ಸಂಪುಟ - 10, ಸಂಚಿಕೆ- 02 VOLUME: 10, ISSUE: 02

ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದ

ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಕರ

ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಸಂಶೋಧನ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ತಜ್ಞ ಪರಿಶೀಲನ ಪತ್ರಿಕೆ
LITERATURE, CULTURE - RESEARCH QUARTERLY
PEER - REVIEWED JOURNAL
ISSN: 2320-9941

HTTPS://PRATHISPANDHA.WORDPRESS.COM/

INTERNET ARCHIVE

ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದ
ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಕರ
PRATHISPANDA
An Exchange of Creative Impulse

ಸಂಪುಟ - 10, ಸಂಚಿಕೆ- 02
PEER - REVIEWED JOURNAL
ISSN: 2320-9941
VOLUME: 10, ISSUE: 02

ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದ

ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಕರ

PRATHISPANDA

An Exchange of Creative Impulse

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು
ಕೆ. ಆರ್. ಬಸವರಾಜು

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸರಸ್ವತಿ ಕೆ. ಬಿ.

PART - 2 **ಭಾಗ - 2**

HTTPS://PRATHISPANDHA.WORDPRESS.COM/

ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ – ಸಂಶೋಧನಾ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ತಜ್ಞ ಪರಿಶೀಲನ ಪತ್ರಿಕೆ
literature, culture - Research Quarterly Peer - Reviewed journal
ISSN: **2320–9941**

ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದ

ಕೊಡು–ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಕರ

PRATHISPANDA

An Exchange of creative Impulse

ಭಾಗ – 02, PART - 2

ಸಂಪುಟ: 10, ಸಂಚಿಕೆ 02, ಏಪ್ರಿಲ್ – ಜೂನ್ 2026

VOLUME: 10, ISSUE: 02, APRIL - JUNE 2026

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು

ಕೆ. ಆರ್. ಬಸವರಾಜು

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಸರಸ್ವತಿ ಕೆ. ಬಿ.

ಪ್ರಕಟಣೆ :

ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ – ಸಂಶೋಧನಾ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ

ತೋಟದ ಮನೆ ನಂ 107(25)

ಕಂಚಾಘಟ್ಟ ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆ

ತಿಪಟೂರು 572201

e-mail: prathispanda@gmail.com

website : https://prathispandha.wordpress.com/

ತಜ್ಞ ಪರಿಶೀಲನ ಸಮಿತಿ
PEER REVIEW COMMITTEE

ಡಾ. ಸರಸ್ವತಿ ಕೆ. ಬಿ.
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಭಾಗ
ಬಿ.ಎಂ.ಎಸ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,
ಹುಳಿಯಾರು – ಕೆಂಕೆರೆ
ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

Dr. Saraswati K. B.
Associate Professor, English Department
BMS Govt. First Grade College,
Huliyar - Kenkere
Tumkur District, Karnataka

ಡಾ. ಎಂ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಚೆನ್ನೈ, ತಮಿಳುನಾಡು

Dr. M. Rangaswamy
Assistant Professor, Kannada Department
University Of Madras, Chenni, Tamil Nadu

ಡಾ. ಜ್ಯೋತಿ ಕೆ. ಬಿ.
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಕೊರಟಗೆರೆ
ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

Dr. Jyoti K. B.
Associate Professor, English Department
Govt. First Grade College, Koratagere,
Tumkur District, Karnataka

ಡಾ. ಗೋವಿಂದರಾಯ ಎಂ.
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮಧುಗಿರಿ
ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

Dr. Govindaraya M.
Professor, Kannada Department
Govt. First Grade College, Madhugiri
Tumkur District, Karnataka

ಡಾ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಎಚ್. ಎಂ.
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು

Dr. Raghavendra H. M.
Associate Professor, English Department
Govt. First Grade College, Tumkur

ಅನಿತ ಕೆ. ವಿ.
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಮೌಂಟ್ ಕಾರ್ಮಲ್ ಕಾಲೇಜು ಸ್ವಾಯತ್ತ, ವಸಂತನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ

Anitha K. V.
Assistant Professor, Kannada Department
Mount Carmel College Autonomous, Vasanthnagar
Bengaluru, Karnataka

ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಡಿ. ಎಂ
ಪದವೀಧರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕ
ಸರ್ಕಾರಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ
ಬಾಡೇನಹಳ್ಳಿ, ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲ್ಲೂಕು
ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

Siddaramaiah D. M.
Graduate Primary Teacher
Government Higher Primary School
Baadenahalli, Gubbi Taluk,
Tumkur District, Karnataka

ಪ್ರೊ. ರಾಮು ಟಿ. ಡಿ.
ಪದವೀಧರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕ
ಸರ್ಕಾರಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ
ಕಾತ್ರಿಕೆಹಾಲ್, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು
ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

Ramu T. D.
Graduate Primary Teacher
Government Higher Primary School
Kathrikehal, C N Halli Taluk
Tumkur District, Karnataka

ಕಾನೂನು ಸಲಹೆಗಾರರು
ಪೃಥ್ವಿ ಸೂರಿ
ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ವಕೀಲರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

Legal Advisor
Pruthvi Soori
Author and Advocate
High Court of Karnataka, Bengaluru

ಸಂಪಾದಕೀಯ...

ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯನೆಲೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಬಾರದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿವೆ. ಗಾಣಿಗರು, ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರು, ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಗುರಿಕಾರರು, ಮೊಗವೀರರು, ಕೊರಗರು ಸಾಗಿಸುವ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳ, ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಯುವ ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ಜೈವಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಅವರವರ ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳುತ್ತಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕರ.

ಈತರದ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯು ಕಾಣದ, ಕೇಳಿದ ಕಥೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು, ನಿಗೂಢ ಒಳಹುಗಳು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ, ಗಮನಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪಗಳು.

ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಈ ಕಿರು ಜಾಡುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಹೊಳೆಗೆ ಮಡುಗಟ್ಟಿರುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನಮ್ಮ ನಡೆ – ನುಡಿ, ಆಹಾರ – ವಿಹಾರ, ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿ.

– ಡಾ. ಸರಸ್ವತಿ ಕೆ. ಬಿ.

ಪರಿವಿಡಿ INDEX

1. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿ
– ನವೀನ್ ಕುಮಾರ್ ಸಿ. **1–15**

2. ತ್ಯಾಗದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ
– ವಿನಯಾ ಪಿ. **16–23**

3. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ, ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಲೌಕಿಕ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳು **– ಡಾ. ರೆಹಮಾನ ಆಯ್. ಗೊರಜನಾಳ** **24–35**

4. ಲೋಕದ ದುಃಖ ದಾಟುವ ಅತೀತತೆಯ ಕವಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್
– ವಿನಯ ಕುಮಾರ್ **36–45**

5. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು
– ಡಾ. ಅಶೋಕ ಎನ್. ಎಸ್ **46–53**

6. ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆ
– ಗಗನ .ಜೆ **54–59**

7. ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆ
– ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ ಟಿ. ಚಳ್ಳಕೆರೆ **60–65**

8. ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಿ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಜ್ಞಾನ–ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನುಸಂಧಾನ
– ಕೆ.ಎನ್.ನಂದೀಶ **66–73**

9. ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ – ಅಳಿವು ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ !
– ಸಂಗೀತ **74–79**

10. ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಕುಲಾಚಾರ
– ಡಾ. ಅಶ್ವಥ ಕೆ. **80–86**

11. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು
– ಡಾ. ಆನಂದ ಎಸ್.ಎನ್. **87–94**

12. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ ಅವರ ಕಥೆ ‘ಅವನತಿ’ : ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
– ಡಾ. ಗೋಪಿ ಎಸ್. ಎಂ. **95–98**

13. ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲೆ
– ಮಲ್ಲೇಶ ಸಿ. **99–105**

14. ಭಾರತೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪರಿಪತ್ರದ ಪರಿಣಾಮಗಳು
– ಡಾ. ಶಿವಕುಮಾರ ಸಿ. **106–114**

15. ಪಣಿಯನ್ನರ ನುಡಿ ಜಾಣ್ಮೆ – ಗಾದೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ
– ಡಾ ದಿವ್ಯ ಎಸ್. ಆರ್. **115–120**

17. ಕಾಣದ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹುಡುಕಾಟದ ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚೂರು ಬಿಂಬ **– ಡಾ.ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಡಿ.ಎಂ.** **121–130**

18. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು
– ರವಿ. ಎನ್. **131–137**

19. ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯ
– ಆಶಾ **138–143**

20. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ವಿನ್ಯಾಸ: ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ
– ಡಾ. ಸರ್ವೇಶ ಬಿ. ಎಸ್. **144–155**

21. ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
– ಡಾ. ಮೇಘನ ಜಿ. **156–164**

22. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ
– ಡಾ. ಚಿಕ್ಕಹೆಗ್ಗಡೆ. ಎಂ. ಆರ್. **165–172**

23. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸೆಲೆಯಾಗಿ ನಿರಂಜನರ 'ಚಿರಸ್ಮರಣೆ'
– ಅರ್ಪಿತ ಸಿ.ಎಂ., ಡಾ. ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ ರಾಮರೆಡ್ಡಿ **173–179**

24. ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರರ ಕಾವ್ಯ : ರೂಪ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
– ಮಧುಕುಮಾರ್ ಎಚ್ ಎಸ್., ಡಾ. ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ ರಾಮರೆಡ್ಡಿ **180–188**

25. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕೊಂಕಣಿ **– ಗಣೇಶ್ ಕಾಮತ್ ಮೂಡುಬಿದಿರೆ.** **189–196**

(ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಆಯಾ ಲೇಖಕರ ಸಂಶೋಧನೆ, ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೇಖನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಆಯಾ ಲೇಖಕರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.)

ISSN : 2320-9941
Linking ISSN (ISSN-L): 2320-9941
Key-title: Prathispandha
Title proper: Prathispandha.
Country: India
Medium: Print
Last modification date: 01/09/2014
Type of record: Confirmed
ISSN Center responsible of the record: ISSN National Centre for India

For all potential issues concerning this bibliographic record (missing or wrong data etc.), please contact the ISSN National Centre mentioned above by clicking on the link.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿ

1 ನವೀನ್ ಕುಮಾರ್ ಸಿ.
ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು
ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಧಿಕಾರಿ
ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಡ್ ಸ್ಟಡೀಸ್
ಬೆಂಗಳೂರು–560083

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಜನಜೀವನದ ಆಳವಾದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದು, ಅದರೊಳಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಲನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿ ಯುಗದಲ್ಲೂ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಅಸಮಾನತೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಜನ ಚಳುವಳಿ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಜನ ಚಳುವಳಿ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟವಾಗಿದ್ದು, ಇದು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಚಳುವಳಿಗಳ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ವಚನಕಾರರಿಂದ ಹಿಡಿದು ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ಬಂಡಾಯ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ ತನಕ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅದು ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾಗಿ, ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಂಬಂಧ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಇ–ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ ಕಾಲದ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆ, ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು – ಬಂಡಾಯ, ಪರಿವರ್ತನೆ, ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ, ರಾಜವಂಶ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪ,

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಅದು ಸಮಾಜಮುಖಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಪ್ರತಿಫಲವಲ್ಲ, ಅದು ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಅದು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಚಂಪೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲಘಟ್ಟ), ಸಾಹಿತ್ಯವು ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ, ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ, ಪೊನ್ನನ ಕೃತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ರಾಜವಂಶಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವೀರಗಾಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ರಾಜರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧೋರಣೆ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅಸಮಾನತೆ, ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಠಿಣತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉದಯವಾಯಿತು. ವಚನಕಾರರು ಸಮಾಜದ ತಳಹದಿಯ ಜನರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸರಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಶ್ರಮದ ಮಹತ್ವ, ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವು ತಂದಿತು. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಜನಸಾಹಿತ್ಯ"ವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಇದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಾಢವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು.

ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜವೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ವಚನ ಚಳುವಳಿ: ಪ್ರಥಮ ಜನಚಳುವಳಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಜನಚಳುವಳಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲ, ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆ, ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಳುವಳಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮೊದಲಾದ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಜಟಿಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ, ಸರಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಇತ್ತು. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. “ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ” ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ತತ್ವವು ಶ್ರಮದ ಗೌರವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗೌರವ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಈ ಆಲೋಚನೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ರೀತಿ, ವಚನಕಾರರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಧನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿದರು. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ “ಅನುಭವ ಮಂಟಪ” ಎಂಬ ಸಂವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಮೊದಲ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಜನರು – ಮಹಿಳೆಯರು, ಶೂದ್ರರು, ಮತ್ತು ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು – ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇದು ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿತು. ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳು ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗೌರವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳು ತಾತ್ವಿಕ ಆಳತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಈ ಮೂಲಕ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿತು.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಇದು 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನರಿಗಾಗಿ' ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿತು. ಜೊತೆಗೆ, ವಚನ ಚಳುವಳಿ ನಂತರದ ಎಲ್ಲಾ ಜನಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಜನಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಬಲವಾದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಜನಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 15ನೇ ಮತ್ತು 16ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಜನಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಸರಳ ಮತ್ತು ಸೊಗಸಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಂಗೀತಮಯವಾಗಿದ್ದು, ಕೀರ್ತನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಓದುಗರಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೂ ತಲುಪುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಾಗಿ ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು "ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಪಿತಾಮಹ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ನೈತಿಕತೆ, ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂದೇಶಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಳ ಜೀವನ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅವರು ತಳ ವರ್ಗದ ಜನರ ನೋವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹರಡಿದರು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಿತು.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂಧನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಟಿಲ ಆಚರಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿತು.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಏಕತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಏಕತೆ ಬಲಪಟ್ಟಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದು, ಜನಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಭಾವನೆ

20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಹತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು "ನವೋದಯ ಯುಗ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ನವೋದಯ' ಎಂದರೆ ಹೊಸ ಉದಯ, ಹೊಸ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಜಾಗೃತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಸಮನ್ವಯದ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲ, ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ತೀವ್ರಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮ, ಆತ್ಮಗೌರವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕರಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವಮಾನವ' ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾವನೆ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯತೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿವೆ.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಭಾಷೆಯ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಭಾವದ ಗಾಢತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿದ್ದು, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಾಧನವಲ್ಲ, ಅದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನವೋದಯ ಯುಗ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ, ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು. ಅಸಮಾನತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಬೆಳೆಯಿತು.

ನವೋದಯ ಚಳುವಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ, ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದವು. ಈ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆಯಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವಾಗಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರಭಾವನೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿ, ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಂತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. "ಪ್ರಗತಿಶೀಲ" ಎಂಬ ಪದವೇ ಮುಂದುವರಿಯುವಿಕೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿ ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಘಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ವರ್ಗ ವೈಷಮ್ಯ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಮುಂದಿಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದ್ದು, ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದ ಜೀವನ, ಅವರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡಿತು. ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ನಿಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು.

ಈ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕರಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ಯು.ಆರ್. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ, ತೀರ್ಥರಾಮ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಯು.ಆರ್. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಒಳಗಿರುವ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥರಾಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರ ವಾಸ್ತವವಾದ (Realism). ಇದು ಕಲ್ಪನೆಯಿಗಿಂತ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ನಿಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅತಿರಂಜನೆ ಇಲ್ಲದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ,

ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ಚಳುವಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ಸರಳ ಭಾಷೆ, ನೇರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿತು. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಾಢಗೊಳಿಸಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತಂದು, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಧನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 1970ರ ದಶಕವು ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಬಲ ಜನಚಳುವಳಿಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದವು. ಈ ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ, ಶೋಷಣೆ, ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವು.

"ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬ ಪದವೇ ವಿರೋಧ, ಪ್ರತಿರೋಧ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಶೋಷಣಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿತು. ಇದು ಸಮಾಜದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು, ಅದು ಹೋರಾಟದ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಬಂಡಾಯ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ದಲಿತರ ಜೀವನದ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು. ಇದು ಕಲ್ಪನೆಯಿಗಿಂತ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ನೋವು, ಅವಮಾನ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮತ್ತು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕಠಿಣ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿತು.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರಾಗಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ದಲಿತ ಜೀವನದ ಆಳವಾದ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರ ಆತ್ಮಕಥನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು ದಲಿತ ಜೀವನದ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರ ನೇರತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಇದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಶೈಲಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸರಳ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅದು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಗೌರವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ, ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲ, ಅದು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾವೇಶಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಜನಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿದ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಹುತೇಕ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಕನ್ನಡ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಜನಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಸಮಾನತೆ, ಪಿತೃತ್ವಾಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒತ್ತಡಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣಿ ಮತ್ತು ವೈದೇಹಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ತ್ರಿವೇಣಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಮನೋಭಾವ, ಅವರ ಒಳಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ. ವೈದೇಹಿ ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಮಹಿಳಾ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರ ನೈಜತೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕತೆ. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರ ಜೀವನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಅವರ ನೋವು, ಸಂತೋಷ, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕೇವಲ ಗೃಹಿಣಿಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪರಂಪರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿತು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ಸ್ವೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿತು. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದಿತು.

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಇದು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು, ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಕಾರಿ ಆಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿ

ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ವೇಗವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರದ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಇ–ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಆನ್‌ಲೈನ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಗ್‌ಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ಓದುಗರ ವಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರ ಹಾನಿ, ನಗರೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಇವುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ತತ್ವ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಅರಣ್ಯ ಉಳಿವು, ಜಲಸಂಪತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿ, ಮಾನವನ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪುನರ್‌ವಿಚಾರಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರೈತ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಕೃಷಿ ಸಂಕಷ್ಟ, ಸಾಲಬಾಧೆ, ಮತ್ತು ರೈತರ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗಳಂತಹ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ಸಮಾಜದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ರೈತರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಭಾಷಾ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಉಳಿವು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಗೌರವವನ್ನು

ಕಾಪಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಲವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರ ತಕ್ಷಣದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕರು ತಕ್ಷಣವೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಸಜೀವವಾಗಿದ್ದು, ಜನಚಳುವಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತಕ್ಷಣದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ವಿವಿಧ ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಇವು ಎರಡೂ ಸಮಾಜದ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಒಂದರ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರೆ, ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳು ಆ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ತತ್ವ, ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಚಳುವಳಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಚಳುವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಹೋರಾಟಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು

ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನೈಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಚಳುವಳಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು, ಹೊಸ ಶೈಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಚಳುವಳಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ, ಅರಿವು ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ಸಂಬಂಧವು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರದೆ, ಅದು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ, ಜನರಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವು ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದ್ದು, ಒಂದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದರ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಾರೋಪ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನ ಚಳುವಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ವಚನದಿಂದ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದವರೆಗೆ ಇದು ಜನರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸದಾ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು, ಜನಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1.ಕುವೆಂಪು – ರಚನೆಗಳು (ಸಂಪುಟ–1),
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 2002,
2.ಎಚ್.ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್ – ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸ,
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2015,
3.ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ – ಒಡಲಾಳ,
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1998,
4.ಡಾ.ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ "ಊರು ಕೇರಿ"
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಲಂಕೇಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1995,
5.ಡಾ. ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ – ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು,
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಪತ್ಯ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2003,
6.ವೈದೇಹಿ – ಕಥೆಗಳು (ಸಂಕಲನ),
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಅಂಕಿತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012,
7.ತ್ರಿವೇಣಿ – ಕಾದಂಬರಿಗಳು (ಸಂಪುಟ),
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2008.

***

ತ್ಯಾಗದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ

1 ವಿನಯಾ ಪಿ.

ಸಹಾನ ಚಾರಿಟಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಫಾರ್ ದಿ ಡಿಸೇಬಲ್ಡ್

ನಂ. 115, ಜಿ ಸಾಗರ್ ನಿಲಯ,

1ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, 1ನೇ ಕ್ರಾಸ್,

ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಾಲೋನಿ, ದ್ವಾರಕಾ ನಗರ,

ಚಂದ್ರಾ ಲೇಔಟ್,

ಬೆಂಗಳೂರು – 560072

ಕಥನಕಲೆ ಬಲು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳುವ–ಕೇಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಅರ್ಜುನರೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಬೆಳೆದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯು ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ, ಕಥನಕಲೆಯು ವಿವಿಧ ರೂಪಪಡೆದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯನ 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕಥಾಸಂಕಲನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನವು ಜೈನಧರ್ಮದ ಆಂತರಿಕ ಒಳಹುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೂ, ಎಲ್ಲಕಾಲಕ್ಕು ಅನ್ವಯವಾಗುವ ನೈತಿಕಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಥನಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೂರುವರ್ಷಗಳ

ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದು; ಪಂಜೇಮಂಗೇಶರಾಯರು, ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು, ಕುವೆಂಪು, ಪಿಲಂಕೇಶ್, ನಿರಂಜನ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮೌಲ್ಯಯುತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ವೀರರಸಾಧನೆಯ ನಿದರ್ಶನಗಳು, ನಗರ ಜೀವನಪದ್ಧತಿ, ಸಮಾಜದ ವಿಚಿತ್ರಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹೀಗೆ; ಹಲವಾರು ವಿಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಬಹುಪಾಲು ಕಥೆಗಾರರು ಸೃಜನಶೀಲ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಲೇ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ತತ್ವವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನೋ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೋ, ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನೋ ಹೋಲುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯು ಅದುವೇ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಕ್ತಿ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದುದು. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರು ರಚಿಸಿರುವ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಕಥೆಯ ಕೆಲವು ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದೆ. ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿಯಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ವತ್‌ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಥನಸಾಹಿತ್ಯ ಆಗಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರಿಗಿಂತ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಇರುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಓದುಗರನ್ನು ವಿವೇಕಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುವ ಉನ್ನತ ಚಿಂತನೆಗಳು ಇವರ ಕಥಾಹಂದರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಶಿಕರವನ್ನೇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಲನಶೀಲತೆಯು ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಭಾವಪರವಶತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಶಬ್ದಗಳೇ ಸಾಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿ.

ತ್ಯಾಗದ್ಯೋತಕವಾಗಿ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧಬಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಓತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಗುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಿಂಗನ ಪಾತ್ರ ನಿಜಕ್ಕು ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಲಿಂಗನಿಗೆ ಯಾರೇ ಕೆಟ್ಟದು ಬಯಸಿದರು ಅವನು ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಕೇಡು ಬಯಸಿದವನಲ್ಲ. ರಂಗನಾಯಕನ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರು ಅವನನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಕಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ರಂಗನಾಯಕನ ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಎಂದಿಗು ದ್ವೇಷ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಅನಿಸ್ಚಿತತೆಗಳು ಎದುರಾದರು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮುಗ್ಧಮನಸ್ಸಿನವನು ಈ ಲಿಂಗ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಬಳಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಅತಿಮುಖ್ಯವೆನಿಸುವುದು ಲಿಂಗನಪಾತ್ರವೇ. ಲಿಂಗನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರಂತಹ ದೊಡ್ಡವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸೋಲಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಬಳಿ ಎಷ್ಟೇ ಸಂಪತ್ತು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಲಿಂಗನ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಕಥೆಯು ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಒಳನೋಟಗಳು: ಆಷಾಡಮಾಸದ ಒಂದುದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯದಿಂದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಡಿಮಳೆಯ ಸಮಯವದು. ಶಿವನೂರಿನ ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರು ಮನೆಯಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಲೆಕ್ಕ–ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು ಹೊಳೆಯನೀರು ಏಳನೆಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಹೇರಿರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಲಿಂಗನೊಡಗೂಡಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಹೊಳೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೊರಟರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊಳೆಯ ಹತ್ತಿರಿದ್ದಾಗಲೇ ನೀರು ಆರನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿತು. ಇಬ್ಬರು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ತುಂಗಾನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಿಂದಾಗಿ ಊರಿನಸುತ್ತ–ಮುತ್ತ ಆಗಿರುವ ನಷ್ಟಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗ ಐದನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ನೀರೇರುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಅವರು ಕೊಂಚ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಊಟದ ಸಮಯವದು. ಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಮ್ಮರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಲಿಂಗನೇ ತಿಳಿಸಿದ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ತಿಮ್ಮು ಹಾಗು ಸೀತೆಯರೂ ಕೂಡ ಊಟಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆಲಿಸಿ ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲಿಂಗನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ನಾಗಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನು ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದರು. ಲಿಂಗನಿಗು ಗೌಡರಮಕ್ಕಳಿಗು ಏನೋ ಒಂದು ಆಪ್ತವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಗೌಡರುಲಿಂಗನನ್ನು ಕರೆದು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನಮಟ್ಟ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನೋಡಿ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವನು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ

ಬಂದು ನೀರು ನಾಲ್ಕನೇಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಏರಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಗೌಡರು ಕೊಂಚ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ದನಕರುಗಳ ಕೊರಳಕಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವಂತೆ ಲಿಂಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಗೌಡರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಇತ್ತ ಮನೆಯ ಹೊರಜಗುಲಿಯ ಕೆಸರಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ, ಸೀತೆ, ತಿಮ್ಮು ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಿಮ್ಮು ಲಿಂಗನ ಬಳಿ ಹೊಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸೀತೆ ಲಿಂಗನಕೈ–ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ–ಸಣ್ಣಗಾಯದ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಡೆಗೆ ಸೀತೆಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ “ಲಿಂಗಾ ಇದೇನು ಕಲೆಗಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಲಿಂಗ ಕೊಂಚ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಆದ ಜಗಳದ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ, ಆ ಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಲಿಂಗನ ಮೇಲೆ ಪಿರಿಯಾದು ಕೊಟ್ಟು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಲಿಂಗನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಜೊತೆ ಇದ್ದ ತಿಮ್ಮು, ಸೀತೆ, ನಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟರು. ಲಿಂಗ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ “ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರು ದೇವರಂತಾ ಮನುಷ್ಯ ನನ್ನಂತಾ ಪರದೇಸಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಮಳೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದ ಭೈರವಿಯಂತೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಭೀತರಾದರು. ಗೌಡರು ಲಿಂಗನಿಗೆ ದೋಣಿ ತರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಮಳೆಯ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಗೋಡೆಗಳು ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಲಿಂಗ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ದೋಣಿ ತಂದ. ಎಲ್ಲರು ದೋಣಿ ಹತ್ತಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಗೌಡರು ಎರಡು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ದೋಣಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಲಿಂಗನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ದೋಣಿ ಹತ್ತಿದರು. ದೋಣಿಗೆ ಬಾರ ಕೊಂಚಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಲಿಂಗ ದೋಣಿ ಬಾರದಿಂದ ಮುಳುಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. “ಎಲ್ಲರು ಇರುವಾಗಲೇ ದೋಣಿ ದಡ ಸೇರಬಾರದೇಕೆ?” ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ದೋಣಿ ಮುಳುಗುವಂತಾಯ್ತು. ಲಿಂಗ ಹಿಂದು–ಮುಂದು ನೋಡದೆ ಹೊಳೆಗೆ ಹಾರಿದ. ದೋಣಿಯ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದಡಸೇರಿತು. ಲಿಂಗ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹರಸಾಹಸಪಟ್ಟು ನುಗ್ಗೇನಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ. ಎಲ್ಲರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಲಿಂಗನನ್ನೇ ನೋಡಿದರು. ಅಂತು ಲಿಂಗಬಂದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗು ಸಂತೋಶವಾಯಿತು. ಕಥೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವರ್ಣನೆಗಳು ಓದುಗರನ್ನು ಕುತೂಹಲಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನ ತ್ಯಾಗ, ಗೌಡರ ಔದಾರ್ಯ, ಮನೆಯವರ ಕಳಕಳಿ, ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ನಾವು ಲಿಂಗನ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮತು ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ

ವಿವೇಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆತ ಗೌಡರ ಮೇಲಿಟ್ಟ ನಂಬಿಕೆ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ತಾನು ಸತ್ತರೂ ಸಹ ತನ್ನ ಮಗನಾಗನನ್ನು ಗೌಡರು ಕೈಬಿಡಲಾರರು ಎಂಬ ಅಚಲನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆತನ ತ್ಯಾಗ ಅಂತಃಕರಣ ಮಿಡಿಯುವಂತಹದ್ದು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರು ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಲಿಂಗನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ನಡತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. ಇನ್ನೂಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ; "ವೀರತ್ವ" ಎಂದರೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ನಾವೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ವೀರತ್ವವೇ? ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ವೀರತ್ವವೇ? ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುವುದು ವೀರತ್ವವೇ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವುದು ವೀರತ್ವವೇ? ಪರರನ್ನು ಧೂಶಿಸುವುದು ವೀರತ್ವವೇ? ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಗೊಂದಲವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ, ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಕಥೆಯ ಲಿಂಗನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ನಿಜವಾದ ವೀರತ್ವ ಎಂದರೆ ತ್ಯಾಗ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಿಸ್ಚಿತತೆಗಳು ಎದುರಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣಗೌಡರು ನೀಡಿದ ಆಶ್ರಯ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ದೋಣಿಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲಿಂಗ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದ ಹೊಳೆಗೆ ಹಾರಿ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ'ನಾದ. ಮನುಶ್ಯ ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಂತಃಕರಣ ಮಿಡಿಯದ ಹೃದಯವಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಅವನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಈ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಜಗತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸುಧಾಹರಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಶಾಂತಿಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾದ 'ತ್ಯಾಗ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ತ್ಯಾಗ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಲ್ಲ, ಅದು ಅಹಂಕಾರದ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ತ್ಯಾಗದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕಜೀವನದಿಂದ ಪಲಾಯನಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಸನ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುವುದು ಎಂದು ತಪ್ಪುತಿಳಿಯಬಾರದು. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಸಾರ್ಥಖ್ಯ

ಪಡೆಯಲು ತ್ಯಾಗವು ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಮನಶ್ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗಿನ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ತ್ಯಾಗ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬವು ಸಮಾಜದ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ಪಾತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕಯುಗದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ ಸಂಗಾತಿಯ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಇಷ್ಟಗಳನ್ನು, ಸಮಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಗಾತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮಗುವಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡುವುದು ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ತ್ಯಾಗಗಳು ಹಲವು ಬಾರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪತಿ–ಪತ್ನಿಯರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಶಾಶ್ವತ ಸ್ನೇಹವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕುಟುಂಬವೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮನ್ವಯತೆಗೆ ತ್ಯಾಗವೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಆನಂದವು ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಭೋಗಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ತೀರದ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಅತೃಪ್ತಿಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಹಕಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಉಪಕರಣವನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಅತಿಯಾದ ಉಪಭೋಗವು ನೈತಿಕಶೂನ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಅಂದರೆ ಜೀವನದ ಉನ್ನತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಭೌತಿಕವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನಬೆಲೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣವು ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಚಾವಡಿತನಕ ಬಂದು ತಲುಪಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಮಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಸನ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯಕೌಶಲಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ, ಅದು ಆಂತರಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ ಮತ್ತು ಮತ್ಸರಗಳೆಂಬ 'ಷಡ್ರಿಪು'ಗಳ ತ್ಯಾಗವೇ ನಿಜವಾದ ವಿಕಸನ. ಇವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು

ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ದುರ್ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಜೀವನವು ಒತ್ತಡದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಿಜವಾದ ವಿಕಸನವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕೇವಲ ತನ್ನಸುಖದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ಸಣ್ಣಕಷ್ಟಕ್ಕೂ ದುಃಖಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಷ್ಟಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಅವನ ಜೀವನ ಆನಂದಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗದ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ನಂತರವೇ 'ಮರ್ಯಾದಾಪುರುಷೋತ್ತಮ'ನಾದನು. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನು ಭೌತಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೋದ ಕಾರಣ 'ಬುದ್ಧ'ನಾದನು. ಆಧುನಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ'ರಾದರು. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಿಗಿಂತ ಮೇಲೆದ್ದು ಮಹಾತ್ಮರಾಗುವುದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗದ ಬಲದಿಂದಲೇ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಯೋಧರು ತ್ಯಾಗದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರಂತಹ ಶರಣರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊಸಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ತ್ಯಾಗವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಮರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಟಕಗಳು ತ್ಯಾಗದ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. ಪಂಪಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲಿ ಭೋಗದ ನಿರರ್ಥಕತೆ ಮತ್ತು ಯೋಗದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ವಿಜಯಗಳ ನಂತರವೂ ತ್ಯಾಗದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ತ್ಯಾಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳಾದ ಕುವೆಂಪು ಮತ್ತು ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಜನಪದಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೂಡ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ವೀರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮೂಲಕ ತ್ಯಾಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಭಾಷಣಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮದಾನ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹೋದರತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಯುವಜನರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವುದು ಸಮಾಜದ

ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ), ಕೆಟ್ಟವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗಳಿಕೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂದಿನ ಅತಿಯಾದ ಸದ್ದುಗದ್ದಲದ ನಡುವೆ ಮೌನವಾಗಿರುವುದು ಕೂಡ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತ್ಯಾಗವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಇತರರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಇಷ್ಟಗಳ ತ್ಯಾಗಬೇಕು, ಭೋಗಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಮಿತವ್ಯಯದ ತ್ಯಾಗಬೇಕು, ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಗ್ರ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ ದೋಷಗಳ ತ್ಯಾಗ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ ಬದುಕಿನಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವುದಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಮರತ್ವ ಅಥವಾ ನಿಜವಾದ ಸುಖ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ನುಡಿಯು ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕೃತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಶ್ವಮಾನವ ಪ್ರೇಮದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಹಾನ್ವಯಣವಾಗಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದ ಸಮಾಜವು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತಿಯಾದ ಹಂಬಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಂಚಿ ಬಾಳುವ ತ್ಯಾಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶಾಂತಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿದೆ. ಶರಣರ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರ ತ್ಯಾಗದ ಆದರ್ಶಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ವೀರ' ಕಥೆಯ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ : ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು – ಜಿ.ಹೆಚ್ ನಾಯಕ್.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ–ಉದ್ದಂಡಯ್ಯ.
2. ಯುಗಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ – ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ.
3. ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಶ್ರೀನಿವಾಸ್
4. ಬಾ ಬಾ ಕುವೆಂಪು ದರ್ಶನಕೆ – ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ

***

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ, ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಲೌಕಿಕ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳು

1 ಡಾ. ರೆಹಮಾನ ಆಯ್. ಗೊರಜನಾಳ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಢ ವಿಭಾಗ,
ಕೆ.ಎಲ್.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ,
ಶ್ರೀ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಕಲಾ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ,
ಧಾರವಾಡ–580008
rahimangorajanal28@gmail.com

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು–ಶಿವಶರಣೇಯರು ವಚನ ರಚನೆಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿ, ಕಾಯಕ, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ, ಸಮಾನತೆ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಒದಗಿಸಲು ವಚನಕಾರರು ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ, ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಲೌಕಿಕ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಸದಾಚಾರ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇರುವ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿನ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವು ಅನುಭವ–ಅನುಭಾವ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ವಚನ ರಚನೆ, ವಾದ–ಸಂವಾದ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಚನಕಾರರು ಕಾಯಕ, ಭಕ್ತಿ, ಭೂವಿ, ವೃತ್ತಿ–ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸರಿ ಸಮಾನವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೊದಲಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯನದಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳು : ಭಕ್ತಿ, ಕಾಯಕ, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ, ಸಮಾನತೆ, ಭೂವಿ, ವೃತ್ತಿ–ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭದೇವರು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳು ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವು ಒಂದು ಸಾರಿ ಓದಿದರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ. ನಂತರ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದರೆ ಒಳಾರ್ಥವು ವಿಭಿನಾರ್ಥದೊಳಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಗುರು, ಆರಾಧನೆ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಪೂಜೆ, ಭಕ್ತಿ, ಲೋಕರೂಢಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನ, ಕಾಯಕ, ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ದಾಂಪತ್ಯ, ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ, ಸಮಾನತೆ ನೈತಿಕತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕತೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

“ಮಣಿಯನೆಣಿಸಿ ದಿನವ ಕಳೆಯಲು ಬೇಡ. ಕಣಿಯ ಪೂಜಿಸಿ ದಿನ ಕಳೆಯಲು ಬೇಡ. ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿಜದಿ ನೆನೆಹೇ ಸಾಕು. ಕ್ಷಣದೊಳಗಣ ಅರ್ಧವಾದರೂ ನಿಜದಿ ನೆನಹೆ ಸಾಕು. ಬೆಂಕಿಯೊಳಗುಳ್ಳ ನೀರೊಳಗುಂಟೇ ಗುಹೇಶ್ವರ”. ನಿಜದ ನೆನಹು ಅರ್ಧಕ್ಷಣವಾದರೂ ಸಾಕು, ಬಿಸಿ ಇರುವುದು. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನಲ್ಲಲ್ಲ, ನೀರಿನಂತಹ ನೂರಾರು ಸಾಧನೆಗಿಂತ ಬೆಂಕಿಯಂತಹ ನಿಜದ ಧ್ಯಾನ ಮಿಗಿಲಾದುದು ಎಂದು ಬೆಂಕಿ ನೀರುಗಳ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಇಂತಹ ನೂರಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪರಿಣಾಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶರಣರು ತಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಅನ್ಯ ಹೃದಯವೇದ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ”[1]. ಹೀಗೆ ಬೆಂಕಿ ನೀರು, ಸಾದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಧ್ಯಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆ:

ಭೂಮಿಯೊಳಗಿರುವ ಇರುವ ಅಂತರಾಳದ ಜ್ವಾಲೆಯ ಕಿಚ್ಚು, ಜಲವನ್ನು ಸುಡದೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇದೆ ಜಲವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ನೋಡಾ, ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಿಚ್ಚಿನ, ಜಲದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿದು ನೋಡಿಹೆನೆಂದರೆ, ಇದು ಜಲವು ತಾನಲ್ಲ. ಅದರ ಪಾಡಿಗೆ ಅವುಗಳು ಈ ಭೂಮಿಯ ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ಕುಲದೊಳಗೆ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುದನ್ನು ಬಲ್ಲರೊ.

ಹೊರಗೆ ಒಳಗೆ ತಾನಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತೆ ತಲೆದೋರುವುದು. ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವು ನೋಡಾ ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಕಿಚ್ಚು, ಜಲ, ಕುಲದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾ, ವಿಕಾಸ, ಲೌಕಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆಯೂ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಹೆದರಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಹುಲಿಯು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಗೆ ಹೆದರಿ ಹುತ್ತವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ ಸರ್ಪ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೆದರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗುವವರಿಗೆ ಇದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನೋ, ಹುಲಿಯೋ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಾಗಬೇಕು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಜಲಪಾತ, ಗಿಡ–ಮರಗಳ ಮಧುರವಾದ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವವು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಆಚರಣೆ, ಕ್ರಿಯೆ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ, ಭಕ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ನೆಲವು ನಿಧಾನದಂತೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾ ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾ ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವುದು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ, ಗುಡುಗು, ಮಳೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಮಿಂಚಿನಂತ ಚೆಕ್ಕನೆ ಮಿಂಚಿ ಬೆಳಕು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಯಲ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಮರೀಚಿಯಂತೆ ಜಿಂಕೆಗಳು ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಆಗುವಾಗ ಮಳೆ, ಮಿಂಚು, ಗುಡುಗು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಬ್ಧದ ಮರೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನಿಶ್ಯಬ್ಧದಂತೆ ಹಲವಾರು ಮೌನದಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಕಣ್ಣಿನ ಅಂಚಿನ ಒಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವು ಮೂಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಬೆಳಕು ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣ–ಶರಣೆಯರು ವಚನ ರಚನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅರಮನೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರವರೆಗೂ ತಂದುದು ಈ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಈ ವಚನಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸರವೇ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿದೆ

ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರೆನಿಸಿದರು"2. ಹೀಗೆ ವಚನ ರಚನೆಯ ಆಂದೋಲನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುವ ನಿಲುವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣತೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾದ ಮೃದುತ್ವ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಗಮನವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಅಂತರ ಸಂಬಂಧವು ಏನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿವೆ. ಉದಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತೃಷೆಯು ಉದಕವನರಸಿತ್ತಲ್ಲಾ. ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಗಳು ಏನೆಲ್ಲ ಬಯಸಿದೆ. ಒಳಗೆ ಸತ್ತು ಹೊರಗೆ ಆಡುತ್ತದೆ. ಗುಹೇಶ್ವರ ಬೆರಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದನು. ಇದರ ಕಂಡು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಿಚ್ಚು ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಉರಿಯಬಲ್ಲದೆ. ಇಲ್ಲ ಅದು ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷ ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದೆ? ಬೀಜವು ಮೊಳಕೆ ಹೊಡೆದು ಸಸಿಯಾಗಿ ಫಲ ಬಿಡುವ ವೃಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅಳಿದು ಹೋಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ಗುಹೇಶ್ವರನಿಂದ ನಿಲವ ಅನುಭಾವ ಸುಖಿ ಬಲ್ಲವರು. ತೋರಲಿಲ್ಲಾಗಿ ಬೀರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿಯು, ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೆ ಅನುಭವ–ಅನುಭಾವವನ್ನು ಅರಿತು ಸುಖವಾಗಿರುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸೌರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶದ ಅವಿನಾಭಾವದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಆಕಾಶದ ಒಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಎಂಬಂತೆ ಒಂದು ಜೀವನದ ಉದರದ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಘನವೇನು ಘನವೇನು ಎಂದವನಿಗೆ? ಕಿರಿದೇನು ಕರಿದೆನ್ನದವಂಗೆ? ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದು ಆ ಘನವು ಮನಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸಿದಡೆ, ಇಷ್ಟವಾದಾಗ ಇನ್ನು ಸರಿಯುಂಟೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ? ಎಂದು ಆಕಾಶ ಭೂಮಿಯ ಮನದ ಒಳಗಿನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಘನ, ಕಿರಿದು ಎಂಬುದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿನ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶವಿದೆ.

ಜಗದೊಳು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಭೂಮಿಯೊಳ್ಳು ಆಯಿತೆ ಉದಯ ಮಾನ, ಹೋಯಿತ್ತೆ ಅಸ್ತಮಾನ. ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿ ಸಂಜೆ ಮುಳುಗಿದೊಡನೆಯೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಸಂಕುಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿದವಲ್ಲಾ ನೀರಲಾದ ನಿರ್ಮಿತಂಗಳೆಲ್ಲವು ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕತ್ತಲೆಯು

ಮತ್ತೆ ಆಯಿತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕದೊಳಗೆ ಇವರಚ್ಚುಗವೇನು ಹೇಳಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ? ಎಂದು ಅದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೇಧಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಪ್ರಭುದೇವ ಇಲ್ಲವೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಸವಣ್ಣಿಗೆ ಹಿರಿಯನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದ ಶರಣರಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅರಳಿದ ಹೂವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತ ಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿ ಶಿವಾದ್ವೈತದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವನು ತಲೆದೋರಿದನು. ಅಂದಿನ ಸಾಧಕರ, ಸಿದ್ಧರ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಆಳವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದನು. ಮತ ಪಂಥಗಳ ಸ್ಥೂಲ–ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಲೆಗಳಿಗೆ ಅವನು ಒಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಇರವಿನಲ್ಲಿನಿರಿಸಿ. ಶರಣ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದನು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ದೊರೆಯಾದನು. ಆದರೂ ಯಾವ ಕಟ್ಟಿಗೂ ಅವನು ಒಳಪಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣಾಂಶವನ್ನು ಅವನು ಮೆಚ್ಚಿದನು. ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಕಡೆನುಡಿದನು"[3]. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಚನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾಯಕ, ಭಕ್ತಿ, ಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರಗಳು:

ಭಕ್ತನಾದವನು ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲೇಬೇಕು. ಕಾಯ ಮಾಡಿದೊಡೆ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸಿದಡೆ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಓಗರ ಸಂತ್ರಪ್ತಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಪೂಜೆ, ಆಚರಣೆ, ಕ್ರಿಯು ಸದಾ ಇದನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಕಾಯಕದ ಸುಳಿವ ಸುಳುಹುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಇದೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಒಳಗಿನ ಅಂತರಂಗದ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ಆರಾಧನೆ ಅರಿಯಬೇಕು. ಗುಹೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆತ್ಮವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಸ್ತಿ, ಅನಾಸ್ತಿ ಎಂಬುವುದು ಅವರವರ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವಿನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಉಲಿವೆ, ಉಲಿದಂತೆ ನಡೆವೆ, ಅಂದರೆ ಅವರವರ ತೀರ್ಮಾನದ ಇಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಘ ಸಂಗಡ ಸಹಿತ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನೀನು ಬಯಲಾಗೆಯಲ್ಲಾ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದಾಗಿದೆ. ಎನ್ನನೂ ಬಯಲು ಮಾಡೆ ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮನದ ಮುಂದಿನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವರು.

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಲೋಕದ ಅನುಭವದಿಂದ

ಕಂಡದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ಅನುಭವದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಅನುಭಾವವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಗುರು, ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪ್ರಸಾದ ಕಾಯಕದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭಾವದ ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗನು ಅನುಪಮ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಿಚಾರಧಾರಿಯಾಗಿದೆ.

"ಮನುಷ್ಯನಾದವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತ ಮೇಲೆ ತಾನೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದು. ಕರ್ಪೂರದ ಪರ್ವತದ ಸುಟ್ಟಂತೆ ಬಯಲಷ್ಟೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಬಾರದು. ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನರಿತು ಬದುಕಿದರೆ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆನರು ತಮ್ಮ ಬಾಳ ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಯ ಮರೆತು, ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದನ್ನೇ ನಂಬಿ ಸಾಯುವ ಪರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಡಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಾದವನು ಚಿರಂತನದ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಆತನ ಸಾಧನೆಯ ದಾರಿಗೆ ಆತನ ಜೀವನ ಬಯಕೆಗಳು, ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಮೇಲಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರಬಹುದು. "ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಲರಿಯದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಬಯಸುವವನು. ವೀರರೂ ಅಲ್ಲ, ಧೀರರೂ ಅಲ್ಲ, ಇದು ಕಾರಣ, ಮೂರು ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ, ಹಲ್ಲಣವ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಳಲುತ್ತೈದಾರೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ"[4]. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದನ್ನೇ ಅಭ್ಯುದಯದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧಕನ ಲಕ್ಷಣವು ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಬೆಡಗಿನ ವಚನದ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ"[4]. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಲೋಕದೊಳು ಕಾಯಕವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರು–ಶಿವಶರಣೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಯದಕೊಂದಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕಾಯವು ಉಭಯಭೇದವಾಗಿ ಆತ್ಮ ಅನೇಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದೆಡೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಯಕ ಭಕ್ತನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಜಂಗಮವಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಭಕ್ತ ಕಾಯಕವು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾ ಹಿಡಿದ ರೂಪು ಬಸವಣ್ಣನಾಗಿ ಅರಿದರಿದು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವಾಗಿ ನೆನೆವುತ್ತಿದ್ದೆನು ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗನ ಆರಾಧನೆ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಾಯಕ, ಲಿಂಗ ಆಚಾರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ,

ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು ಎಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುವರು ಲಿಂಗವನು. ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರಿವು ಬರಲೆಂದು ಮುಟ್ಟಲಾಗದು ಲಿಂಗವನು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆ, ನುಡಿಯಿಂದ ಕಾಯಕಗೊಂಡವನಿಗೆ, ಮುಟ್ಟಿದಾತ ಮುಂದೆ ಹೋದನು. ಅದರಂತೆ ಕಾಯಕದೊಳು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಆರಾಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುನ್ನ ಮುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲ ಉಪಜೀವಿಗಳಾದರು. ಇನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಗತಿಯುಂಟೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ? ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಲಿಂಗ, ಕಾಯಕ, ಗತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಶರಣರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಂದಿಗೆ ಕಾಯಕದ ಆಚರಣೆಯು ನಿರಂತರ ಮಾಡಿರುವರು. ಕಾಯಕದ ಕಳವಳ ಕಾಣೆನೆ ಎಂದು ಅಂದಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತ್ತು. ಜೀವದ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯ ದೂರವೆಂದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಕರ್ಮದ ಪ್ರತಿಫಲವು ಬಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಯಕ ಜೀವವೆಂಬ ಸೂತಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾದಲ್ಲಿಯೆ ಅಳಿಯಿತ್ತು. ಜೀವನದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ವಿಧಾನವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗುಹೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವನರಿಯ ಬೇಕಾದಡೆ, ನಿನ್ನ ಒಳಗ ತೊಳೆದು ನೋಡ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಾಯಕ, ಜೀವ, ಮನಸ್ಸು, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಕಾಯಕದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವನ ಕಾಣಿಕೆ ತುಂಬಾ ಮೌಲಿಕವಾದುದು. ಈತನ ಇಂತಹ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಡಗಿನ 'ವಚನ ರಚನಾ ಪದ್ಧತಿ'ಗೆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಬಂತು ಒಂದು ದಿಕ್ಕು ದೊರೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಮನದು ಭಾವುಕವಲ್ಲದ ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದಾಗ ಅವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಲ್ಲಮನದು. ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳ ಸಮನ್ವಯವೇ ಶರಣ ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೂ ವಿಚಾರದ ಸೌಧವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ಪಡೆಯಿತು"5. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಕಾಣಿಕೆ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನಾದವನ್ನು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪೂಜಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಕಾಯಕದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನ, ಪೂಜಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಭೋಜನ ಇವ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಪ್ರಸಾದದ, ದಾಸೋಹ ಕಾಯಕವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಳಿಯುವ ಸುಳುವಿಗೆ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಗುಹೇಶ್ವನೆಂಬ

ಆತ್ಮವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಸತ್ಕ್ರಿಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಿಚಾರಧಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಕ್ತರಾದವರು ನಿತ್ಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸವೆದು ಕಳವಳ ವೆಡೆಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅದರಲ್ಲಿನ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಮರವೆತಾನೆ ನಿಂದಿತ್ತು ನೋಡಾ ಅಂದರು. ಅರಿವಿನಿಂದಲೇ ಮರೆವಾಗಿ ಕಾಯಕವುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕಾಯಕದ ಕಳವಳದ ವಾಯವೆಂದರಿಯ ಬಲ್ಲಡೆ ದೇವ ಗುಹೇಶ್ವರನ ನಿಲುವು ತಾನೆ ನೋಡಾ ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಾರ್ಯ, ಅರಿವು, ವಾಯವ್ಯ, ಪ್ರಾಣ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳು:

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಮಾನತೆಯ ಉತ್ತಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಕ್ರಾಂತೀಯ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ನಡೆ–ನುಡಿ ಆಚಾರಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣೆಯರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಚನ ರಚನೆ, ವಾದ–ಸಂವಾದ, ಜ್ಞಾನ, ದಾಸೋಹ, ಕಾಯಕ, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿರುವುದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಶಿವಶರಣೆಯರು ವ್ರತ, ಆಚಾರಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಸಾರ, ಭಕ್ತಿ, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಅನುಭವ, ಅನುಭಾವ, ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾನತೆ, ಶ್ರಮ, ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಶರಣರು ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮುಂತಾದ ಭೇದಭಾವಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಇವರು ಜಾತಿ–ವರ್ಣ ಭೇದಗಳ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನ ನೀಡಿದರು. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ, ದಾಸೋಹದ ತತ್ವ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ? ಶ್ರಮಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು”[6] ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವಶರಣೆಯರಾದ ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮ್ಮನ ವಚನಗಳ ಆಚಾರವೆ ಪ್ರಾಣವಾದ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಅಮ್ಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಭು ಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ ಎಂಬ ಅವರ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತನಾಮುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು :

ವಚನಗಾರ್ತಿ ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವ ನಿಯಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜೀವನ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳು, ಹಲವಾರು ಚಿಂತನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತವಕ–ತಲ್ಲಣಗಳು, ಅಕ್ಕರೆ, ಆರಾಧನೆ, ಭವಬಂಧನ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಳಗಳು, ಅನುಭಾವ, ಅನುಭವ, ಜ್ಞಾನ, ಕ್ರಿಯಾಂಗ, ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಕ್ಕ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು, ಸಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ.

ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವದ ಭಕ್ತಿ, ನೇಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ:

ಶರಣರ ಅಡಿಗಡಿಗೆ, ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಶಿವಶರಣ–ಶಿವಶರಣೆಯರಿಗೆ ಶರಣೆಂಬೆ ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯ ಮಾತು ಅನ್ಯ ನುಡಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸು ನಡೆಯುವಂತೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯೋಚನೆ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಚಿಂತನೆ ನೆನೆದು ದುಃಖ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ಕಂಬನಿಯು ಕಡಲು ಒಡೆದು ತೇಲಾಡುತ್ತಾ ಬಂದುಬರುತ್ತವೆ. ಶರಣು ಶರಣೆ ಎಂಬ ಶಬ್ಧ ಒಡಲುಗೊಂಡು ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣು ಎನುತ, ಮೈಮರೆತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಗುವವರು. ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅರ್ಚನೆ, ಪೂಜೆ, ತಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಧೂಪ, ದೀಪದಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನೇಮವಲ್ಲ. ಪರಧನ, ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರದೇವಗಳಿಗೆ ಎರಗದೆ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನೇಮದಂತೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ನಿತ್ಯ ನೇಮವಾಗಿ ಸಾಗುವುದೇ ಬದುಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾಣನ ಅನುಭಾವಿ ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಲಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುಂದೆ ಬರುವುದಾಗಿದೆ. ಜಾಣ ಅನುಭಾವಿಯ, ಪಿನಾಕಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂದೆ. ಹಿರಿದು ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಅಕ್ಕರೆಯು ಕಾಣಿಸುವುದು ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ ಬಂದೆ ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕ ಹೇಳುವರು. ನುಡಿಗೆ ಎಡೆಗೆ ಒಲವ ನೆಲೆಗೆ ಈ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಧಾರ ಶಿವಶಿವಾ ಎಂಬ ಶಬ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆತನ ಕಂಡೆಡೆ ಕಡೆಯದ ಕೀಲು ಕಳೆದಂತೆ ಶಂಭುಕೇಶ್ವರನ ಬೆರಸಲೊಡದೆ ಬೆರಗಾದೆನು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಕ್ಕರೆಯ ಶೋಕ ದುಃಖವುಂಟೆ. ಸಂಕಟ ಎದುರಾದಾಗ ಅತ್ತು ಕಳೆವ ನೋವ ಹಾಡಿ ಕಳೆಯಲೇಕೆ ಅಯ್ಯ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಶಿವಶರಣರ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಇರುವೆವು. ಈ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕಗಳ ಕಕ್ಕುಲತೆಯ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ ಶರಣರು ಒಪ್ಪರು ಅಯ್ಯ ಶಿವಶರಣೆಯ ವಾದ–ಸಂವಾದ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

"ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವು ಮೂರು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳು. ಇವು ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಇರವು. ಅಂದರೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಇರವು. ಸಮಾಜ ಅಂಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆರಡು ಅಂಗಗಳು, ನಡೆ, ನುಡಿಗಳೆರಡು ಮಾನವೀಯ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರತೀಕ, ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರತೀಕ, ಪರಿವಿಡಿದು ಕ್ರಿಯೆ– ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾನವಿಗೆ ಇರುವುದು ಕ್ರಿಯಾಂಗ, ಜ್ಞಾನಾಂಗ, ಎಂಬೆರಡಂಗಳು, ಕ್ರಿಯಾಂಗ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಜ್ಞಾನಾಂಗ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆ, ಜ್ಞಾನಗಳೆರಡೂ ಸಾಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಮಾಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಹಿತ್ಯವೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ–ನಿಷ್ಠವಾದುದು. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾದುದು"7. ಹೀಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಡೆ, ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮಾಜದ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುವ ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸತ್ಯ, ಸದಾಚಾರ ಚಿಂತನೆಗಳು:

ಗುರುಶಿಷ್ಯರು ಇಬ್ಬರು ವಿಚಾರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ, ಇಹ–ಪರಂಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ವಿಚಾರವೆಂತದೆಂಡೆ ವಿಚಾರಿಸುವಂತೆ ಚಿಂತನ ಮಾಡಲು ಹಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸತ್ಯ–ಸದಾಚಾರ ಸಂಪತ್ತು ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜನಿತನಾಗಿ ಸತ್ಯದಿಂದ ನಡೆ ನುಡಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಡಜೀವಿಯಂತೆ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಂಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದೆ, ಆದಡೆ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ದೆಸೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದ್ರವ್ಯದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ತ್ರಿವಿಧಿ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡುವನೊಬ್ಬ ಗುರು ಹುಟ್ಟುಂಧಕನೆಂಬನು ಅಯ್ಯ, ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಪಾತಕಂಗೆ ಜಪವನು ಹೇಳಿ, ಪಾದೋದಕದಲ್ಲೇಕ ಭಾಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವ ಹೇಳುವನೊಬ್ಬ ಜಂಗಮಗಣ್ಣವನು ಎಂಬುದು ನೋಡಲು ಅಯ್ಯ ಅಧಮ ಗುರು, ಶಿಷ್ಯ, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಭವಬಂಧನ ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಶಂಭು ಜಕ್ಕೇಶ್ವರ ದೇವಾ, ನೀನೊಲಿಯದೇ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತೀ ಜಗವೆಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಲಿಂಗ ಐಕ್ಯ ಅನುಭಾವಿ ಎಂದು ಪೂಜಾರ್ಜಿತವನುಂಡಡೆ ಭಂಗ, ಹರ ಶರಣೆಂದು ಭವಮಾತಿಗೆ ಒಳಗಾದಡೆ, ಹರವಶವು ಎನಿಸಿ ವಿಧಿವಶ ಎನಿಸಿದೆಡೆ ಅದು ನಿಮಗೆ ಭಂಗ ಕಾಣಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ, ಗುರುಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಭಕ್ತ, ಕಾಯಕ, ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನಾದವನು ಲಿಂಗಪೂಜೆ, ಭಕ್ತಿ ಕಾಯಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯಗಳಿವೆ. ಅನುಭವ–ಅನುಭಾವ ಭವದಲ್ಲಿ ನಡೆ–ನುಡಿಯಂತೆ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಾಯಕ, ಭಕ್ತಿ, ಲೋಕದ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರ, ಸಂಸಾರ, ಭಕ್ತಿ, ನಿಯಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆಗಳು ಇವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರು–ಶಿವಶರಣೇಯರು, ಕಾಯಕ, ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ, ಗುರು,ಲಿಂಗ,ಜಂಗಮ, ಭಕ್ತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

1. ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ, ಚನ್ನಪ್ಪ ಕೆರಿಮನಿ, ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪು.ಸಂ. 72.
2. ಡಾ. ರಾಜಶೇಖರ ಎಸ್. ದಾನರಡ್ಡಿ, ಡಾ. ಸುಧಾ ಎಸ್. ಕೌಜಗೇರಿ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪು.ಸಂ.23.
3. ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪು.ಸಂ.–145–146.
4. ಹೊ.ನ. ನೀಲಕಂಠೇಗೌಡ, ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪು.ಸಂ. 31.
5. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಚನಸಂಪುಟ ಪು.ಸಂ. 24.
6. ಸಂತೋಷ ಕುಮಾರ್, ಆರ್.ಎಂ. ಅಕ್ಷರ ಸೂರ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಲೇಖನ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಪು.ಸಂ.78.
7. ಸಂ: ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ, ಚನ್ನಪ್ಪ ಕೆರಿಮನಿ, ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಪು.ಸಂ.01.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಚನ ಸಂಪುಟ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು. 1993.
2. ಡಾ. ರಾಜಶೇಖರ ಎಸ್. ದಾನರಡ್ಡಿ, ಡಾ. ಸುಧಾ ಎಸ್. ಕೌಜಗೇರಿ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ. 2023.

3. ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು. 2010.
4. ಹೊ.ನ. ನೀಲಕಂಠೇಗೌಡ, ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಯುವ ಸಾಧನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು. 2009.
5. ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ, ಚನ್ನಪ್ಪ ಕೆರಿಮನಿ, ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪ ಪ್ರಕಾಶನ, ಲಕ್ಷ್ಮೇಶರ. 1976.

***

ಲೋಕದ ದುಃಖ ದಾಟುವ ಅತೀತತೆಯ ಕವಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್

1 ವಿನಯ ಕುಮಾರ್

ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,

ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಕೊಣಾಜೆ, 574199.

vinayakumar550@gmail.com

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಸಂಘಟಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಪರಿಚಿತರು. ಎಲ್ಲಾ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹೊಸತನವನ್ನು ಬಯಸಿದವರು. ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊಸತನವನ್ನು ಬಯಸಿದವರಲ್ಲ. ಎಳೆಯ ಕವಿ, ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿಯ ಹೊಸತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರು. ಈ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕವಿ, ಬರಹಗಾರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಬಂಡುಕೋರ ಸಾಹಿತಿ, ಚಿಂತಕರೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. 'ಪರಂಪರೆ'ಯೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನಂಬಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಶಿಷ್ಯ ಬಳಗವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಯೆನ್ನುವ ಅಗ್ಗದ ನೆಲೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಅವರು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಬಹು ಸಂಕಥನಗಳನ್ನು ಮುಕ್ಕಾಗಿಸಿದೆ. ಸಾವಯವ ಕವಿಯ ಭೌತವಾದಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವು ನಮ್ಮ ದುಡಿಯುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಬಡವರೆದೆಯ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳಬಲ್ಲದು. ಇವರ ಕಾವ್ಯಾರಂಭವು ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಪ್ರಣಾಳಿಯ ಅತೀತತೆಯಿಂದ ಆಗಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದು ಮುಂದೆ ಅದ್ವಯದ ಬಯಲಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನಂಬಿದ್ದ ಅತೀತತೆಯು ಲೋಕದ ದುಃಖವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆಲೆಯದ್ದು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖವಿದೆ. ಸಮಾಜದ

ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಬಡವರೆದೆಯಲ್ಲಿ ಹಣತೆ ಬೆಳಗಿಸಿದ ಕವಿಯು ಅತೀತತೆಯ ತುಡಿತದಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಆಪ್ತ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಅವರಂತೆ ಅದ್ವೈತದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಾತೀತ, ದೇಶಾತೀತ ಮತ್ತು ಭಾವಾತೀತ, ಭಾಷಾತೀತ ಎನ್ನುವ ಲೋಕವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಒಯ್ಯದೆ ಭೌತವಾದಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರು "ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿಯೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪದ್ಯಗಳೊಡನೆಯೇ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳನ್ನು ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಸುವ ರಸಋಷಿಯಾಗಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದವರು" (ಹಣತೆ, 2001, ಪು.153) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಕುವೆಂಪು ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕವಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಒತ್ತಡವೇ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಪಲ್ಲಟವು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೊಸ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಆಶಯ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ, ಸಿನಿಕತೆ, ವಿಷಾದ–ಹತಾಶೆಗಳ ತಲ್ಲಣದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು; ಸಾಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ದೀರ್ಘ ಬಾಳಿದ ಕವಿ ಮೂರು ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಅದ್ವಯದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿ.

ಆಧುನಿಕ ಒತ್ತಡದ ನಡುವೆಯೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಆರಂಭದ ಕಾವ್ಯಗಳು ನವೋದಯದ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾದರಿಯದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಂದರ ಅನುಭವ, ಆಶಾವಾದೀ ನೆಲೆಗಳು, ಮಾನವತೆ, ಉದಾರವಾದ ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ಮಾದರಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾರವಾದಿ ಕಾವ್ಯಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾರವಾದಿ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಜೊತೆಗೆ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ, ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಮತ್ತು ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರುಗಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾ ಸಮಾಜ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಓದನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ

ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಾನುಭವವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಅಡಿಗ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಅದರ ಮಿತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಹತಾರಗಳು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಬಗೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಿದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಆಗದೇ ಹೋಯಿತು.

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಆರಂಭದ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿಯ ಕವಿತೆಗಳು ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮೃದ್ಧತೆಯ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಲೋಕದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ. "ಬಹುಶಃ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕಟ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಇರುವುದು ಈ ಪ್ರತಿಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ" (ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ, 2009, ಪು.96) ಎನ್ನುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾದ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಈ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಚೆಲುವಿನ ಆರಾಧನೆ ಈ ಕಾಲದ ನೀತಿ ಪ್ರಚಂಚದ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಡಾ.ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜರು ಬೋದಿಲೇರ್‌ನ ಕಾವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾತ್ವಿಕ ಹುಚ್ಚು ಮತ್ತು ಚೆಲುವಿನ ಆರಾಧನೆಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವ ಅನುಭವವಿದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹುಚ್ಚುತನ ಬೋದಿಲೇರ್‌ನ ಅನುಭವದ ಹಾಗೆ ಗಾಜಿನಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ ಜೋಡಿ ಗೂಳಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ವಿಸ್ಮಯದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಓದುಗನನ್ನು ಅದು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ." (ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ, 2009, ಪು.97) ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತೋರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧನೆಗೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧನೆಗೂ ಅಪಾರವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅವರದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಬದುಕಿನ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತಾಶೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚೆಲುವಿನ ಆರಾಧನೆ. ಆದರೆ ಇವರದ್ದು ಭಗ್ನಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ನೆಲೆಗಳ ತೀವ್ರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧನೆ. ಇದು ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ. ಹಾಗಾಗಿ ಕವಿಯ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಚಲುವಿನ ಆರಾಧನೆಯು ಮೆಟಾಫಿಸಿಕಲ್ ತಾತ್ವಿಕತೆಯಿಂದ ಮರು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ರೂಪು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾದರಿಗೆ 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ' ಇಂದ ತೊಡಗಿ 'ತೆರೆದ ದಾರಿ'ವರೆಗಿನ ಕವಿತೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ. 'ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ', 'ಇವನು', ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ', 'ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು

ಅನುಭವ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿತೆಗಳ ಅತೀತತೆಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಗೂಢ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ವರ್ತಮಾನದ ಬದುಕನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸುವ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಈ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬದುಕಿನ ಚೆಲುವು, ವಿಷಾದಗಳನ್ನು ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ತೀವ್ರ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ಅರಿವಿನ ಆಶಾವಾದವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ನಿಷ್ಕರುಣ ಗಡಿಯಾರ
ಮುಳ್ಳು ನಾಲ್ಕನು ದಾಟಿ ಐದನೂ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲಿದೆ
ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ ದಿನದಿನಕೆ;
ಬಾನ ನೀಲಿಗೆ ಹೊಳಪು ಸಾಲದು; ನೀರಿನಲಿ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ
ಏನು ಕಾಲವೊ ಏನೊ.
ಸಂಜೆ ಬಾನಿನ ತುಂಬ ಹಗಲ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರ
ಮನೆಯಂಗಳದ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನ ನಡುವೆ ತಡವರಿಸುತಿವೆ ಕಣ್ಣು
ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಯಾರ್ಯಾರದೋ ಹೆಜ್ಜೆ.
ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರದಲಿ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಿದೆ ಏಳು
ಅದೋ ಕೇಳು
ಯಾರೊ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಬಾಗಿಲು ಹೊರಗೆ
ಒಂದೇ ಸಮನೆ
ಏಳು, ಬಾಗಿಲನು ತೆಗೆ, ಹೆದರದಿರು ಕೊನೆಗೆ,

ಇಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಿಷಾದ!, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರುಣೆಯೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ ಸರಿಯುವ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ "ತೀವ್ರ ಅನುಭವದ" ಕಾವ್ಯಗಳು ಬಂದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿತ್ತು. ಈ ಅನುಭವ ಕೇಂದ್ರಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಯಿತು. "ಅನಾವರಣ", "ತೆರೆದ ದಾರಿ", "ಗೋಡೆ" ಸಂಕಲನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಬಗೆಯ ಕವಿತೆಗಳು ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಶಯಗಳತ್ತ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳು ಈ ಕಾಲದ ದಟ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಾದತೆಯನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧ ಆಶಾವಾದವಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ವಿಷಾದ, ಸಿಟ್ಟು, ಆಕ್ರೋಶಗಳಿವೆ. ಇವು ಕವಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕಾವ್ಯಬಂಧವನ್ನು

ಶಿಥಿಲವಾಗಿಸಿದೆ. ಕವಿಸಹಜವಾದ ರಚನೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕವಿತೆಯ ಪ್ರಗತಿಪರ ಧೋರಣೆ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊರಳಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು, ಉಪಮೆ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯವಾದವು. 'ಮುಂಬೈ ಜಾತಕ', ರೈಲು ಬರುತ್ತದೆ, ವಿಫಲ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ವ್ಯರ್ಥ, ಗೋಡೆ, ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನಡುವೆ, ಖಾಲಿ ಸೈಟಿನ ಕಡೆಗೆ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಾದದ ಹೊಳೆಯೇ ಹರಿದಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು, ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂ, ಹಳೇಪೇಪರ್ ಖಾಲಿ ಶೀಶೆಯವರು, ನಾಯಿ, ಛತ್ರಿ, ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿ, ಹೊಟೇಲ್ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು. ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಮಾನವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನುಷ್ಯನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. 'ತೆರೆದ ದಾರಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು ಸಾಮಗಾನ' ಎನ್ನುವ ಕವಿತೆಯು ಕವಿ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕವಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಯಿದೆ.

ಬಂತೆ ದೀಪಾವಳಿ? ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಣತೆಗಳಲ್ಲಿ
ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲ.
ಬರೀ ಮಾತುಗಳ ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚುವಿಯಲ್ಲ,
ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ?

ಈ ಸಿಟ್ಟು ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬಂಧದ ಗಟ್ಟಿತನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅವರ "ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ? ಯಾವ ಹಾಡಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನು ನೀಡಲಿ?" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಾದದ ಬಹುಮುಖಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮನೆಮಠಗಳು
ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುವಲ್ಲಿ
ಸೋತು ಮೂಕವಾದ ಬದುಕು
ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಳು ತೇಲುವಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?
ಉರಿವ ಕಣ್ಣ ಚಿತೆಗಳಲ್ಲಿ
ಇರುವ ಕನಸು ಸೀಯುವಲ್ಲಿ
ಎದೆ ಎದೆಗಳ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ
ಹೊಗೆ ಬೆಂಕಿ ಕಾರುವಲ್ಲಿ

ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?

ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ

ಪಾಳುಗುಡಿಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ

ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ

ಕುರುಡು ಪಯಣ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ

ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ? (ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ: 1987)

ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಒಂದು ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. ಈ ತಲ್ಲಣವು ಪರವನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ ಇಹದಲ್ಲೇ ಉಳಿವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಾಸೆಗಳಿಗೆ ತುಡಿಯುವುದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಾಡಿನಿಂದ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಮರೆಯಿಸಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿ ತುಡಿದಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗುದಕ್ಕಿಂತ ಲೋಕ ತಲ್ಲಣವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತೀತತೆ ಅಂದರೆ ಅದು ಬರಿಯ ಲೋಕವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೆಳೆತವಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಲೋಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಡಿನಿಂದ ಅತೀತರಾಗುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಲೋಕವನ್ನು ದಾಟುವಿಕೆಯೆಂದು ಕವಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವರ 'ಚಕ್ರಗತಿ' ಸಂಕಲನದ 'ಅಸ್ತಮಾನ' ಕವಿತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮವು ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿದ್ದನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸಾವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಲೋಕ ಸಹಜ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವನಷ್ಟೆ.

.... ಶ್ರೀಹರಿಪಾದ

ಅಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷಿಯ ಹಾಗೆ ತೋರಿರಲು ದಟ್ಟ

ಪೊದೆಗಳ ನಡುವೆ, ಕೂಡಲೇ ಹೂಡಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣ

ಬಿಟ್ಟನು ಗುರಿಗೆ: ತಾಗಿದ್ದೆ ತಡ ಛಿಲ್ಲೆಂದು

ಚಿಮ್ಮಿತು ರಕ್ತ: ಕೆಂಪಾಯ್ತು ನೀಲಿ ಗಗನ

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರೈತ ಕಂಡನೊಂ

ದದ್ಭುತವ: ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯ

ಜರ್ರನೆ ಜಾರಿ ಕಡಲೊಳಗೆ, ಪಾಂಚಜನ್ಯದ

ಮೊಳಗು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ

ಪ್ರಭೆಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ಭೂಮಿ–ವ್ಯೋಮಗಳನ್ನು.
ಬೆರಗಾಗಿ, ನೇಗಿಲ ಹೊತ್ತು ನಡೆದನು ರೈತ
ಇಡೀ ದಿವಸ ಹರಗಿ ಹದಮಾಡಿದ್ದ ಹೊಲದೊಳಗೆ
ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ.

ಲೋಕವೇ ಆಗಿದ್ದವನು ಸತ್ತರೂ, ಲೋಕಚಕ್ರ ಬೀಜಬಿತ್ತುತ್ತಾ ಸುತ್ತುತ್ತಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಚರಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಪುರಾಣದ ಪುರಾಣತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವುದರಿಂದ ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಇದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ನಿರಾಕರಣೆ. ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಯಜಮಾನಿಕತೆ ದಾಟಿರುವುದೇ ಕಾವ್ಯದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪುರಾಣ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅಧಿಕಾರದ ನೆಚ್ಚಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ದಾಟಿರುವುದು ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಣ್ನೋಟದ ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಸಿಹೊಗಿತ್ತು. ಹೆಗೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಮುಖೀ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರುಗಳು ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.” ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ದೇವರುಗಳ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದುದೇ ಕಾರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದ ಕವಿಯನ್ನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಯೆಂದೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಗ್ಗದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ‘ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗಿ ಕವಿ’ ಎಂದೂ, ಅವರ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು “ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಕಾವ್ಯ”ವೆಂದೂ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅವರ “ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ” ಸಂಕಲನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. “ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ” ಪದಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಅದು ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಕವಿಯ ‘ಅವಸ್ಥೆ’ ಪದ್ಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ;

ದತ್ತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತೆ ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯದ ಬದುಕು
ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ ಲೋಕ
ಈವರೆಗು ಮಹಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ, ಹೊರಬಂದ
ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ

20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತೀಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಆಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ‘ಕಾಲ’ದ ಕುರಿತ ಸಂಕಥನ. ಅದು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೇನೂ

ಹೊರತಾದುದಲ್ಲ. ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಈ ಹಿಂದಿನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲೇ ಇವೆ. 'ಭಗ್ನ ಚೆಲುವೆ', 'ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ', 'ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ', 'ಸಂಜೆದಾರಿ', 'ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ', 'ಹೂವು-ನಕ್ಷತ್ರ', 'ಅವಸ್ಥೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಸಂವಾದವು ಬಹುಮುಖವಾಗಿವೆ.

"ಅದೋ ಮುಳುಗುತ್ತಿದೆ ಹೊತ್ತು:
ಈಗ ಅದು ಸೂಡು!
ಪಡುವಣದ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲ ಹೆಣ
ಉರಿಯುತಿದೆ ನೋಡು ನೋಡ"

"ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ಯೇಟ್ಸ್‌ನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಬಗೆಗಿನ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ." (ಶಕ್ತಿ ಶಾರದೆಯ ಮೇಳ, 2015, ಪು.196) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಡಿ.ಆರ್.ಎನ್, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಕುರಿತ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ಯೇಟ್ಸ್‌ನದ್ದು ಕೂಡ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು 'ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾ ಅದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಾತಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

ನನಗೂ ಗೊತ್ತು; ಈ ಹೂವುಗಳ ಬದುಕು ಕೆಲವೇ ಹೊತ್ತು.
ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ಹೊತ್ತಿನ ಈ ಹೂವುಗಳಿಗಿರುವ ಸೊಗಸು, ಆ
ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಮೇಲೆ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ
ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ ನನಗೂ ಇಲ್ಲ!

'ಹೂವು-ನಕ್ಷತ್ರ' ಕವಿತೆಯ ಈ ಸಾಲು ಕಾಲವು ಸಾಪೇಕ್ಷವೆನ್ನುತ್ತಿದೆ. "ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ ಶಬ್ದ ಎರಡು ಅವ್ಯಕ್ತಗಳ ನಡುವಿನ ಬದುಕನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೌದ್ಧ ಮಹಾಯಾನದ 'ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗ'ದ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಅನಿಯಂತ್ರಿತ, ಅಖಂಡ 'ಕಾಲ'ವನ್ನು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಸದುಪಯೋಗಿ ಕಾಲವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಕೆಗೊಳಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ." ಹೀಗೆಂದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಎಸ್. ನಟರಾಜ ಬೂದಾಳು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅದ್ವಯ ತತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಕವಿತೆ ಕಂಡದ್ದು ಹೀಗೆ' ಕವಿತೆಯ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

............ಚಕ್ರದ ಮಧ್ಯೆ
ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ, ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡನ ಬೆರಳ

ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣೊಳಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಆಕೃತಿ–
ಗಳೊಂದೊಂದಾಗಿ ಮೂಡುವ ಪವಾಡಕ್ಕೆ
ನನಗೆ ಮುಗಿಯದ ಬೆರಗು. ಕವಿತೆ ಹುಟ್ಟು–
ವುದು ಹೇಗೆಂದು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಹೀಗೆ.

ಅದ್ವಯದ ಜೀವನದರ್ಶನವು ಸಹಜ ಬದುಕಿನ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದೆ. ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ನೇಯ್ಗೆಯಂತಹ ಜೀವನಪರ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗುವಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಜೀವಪರ ಧೋರಣೆ ಮನಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ನವೋದಯದ ಚೆಲುವಿನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಅದ್ವಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪುವ ದೀರ್ಘಯಾತ್ರೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರದ್ದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಅತೀತದ ಕವಿಯಾಗಿ ನಮಗಿವರು ಮುಖ್ಯರಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕವಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೊಂದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಕಾಮಧೇನು, ಬೆಂಗಳೂರು, 1997.
2. ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ನಟರಾಜ ಬೂದಾಳು, ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ (ಸಂ), ಹಣತೆ, ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ, 2001.
3. ಡಿ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ, ಶಕ್ತಿ ಶಾರದೆಯ ಮೇಳ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,2015.
4. ಡಿ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ, ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, 2009.
5. ಡಿ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ , ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, 2011.
6. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ, ತೊಂಡು ಮೇವು–ಕಂತೆ ಎರಡು, ಬರಹ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2010.
7. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ, ತೊಂಡು ಮೇವು–ಕಂತೆ ಮೂರು, ಬರಹ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2010.
8. ಜಿ. ಎಚ್. ನಾಯಕ, ಮೌಲ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಸಂಪುಟ ಐದು, ಸಿರಿವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2011.
9. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ನೂರು ಮರ ನೂರು ಸ್ವರ, ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಮೆಮೋರಿಯಲ್

ಟ್ರಸ್ಟ್, ಧಾರವಾಡ, 2015.

10. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ, ಅಮೂರ್ತತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಅಭಿನವ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2016.
11. ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2016.
12. ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ, ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2017.
13. ಕೆ. ಕೇಶವ ಶರ್ಮ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, 2015.
14. ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಹಣತೆಯ ಹಾಡು, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2011.
15. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಹವಾಸ, ಅಹರ್ನಿಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, 2025.

***

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು

1 ಡಾ. ಅಶೋಕ ಎನ್. ಎಸ್.
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯ ಸಾಯಿ ಮಾನವ ಅಭ್ಯುದಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮುದ್ದೇನಹಳ್ಳಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ– 562101

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಲೆಯ ಓದಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ಕುದ್ರಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆದುಹೋಗಿ ಶುದ್ಧೀಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಕಲೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿ ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಗಂಭೀರ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಓದುಗರನ್ನು ಓದಿದ ತರುವಾಯ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆಯಲು ಬಿಡದೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ, ಪರಸ್ಪರ ಅವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡುವ ಕಲೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಲೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಮೂರು ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಭಾವಗೀತೆ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ಭಾವಗೀತೆ ಯುಗ ಪಶ್ಚಿಮದ ಲಿರಿಕ್‌ನಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ವಾದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಚತ್ತಾಣ ಮತ್ತು ಬೆದಂಡೆ ಎಂಬ ದೇಸಿ ಹಾಡುಗಬ್ಬ ಅಥವಾ ಪಾಡ್ದನ ಶೃಂಗಾರ ರಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದಂತಹ ಕಾಲದಿಂದ ನಡುಗನ್ನಡದ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಅದು ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು. ನಂತರ ಹರಿದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತಿರಸದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಧನವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಅದು ತತ್ವಪದಕಾರರ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವದ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹಾಡುವ ಗೇಯಗುಣ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಯಾಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಲಿರಿಕ್ ಪ್ರಭಾವವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಲಿರಿಕ್‌ನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ ಯುಗ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ 'ಇಂಗ್ಲೀಷ ಗೀತೆಗಳು' ವಿನಿಂದಲೇ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರ ಧಾಟಿ ಮಾತ್ರ ನೆಲದ ತತ್ವಪದ ಮಾದರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಓದುಗ ಅದೇ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಾಗಿಸಿದ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಹೋನ್ನತ ಭಾವಗಳು ಉಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನಿಡಿದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಅವನ ಕೈಗೆಟುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಎಟುಕಿದರೂ ಅದು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾನವೀಯತೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಒಲವು–ಚೆಲುವು ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೃದಯಕ್ಕೂ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ. ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲೀಕವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೀತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗದ ಶೋಧನೆ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಜಿ. ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ತೊರೆಯ ಹಂಬಲದ 'ಕಾಣದ ಕಡಲಿಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದೆ ಮನ', 'ಹಾಡು ಹಳೆಯದಾದರೇನು?', 'ಯಾವುದೀ ಪ್ರವಾಹವು?' 'ನೀನು ಮುಗಿಲು ನಾನು ನೆಲ', 'ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಿ ನಿಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳೆ ನಾಲ್ಕು ಹನಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ', 'ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿದೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ', 'ಯಾವ ಹಾಡು ಹಾಡಲಿ', 'ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆನು', 'ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕೇ?' 'ಯಾವ ರಾಗಕೋ ಏನೋ ನನ್ನೆದೆಯ ವೀಣೆ ಮಿಡಿಯುತ ನರಳಿದೆ', 'ನವೋದಯದ ಕಿರಣಲೀಲೆ' ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು

ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಣದ ಕಡಲಿಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದೆ ಮನ', 'ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿದೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ' ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕೆ? 'ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆನು' ನಾಲ್ಕು ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಆಯ್ದ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕ ಡಿ. ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪರವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಭಾವಯಾನದ ಕುರಿತು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಜಿ. ಎಸ್. ಎಸ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ಘಟ್ಟ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು; ಆ ಕಾವ್ಯ ಮಿರಾಂಡಳ ರೀತಿಯದು. ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಾಲೆ ಕಾಣುವಂಥ ಆ ಕಾವ್ಯಲೋಕ ಅತ್ಯಂತ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೇಲಿಸುವಂಥದು. ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನಾವೆಷ್ಟೇ ಕ್ರೀಯಾಶೀಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಒಳಗೆಲ್ಲೊ ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಾನುಭಾವಕ್ಕೇ. ಬಹುಶಃ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕಟ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಇರುವುದು ಈ ಪ್ರತಿಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ. ಹೀಗಾಗಿ, ಜಿ. ಎಸ್.ರ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳೇ. ಶಬ್ದಗಳ ಗುಂಗಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಲು ಆಗತಾನೆ ಕಿವಿ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಒಂದಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳು ಈಗಲೂ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತವೆ. (ಅವನ್ನು ಹಾಡಿದ ಹುಡುಗಿಯರ ನೆನಪು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ –ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶೋಭೆ ತಂದಿದೆ).'ಅಲ್ಲಿ–ಇಲ್ಲಿ', 'ನೆಲದ ಕರೆ', 'ಹಳೆಯ ಹಾಡು', 'ತೃಪ್ತಿ' –ಶಾಕುಂತಲಸಂಧ್ಯ' ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳು ಅವುಗಳ ಭಾವನಾ ವಾತಾವರಣದ ಮಾರ್ದವತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂಥವು" ಡಿ. ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ ಅವರ ಈ ಅನಿಸಿಕೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಗಳಾಗಿ ಅದು ಪಡೆದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಚಿಂತನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ 'ತೊರೆಯ ಹಂಬಲ' ಕವಿತೆ ಕಾಣದ ಕಡಲಿಗೆ ಎಂತಲೇ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕವಿಯ ತೊರೆಯ ಹಂಬಲ ಯಾರಿಗೂ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅದು ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ನಂತರ ಅದು ಕಾಣದ ಕಡಲಿಗೇ ಎಂತಲೇ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲೂ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಮೇಳೈಸಿದಾಗ ಅದರ ಗೂಡಾರ್ಥಗಳು ನಾನಾ ಸಂಕೀರ್ಣ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಓದು ಬರಹ ಬಾರದವರಿಗೂ ಅದು ಭಾವಗೀತೆಯ

ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಲುಪುವುದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಡಲು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ, ಮುಕ್ತಿ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಅಂತಹ ಕಡಲನ್ನು ಸೇರುವ ಬಯಕೆ, ಹಂಬಲ ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸೇರಬೇಕಾದ ಹಾದಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳಷ್ಟು ದುರ್ಗಮವಾಗಿದೆ. ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಸೇರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗೆ ಅಗಾಧವಾದ ಗೊಂದಲವಿದೆ. ದ್ವಂದ್ವವಿದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿವೆ.

ಕಾಣದ ಕಡಲಿಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದೆ ಮನ
ಕಾಣಬಲ್ಲೆನೇ ಒಂದು ದಿನ?
ಕಡಲನು ಕೂಡಬಲ್ಲೆನೇ ಒಂದು ದಿನ? (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 285)

ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಲೌಕಿಕ ಜಂಜಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನುಷ್ಯನಾಗದೇ ಹೋಗುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಪೋರೇಟ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತನ್ನ ಯಾಜಮಾನ್ಯದ ಅಜಾನುಬಾಹುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣ ಹಾಗೂ ಕೈವಲ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದಂತ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷವಾದರೂ ವಿವಾಹವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿಮಿತತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನಗಿನ್ನೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಪಾದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಘಟನೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವೈಟ್ ಫೀಲ್ಡಿನ ಇಮ್ಮಡಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಖಿನ್ನತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಏಳನೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಾನೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಆನೇಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಐಶಾರಾಮಿ ಬಂಗಲೆ, ಚಿರಾಸ್ತಿ, ಚರಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುಟುಂಬದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವ ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಐಪಿಎಲ್ ಎಂಬ ಮಹಾಮಾರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಿ ಚಿಟ್‌ಫಂಡ್ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಈತ ಬೆಟ್ಟಿಂಗನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಳಿಯಿರುವ ಬಂಗಲೆ, ಆಸ್ತಿ ಮಾರಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಂದು ಮನೆಯ ಬಳಿ ಅವಮಾನಿಸಿ ಹೀಗಳೆದರು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ಹಸುಗೂಸಿನ ಕತ್ತು ಕೊಯ್ದು, ತಾನೂ ಕತ್ತು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಐಸಿಯುನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಕಡಲೊಲವಿನ ಆ ರತ್ನ ಗರ್ಭದಲಿ
ಸೇರಬಹುದೆ ನಾನು
ಕಡಲ ನೀಲಿಯೊಳು

ಕರಗಬಹುದೆ ನಾನು? (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 286)

ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಇಂದು ಸರ್ವೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನೊಳಗೆ ಇರುವ ಹುಸಿಪತ್ರಿಷ್ಠೆಗಳೊ! ಒಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳೋ! ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಬಂಧುಬಳಗದ ಎದುರು ನಾವು ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೇನೇ ಇಂತಹವು ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ನಗರ ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳು, ನಗರದ ಬಣ್ಣದ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಾರಣಗಳು ಇಂತಹ ದುರಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕಡಲನ್ನು ಸೇರುವ ಹಂಬಲವನ್ನಾದರೂ ಉಳ್ಳವರಾಗಬೇಕು. ಸೇರುವುದು ಬಿಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಯೆಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು ಬದುಕು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಗೀತೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸ್ವಾರ್ಥ, ವ್ಯಾಮೋಹ, ಮದ ಮತ್ಸರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾದ ತುರ್ತನ್ನು ಈ ಗೀತೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ 'ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿದೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ' ಭಾವಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ದೇವರನ್ನು ಕೇವಲ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಗಾರೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ದೈವತ್ವವಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಮಮಕಾರದಲ್ಲಿ. ಎಲ್ಲೋ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲೇ ಇರುವ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಸ್ನೇಹಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೈಮರೆತು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ ಎಂಬ ಕವಿಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕವಿ ಕೇವಲ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಲ್ಲ ಮತ ಧರ್ಮ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಬಹಿರಂಗದ ತೋರ್ಪಡಿಕೆಯ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಅವರು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗುಡಿ ಗೋಪುರ, ಚರ್ಚು, ಮಸೀದಿ, ಬಸದಿ, ಚೈತ್ಯಾಲಯ, ಸ್ತೂಪಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಥಾವರಗಳೇ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಸವಣ್ಣ 'ಸ್ಥಾವರಕ್ಕಳಿವುಂಟು ಜಂಗಮಕ್ಕಳಿವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಸ್ಥಾವರಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ಶೋಷಣೆಯ ನೆಲೆಗಳಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಸ್ಥಾವರಗಳು ಶ್ರೀ ರಕ್ಷೆಯಾಗಿ, ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಲಂಚ ನೀಡುವಂತಹ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್

ಅವರ 'ಗೋಡೆ' ಕವನ ಸಂಕಲನದ 'ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಕವಿತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿರುವುದೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳ ಮೂಲಕ.

ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿದೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ
ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ
ಇಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ–ಸ್ನೇಹಗಳ
ಗುರುತಿಸದಾದೆನು ನಮ್ಮೊಳಗೆ (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 131)

ನಂದನ ಅಥವಾ ಬಂಧನ ಎಂಬುದು ಹೊರಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲ. ಅವು ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಪ್ರತಿಫಲನ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಬದುಕು ಅಮೃತದ ಸವಿ ಅನುಭವ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಗೀತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಿದೆ ನಂದನ ಎಲ್ಲಿದೆ ಬಂಧನ
ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ ಈ ನಮ್ಮೊಳಗೇ
ಒಳಗಿನ ತಿಳಿಯನು ಕಲಕದೆ ಇದ್ದರೆ
ಅಮೃತದ ಸವಿಯಿದೆ ನಾಲಗೆಗೆ (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 131)

ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು ನಮ್ಮ (ಅರಿ) ಶತ್ರುಗಳೇ ಹೊರತು ಅವು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾನಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ನಾಲ್ಕುದಿನದ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ಎಂಬ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ನಾವೇ ಬಂಧಿಯಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಸನಿಹದಲ್ಲೇ ಇರುವವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅದು ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈ ಮೂಲಕ ಮನಗಾಣಬೇಕಿದೆ.

ಹತ್ತಿರವಿದ್ದೂ ದೂರ ನಿಲ್ಲುವೆವು
ನಮ್ಮ ಅಹಮ್ಮಿನ ಕೋಟೆಯಲಿ
ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೋ ಹೊಂದಿಕೆಯೆಂಬುದು
ನಾಲ್ಕುದಿನದ ಈ ಬದುಕಿನಲಿ ! (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 131)

ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ ಅವರು 'ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಪರಿವರ್ತನೆಗಳ ಸಂಧಿಭೂಮಿ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ "ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಕಾವ್ಯ ಎಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆಯೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹತಾಶೆ ಆದಾಗ, ಬೇಸರ ಆದಾಗ, ನೋವು–ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ, ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಾಗ, ಎದುರಿಗಿರೋ ಹೂವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಏನು ಅನ್ನಬೇಕೋ

ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಎಂದೂ ಸಾಯದಿರುವ ಆಸೆಯೊಂದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿಯಿದೆಯಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವ ಆಸೆಯೆಂದರೆ ತಾನು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಭೀಪ್ಸೆ– ಆ ಆಸೆಗೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಆಗಿರೋದು ಕಾವ್ಯ" ಎಂದು ಕಾವ್ಯ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರಿಗೆ ಕೊನೆಗಳಿಗೆವರೆಗು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಪ್ತವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಾಮಗಾನ ಕವನ ಸಂಕಲನದ 'ತೃಪ್ತಿ' ಕವಿತೆಯೂ ಕೂಡಾ 'ಎದೆತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆನು' ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಕೇಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ
ಹಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ನನಗೆ (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 33)

"ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಪಸ್ಸು ಎಂದೇ ಬಗೆದಂತೆ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಅವರಂತೆಯೇ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪದ್ಯಗಳೊಡನೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳನ್ನು ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಸುವ ರಸಯಷಿಯಾಗಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದವರು. ನಿರಾಕರಿಸಿದವರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡವರು ಎನ್ನಬಹುದೇನೋ... ಏಕೆಂದರೆ ಕುವೆಂಪು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಕವಿಯಾದರೆ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಕವಿ. ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಹೊಸನಿರೀಕ್ಷೆ, ಆಶಯ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ, ಸಿನಿಕತೆ, ವಿಷಾದ–ಹತಾಶೆಗಳ ಕಂಪನಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಒತ್ತಡಗಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಇವರದ್ದು ಕಾವ್ಯಕರ್ಮ. ಇವರ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಸಾಮಗಾನ' ದ (1951) ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ "ಎಲ್ಲ ಕೇಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ನನಗೆ" ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಇವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಕವಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ; ತಾನು ಹಾಡದೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲಾಗದು ಎಂಬ ಮನವರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ". ಎಂದು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಡಿ.ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಮನೆಯಲಿ ದೀಪ ಉರಿಸಿ
ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೆ ಅನ್ನ ಉಣಿಸಿ
ತಂದೆ ಮಗುವ ತಬ್ಬಿದಾಕೆ–
ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಬೇಕೇ
ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕೆ? (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಪುಟ 132)

ಸ್ತ್ರೀ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೈತನ್ಯದಾಯಿಯಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ, ತಾಯಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಪೋಷಣೆ ಹೀಗೆ ಅವಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬೇರೆ ಪದಗಳ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಾ. ಈ ನೆಲದ ಕಣಕಣವೂ ಅವಳೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ 'ಸ್ತ್ರೀ' ಎಂಬುದೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅವಳಿಗೆ ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಕವಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಯಾದ ಇವರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಕೂಡಾ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಜೀವನದ ಹತಾಶೆ, ಕಷ್ಟ, ಒತ್ತಡಗಳ ನಡುವೆ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತುಂಬಿ ಸಂತೈಸುತ್ತವೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಮಹತ್ವ, ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕುರಿತು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪರ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ :

1. ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, (1997), ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಶೇಷಾದ್ರಿಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕಾಮಧೇನು ಪ್ರಕಾಶನ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಸಂ: ಡಾ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, (2001), ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ 1999, ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.
2. ಡಿ.ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ, (2006) ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನ.
3. ಡಿ.ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ (2003), ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.
4. ಡಿ.ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ (2015), ಶಕ್ತಿ ಶಾರದೆಯ ಮೇಳ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

***

ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆ

1 ಗಗನ ಜೆ.
ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಜ್ಞಾನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ, ಶಂಕರಘಟ್ಟ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ
gaganaj991@gmail.com

ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ–ಬಹಿರಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಣ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವರುಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಪಾದರಸದ ಚಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಯ ವೈದಿಕತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಎಂಬಂತೆ ಸಮಾಜ ಕಂಪಿಸಿತು. ನೂರಾರು ವಚನಕಾರರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕತ್ತಲೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ದಾರಿದೀಪವಾದವು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಂದಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಂಥದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಆಯಾ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಆಶಯ, ಧೋರಣೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಯಾಯ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ

ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ 'ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ' ಎಂಬ ಧ್ಯೇಯದೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರಪರತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಘೋಷಣೆ ಮೊಳಗಿಸಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ, ಆತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಜೀವಪರತೆಯ ಕಾಳಜಿ ತುಂಬಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ರಾಜಾಶ್ರಯ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಪ್ರೇರಣೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅನಂತರ 12ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಾರಥ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಚನಕ್ರಾಂತಿ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಮೂಲಭೂತತನದ ಬುಡವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿತು. ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆಯಿತು.

ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ಬಂಡಾಯ, ದಲಿತ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇ ಏರುಪೇರುಗಳಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಹೊರತಲ್ಲ. 'ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಂದೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ ಸಂತತ' ಎಂದು ನಂಬಿ ಕಳೆದ 1950ರ ದಶಕದಿಂದ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳು ಆಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಬರಹಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮೀಮಾಂಸೆ, ಪ್ರವಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುವಾದ, ಭಾವಚಿತ್ರ, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಆತ್ಮಕತೆ, ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನನ್ಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡದ ಅಪರೂಪದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಪಾರವಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರದು, ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ; ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

'ಎಲ್ಲ ಕೇಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ,

ಹಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ನನಗೆ'– ಎಂದು 'ಎದೆತುಂಬಿ' ಹಾಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನವೋದಯದ ದಟ್ಟ ಆದರ್ಶವಿದೆ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಆರಾಧನೆಯಿದೆ, ರಸಋಷಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಯಿದೆ. ಹಾಗೇ ನೋಡಿದರೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರಂತೆ ನವೋದಯ ಪರಿಸರದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮುಂದುವರೆದು ನವ್ಯ, ನವೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗದ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವರ ಕಾವ್ಯದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯೊಂದು ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

'ಸಾಮಗಾನ' ದಿಂದ 'ಅಗ್ನಿಪರ್ವ' ಸಂಕಲನದವರೆಗಿನ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಸನ್ನತೆ' ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ವಿಷಾದ, ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ. ಆದರ್ಶ. ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳು ಮುಖ್ಯಧಾರೆಯೆಂಬಂತೆ ಜಿನುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದಾಗಲಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದವರೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳದೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಡಾ.ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ ಅವರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ "ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಪುನರ್ ಜನ್ಮಗಳಿವೆ. ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳು, ಲಯಗಳು, ವಾಸನೆಗಳು ಹಿಂಗಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪುನರ್‌ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಆ ರೀತಿಯ ಕವಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥನೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ."

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರು ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳ ಬದ್ಧತೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಇವರನ್ನು 'ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ' ಎಂದು ಕರೆದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ' ಎಂಬುದು ಚಾಲ್ತಿ ಪಡೆದ ಪದವಾಯಿತಾದರೂ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಕವಿಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸಮನ್ವಯ' ಎನ್ನುವುದು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರುಪಯುಕ್ತ

ಚೌಕಟ್ಟು, ಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಅಖಂಡತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉದಾರವಾದಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಮಗೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ, ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ, ಕೆ.ಎಸ್.ನಿಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೈತನ್ಯ ದೀಪ್ತತೆ, ಆಶಾವಾದಿತ್ವ, ಆದರ್ಶದ ತನ್ಮಯತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಅಂಶಗಳಿಂದಾದ ಉದಾರವಾದಿ ಕಾವ್ಯ ಅವರದು. ಇದು ಬದುಕಿನ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಪುಟಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಸಹೃದಯರಿಂದ ಕಾವ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಅದರ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದಿದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವರು, ಧರ್ಮಗಳು ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ದೇವರೆಂದರೆ ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿ, ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ 'ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆ'ಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಕಾಲಾತೀತ, ವಿಸ್ಮಯ. ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಲಬದ್ಧವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಅರಿವು ಅವರದು.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯವು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯೂ, ಭಾವನಾಶೀಲತೆಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಎಳೆಗಳೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರದ ಅದಮ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಇವರು, ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಕಾಳಜಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೈವದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅವರ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ.

'ಬೋಳಾದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಗುರು ಹೂವನು ತೂಗಿ
ನಿಲುವ ಒಂದೇ ಕನಸು ಬಾಳಿಗಾಧಾರ'

ಎಂದು ನಂಬುವ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರದು ಸೃಜನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. "ನಾನಾ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಕವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನಾವುದು ತಾನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡಿಸೀತು? ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕೂಡಾ. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಮುರಿಯುವ ಎಲ್ಲ ಸಣ್ಣತನಗಳನ್ನೂ, ಕುತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಾನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ."

ಎಂಬುದೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಗುಟ್ಟು. ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಚತುರಂಗ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಅಸಮಗ್ರ ಆತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ಇವರು ಕಾವ್ಯದಂತೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕನೂ, ವಿಮರ್ಶಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಿ.

'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ', 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ', 'ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ', 'ಪರಿಶೀಲನ', 'ನವೋದಯ', 'ಬೆಡಗು', 'ಅನುರಣನ' ಈ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳು ಅವರ ವಿಚಾರ–ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೊದಗಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯವೇ ಎಂಟು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಮಾಲೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಚಿಂತನ' ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ ದೊರೆತಿದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗು ಯೋಜನಾ ಶೀಲತೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವು, ಅವು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಲೊಡೆದಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ 1974ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಬರಹಗಾರರ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಒಕ್ಕೂಟ'ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು. ಅವರು ನಡೆಸಿದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನಗಳ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', 'ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, 'ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ', 'ಸಾಲುದೀಪಗಳು' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವರ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಮತ್ತು ದೂರದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಯೊಂದರ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

'ಹೇಗೋ ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ಬದುಕುತ್ತೇನೆ
ಇದ್ದಷ್ಟು ನೆಲವ ಉತ್ತುಬಿತ್ತಿ ನೀರೆರೆದು
ಮಲಗಿರುವ ಬೀಜಗಳ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುತ್ತೇನೆ.'

ಇಲ್ಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಡಗಿದೆ, ಯಾವುದೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರೇ ಮಾದರಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿವ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಜೀವಪರ ಕಾಳಜಿ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂಗತವಾಗುವ ವಿಷಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಸ್ತೃತತೆಯನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೇ ಈ ಲೇಖನದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1.ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ. ಬೆಂಗಳೂರು.

2.ವಚಕಾರ್ತಿಯರು ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ , ಡಾ.ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ.ಜಿ, ಆದಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ ,ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

3.ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.

4.ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ.

***

ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆ

1 ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ ಟಿ. ಚಳ್ಳಕೆರೆ

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಜ್ಞಾನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ, ಶಂಕರಘಟ್ಟ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ

manjumt94@gmail.com

ಇಂದು 'ವೈಚಾರಿಕತೆ' ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ನವೀನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ವಿಷಯವೇ ಮೂಲವಾದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೇ ಸಾಧನ, ಅಂದರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯು ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಸದಾದ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿದೆ. ನವೋದಯದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಾದು ಬಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೆನ್ನುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಬದ್ಧ ಅಂಶವಲ್ಲ. ಆದರೂ ವೌಲಿಕತೆಯ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿಬಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಬರವಿಲ್ಲ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ್ದು. ಇಷ್ಟೊಂದು ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅವರ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಕಾವ್ಯಾನುಭವ, ಕಾವ್ಯಾನುಭವವೇ ಜೀವನಾನುಭವವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಸಂವಹನಗೊಳಿಸಲು ಸ್ಪಷ್ಟ, ಸರಳ, ನೇರ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಧಾಟಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದ ದಾಟಿ ಎಂದರೆ ತಾವು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ತಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿ, ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಯಾವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದು. "ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ವಿಮರ್ಶಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನಾನುಭವ" ಎನ್ನುವ ಡಿ.ಎಸ್.ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಭಾವ ಜೀವಿಯಾದ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ರಾದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇಕೆ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರದ್ದು, ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯವೇ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳು, ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬದುಕು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೂ ಸೃಜನಶೀಲಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಬದುಕು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಸಂಚಯನಕ್ಕೆ, ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದದ್ದು, ಮುಂದುವರೆದು ತಟಕ್ಕನೆ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ವಂಚಿತ ಬಾಲ್ಯದ ಬದುಕಿನ ನೆನಪು ಒತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಹುಮುಖಿಯಾಗಿ, ಅದರ ಅಸಲಿ ರೂಪದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯವೇ ಬಹುಮುಖಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದು, ವೈಚಾರಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ–ಸ್ನೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭೂತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಾಗಿ, ನೆಲ ಮೂಲ ಚಿಂತನೆಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಕಾಳಜಿಗಳೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವೇದನೆಗಳ ವೈಚಾರಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮಾನವತೆ ತೊಳಲುತ್ತಿದೆ ತಮದೊಳಗೆ.' ಹೃದಯ ದಾರಿದ್ರ, ಅವೈಚಾರಿಕತೆ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಪ್ರಮಾಣಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳು ಬದುಕನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿವೆ. 'ದೇಶದ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವತಾವಾದವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಈ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಸದಾ ಕಾಡುವುದು ನೋವಿನ ದನಿಗಳ ಹುಯ್ಯಲು, ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ತತ್ತರಿಸುವ, ಬಾಯಿಲ್ಲದೆ ಬತ್ತಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಯುಗ ಯುಗಗಳ ಯಾತನೆಯೇ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿದ ಹಸಿದ ಮಗು, ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಹತಭಾಗ್ಯರಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದ ಈ ಜನ. 'ಬಲವಿದ್ದು ಬಾಗಿದವರು.' 'ತೆನೆತುಂಬಿ ನಿಂತ ಹೊಲಗದ್ದೆ ಬದಿಗೆ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸತ್ತ ಜನರು' 'ಮಹಲು ಕಾರುಗಳ ಕೆಂಪು ಟೇಪುಗಳ ಉರುಳಲ್ಲಿ ನರಳಿದವರು'.

"ಸಾಧು–ಸಂತ–ಮಠ–ದೇಗುಲ ವರ್ಗದ

ಅಜಗರ ಪೀಡಿತ ಜನವೇ

ಮುಗ್ಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ

ಬತ್ತಲಾದ ಜನವೇ ! 'ಇನ್ನೆಂದು ಬೆಳಗು ನಿಮಗೆ?" (ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಯುಗಾದಿಗಳಾಗಲಿ, ದೀಪಾವಳಿಗಾಗಲಿ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಬೇವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. 'ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದೇನು ಬರಿ ಹಸಿವೆ?' 'ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ತುಂಬ ತೆನೆಯೆತ್ತಿ ತೂಗುವುದೇನು?' 'ಹಸಿರೆ ಅಥವಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರೆ' ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ–

"ಬಂತೆ ದೀಪಾವಳಿ? ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಣತೆಗಳಲ್ಲಿ

ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲ

ಬರೀ ಮಾತುಗಳ ಕಡ್ಡಿಗೀಚುವೆಯಲ್ಲ

ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ? 'ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿನ್ನ ಸಾಮಗಾನ" (ತೆರೆದ ದಾರಿ)

ಅವರಿವರಿಗಾಗಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ, ಸವೆದು ಹೊದ ಈ ಜನಕ್ಕೆ, ತಮಗೂ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮನೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೇವಲ ಮನೆ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು **"ಮನೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಇವರೂ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಗಾರೆ, ಸಿಮೆಂಟು, ಕಬ್ಬಿಣ, ಜತೆಗೆ ಬರೀ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆ? ಬೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ಕಟ್ಟಡದೊಳಗೆ ಇವರ ಮೈ ಬೆವರು, ಕಣ್ಣೀರು, ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಮತ್ತೆ ತಮಗೆಂದೆಂದಿಗೂ ಮನೆಯಿರಲಾರದೆಂಬಂಥ ಕೊರಗೂ?! ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಮಂದಿ" (ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ)**

ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಾಗಲಿ, ನಗರ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಲಿ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಪಡೆಯದೆ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಮುಗ್ಧರು. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರ ನೋವಿಗೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅಲಕ್ಷಿತವಾದ ಜನರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ವೈಭವೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಏಕಮುಖವಾದುದು. ಅಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಕಲೆಯೂ ಅಸಮಗ್ರವಾದದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಜನರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವ, ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುವ, ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸಂಘಟಿಸುವ, ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವ ಲೇಖಕರದ್ದಲ್ಲ.

"ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಾಣುವುದನ್ನು

ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರೆ

ಹಾಗಂತ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ

ಸಮಸ್ತ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ

ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ

ಈಗ ಮಾಡುವುದೇನು?" 'ಸಂದಿಗ್ಧ' (ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ)

ಒಣ ವೇದಾಂತಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವುದಾಗಲಿ, ಶೋಷಕರ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ದೀಪವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಇಷ್ಟಪಡದೆ, ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವ ರಾಕ್ಷಸ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಶೋಷಿತರ ಯಾತನೆಗೆ ತಾನೂ ಕಾರಣ ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವ ಲೇಖಕರು, ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. "ಒಂದು ಸಲವಾದರು ಅನುಭವಿಸು, ಈ ಮಣ್ಣು ನನ್ನದು. ನನಗೆ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು ಈ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಬದುಕೊಂದು ಬದುಕಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಏಳು, ಹೊಸ್ತಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂತು ಯುದ್ಧ ಆಗು ಸನ್ನದ್ಧ." (ಅನಾವರಣ) ಪುರಾಣದ ವಸ್ತುವಾಗಲಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವಾಗಲಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತುವಾಗಲಿ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಿಂತನೆಗಳೇ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

"ಖುಷಿಗೆ, ನೋವಿಗೆ
ರೊಚ್ಚಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚಿಗೆ
ಅಥವಾ
ನಂದಿಸಲಾರದ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ, ನಾನೇಕೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ" (ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ)

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅಂಶಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್‌ರಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಒಂದು ಸಮೀಕರಣ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಬದುಕಿನಿಂದ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಬದುಕಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಸ್ರೋತವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ್ದು ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕೆಲಸವೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಾಯಿ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಅವರ ವಿಡಂಬನೆ, ಟೀಕೆ, ಬದುಕಿನ ಮಜಲುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವೈಚಾರಿಕ ಅಂಶಗಳು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕವಿಗೆ ಸಮಾಜ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು ಕೂಡ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದ ಸಮಾಜ ಕವಿಯ ಜೀವಪರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಹುಸಿ ಮಾಡುವಂತಿದೆ, ಅನುಮಾನ ಪಡುವಂತಿದೆ. "ಎದೆ ಎದೆಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ, ಸೇತುವೆಗಳು ಮುರಿದಿವೆ, ಭಯ ಸಂಶಯ ತಲ್ಲಣಗಳ ಕಂದರಗಳು ತೆರೆದಿವೆ, ಮುಖ ಮುಖವೂ ಮುಖವಾಡವ ತೊಟ್ಟು ನಿಂತ ಹಾಗಿವೆ,

ಆಡುತಿರುವ ಮಾತಿನೊಳಗೆ, ಹೃದಯ ಕಾಣದಾಗಿದೆ. 'ಯಾವುದೀ ಪ್ರವಾಹವು?" (ಗೋಡೆ) ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಸಾಗುವ, ಸೇತುವೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಏಕಾಕಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರವಾಹ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಹೀನವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರಿ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದೆ ಆಗಿದೆ. ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಕೃತಕ ಮತ್ತು ಬರ್ಬರವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕವಿ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್‌ರು ಸಮಾಜದ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನೂ ಹೊಣೆಗಾರ ರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ 'ಅವಸ್ಥೆ' ಕವನ. ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಬಣ್ಣ ಬಯಲಾಗದಂತೆ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಜನ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ನಿಷ್ಠುರವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮುಖ–ಮುಖಗಳ ನಡುವೆ ದಟ್ಟವಾದ ಅಡವಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲರು, ಮೌನ ಕವಿಯಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದವನು ಕೊನೆಗೆ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. **"ನಾವೂ ನೀವು ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಈ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಈ ಬಣ್ಣಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಆಕರಾಳ ವಿಕರಾಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬಣ್ಣಗಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಅಮಾನವೀಯ, ಅನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬದುಕದಿದ್ದರೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ನಡುವಣಡವಿಯ ತುಂಬ ಸಂಶಯದ ಹುತ್ತ, ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು" (ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ)**

ದೇವರು–ಧರ್ಮ ಕುರಿತಾದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂವೇದನೆ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಯಾವ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಬದ್ಧರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷಿತರು ಹಾಗೂ ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆದಿದೆ. 'ಹೈಮಕೂಟಾಚಲದಿ ತಪಗೈದ ಶಿವ', 'ಉದಯಗಿರಿ ಶಿವಕರುಣೆ', 'ಯಾವ ಶಿವದ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಇಂಥ ವಿಲಯ ವೈಭವ?', 'ಆ ಶಿವ ಸಾಯಲಿ ಶಿವವು ಬೆಳಗಲಿ', 'ಭಕ್ತನೆಡೆಗೆ ತಾನಾಗಿ ಬರುವ ಮಾದೇವ ಕರುಣೆಯಂತೆ', 'ಶ್ರೀಶೈಲ ಶಿವಜೂಟದಿಂದ ಬಂದಿತು ಬೀಸಿ ದಿವ್ಯ ಮಂದಾನಿಲದ ಕಂಪಿನೋಲೆ', 'ಇದು ಜೀವನದ ಸಂಗಮ', 'ಯಾವ ಪರ್ವತಲಿಂಗದಿಚ್ಛೆ ಈ ತೆರದಿ'. 'ಜಂಗಮವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ಸಂಗಮವಾಯ್ತು'– ಇತ್ಯಾದಿ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಇವಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ ಗೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಕೇವಲ

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬಾರದು. ಹಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಕತ್ತಲಕ್ಕೊಡ್ಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಣತೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಮೈದಳೆದಿದೆ–

“ಹಣತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ ನಾನೂ

ಈ ಕತ್ತಲನು ಗೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆಂಬ ಜಿದ್ದಿನಿಂದಲ್ಲ,

ಲೆಕ್ಕವೇ ಇರದ ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಡಗುಗಳೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕರಗಿರುವಾಗ, ನಾನು ಹಚ್ಚುವ ಹಣತೆ, ಶಾಶ್ವತವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ನನಗಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಹಣತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ ನಾನೂ, ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತೇನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದಲ್ಲ, ಇರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನ ಮುಖ ನಾನು, ನನ್ನ ಮುಖ ನೀನು ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಹಣತೆ ಆರಿದ ಮೇಲೆ, ನೀನು ಯಾರೋ, ಮತ್ತೆ ನಾನು ಯಾರೋ.” ‘ನನ್ನ ಹಣತೆ’ (ಗೋಡೆ)

ಹೀಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ನಂಬುಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತ ಚಿಂತನೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಚಿರಂತನ ಬದುಕಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್‌ರ ಬದ್ಧ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕವಾದ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಜನಪರತೆಯ ಒಲವಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧ ಮಾನವೀಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು ಕವಿಗೆ ಜೀವದ ಬಗೆಗಿರುವ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಅತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮತೂಕದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಅವರು ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಬೇಕಾದದ್ದು ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಳಜಿಗಳು, ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಅವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಜನಪರ ಧೋರಣೆಯ, ಜನರ ಕವಿಯನ್ನಾಗಿಸಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1.ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ. ಬೆಂಗಳೂರು.

2. ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ , ಡಾ.ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ.ಜಿ, ಆದಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ ,ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

3.ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.

ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಿ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಜ್ಞಾನ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನುಸಂಧಾನ

1 ಕೆ. ಎನ್. ನಂದೀಶ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಅಂಕೋಲಾ (ಉ.ಕ.)

ಮಹಾನ್ ಮಾನವತಾವಾದಿ, ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿ, ಭಾರತ ರತ್ನ, ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಸಮಾನತೆಯ ಹರಿಕಾರ, ಸಂಸದೀಯ ಪಟು, ಮಹಾನ್ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ, ಇತಿಹಾಸ ಚಿಂತಕ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಕಾನೂನು ತಜ್ಞ, ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಕರ್ತ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಸಚಿವ, ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಪಿತಾಮಹ, ದೀನ-ದಲಿತರ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾಪರ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ ಧೀಮಂತ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಿ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್.

'ಯಾವಾಗಲೂ ಓದುತ್ತಾ ಇರಿ, ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರಿ. ನೀವು ಎಷ್ಟು ಓದಬೇಕು ಎಂದರೆ ಇತರರು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ವಾದಿಸಲು ಅಳುಕಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ನಿಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿಯಬೇಕು' ಎಂಬ ನುಡಿಯು ಸತ್ಯ. 'ಜೀವನವು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ತರವಾದುದಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಮಾತಿನಂತೆ ಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಿದವರು. "ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂದರೆ, ಜನ ಓದುವ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜನ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಹೋಗಿ" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಮನುಜರೆಲ್ಲರೂ ಅರಿಯಲೇಬೇಕು. 'ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ' ಎಂದಾಕ್ಷಣ ನೆನಪಾಗುವ ಜ್ಞಾನ ಚೇತನ. 'ನಾನು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವ ಸವೆಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ಹೋಗಿ ಸಂವಿಧಾನ ಓದಿಕೊಳ್ಳಿ'

ಎಂಬ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ. ಅವರು 64 ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು. 11 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಮಹಾ ಮಾನವ. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ 200 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಸನ್ಮಾನಿತ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ವಿಶ್ವದ 6ನೇ ಮಹಾನ್ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಸ್ಸಿ ಪದವಿ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಭಾರತೀಯ. ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಜೆ. ಲಂಡನ್ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಏಕೈಕ ಭಾರತೀಯ ಪುತ್ರನ ಪ್ರತಿಮೆ ಇವರದು. ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರದ ರೂವಾರಿ. ಇವರು ಬರೆದ 'ವೈಟಿಂಗ್ ಫಾರ್ ಎ ವೀಸ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಇಂದು ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯ. ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ 2004ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ 100 ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಸರು ಡಾ.ಭೀಮರಾವ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. 'ಮಹಾಂತ ವೀರ ಚಂದ್ರಮಣಿ' ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬರು 'ಕಲಿಯುಗದ ಬುದ್ಧ'ನೆಂದು ಪ್ರಶಂಸೆ. ನೇಪಾಳದ ಕಠ್ಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೌದ್ಧ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ 'ಬೋಧಿಸತ್ವ' ಎಂಬ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮಹೋನ್ನತ ಬಿರುದು. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ 'ದಿ ಮೇಕರ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಯೂನಿವರ್ಸ್' ನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ 10 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲ 100 ಮಾನವತಾವಾದಿ ಜನರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 4ನೇ ಹೆಸರೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಕಲಾಕಾರರಾಗಿದ್ದು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬುದ್ಧನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1950ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಅಪಾರವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು 13000 ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 3000 ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 300 ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 1100 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 26000 ಇತಿಹಾಸ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 2000 ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 5000 ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕಗಳು, 200 ಸಂಸ್ಕೃತ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 800 ಮರಾಠಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 500 ಹಿಂದಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 600 ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 1000 ರಿಪೋರ್ಟ್ಸ್‌ಗಳು, 400 ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು,

600 ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಣ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 12000 ಬಯೋಗ್ರಫಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 2000 ಬುದ್ಧ ದಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, 2305 ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳು, 527ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಮರಣೋತ್ತರ 'ಭಾರತ ರತ್ನ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅಮೇರಿಕಾದ ಹಳೆಯ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು 'ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿ' (ದಿ ಗ್ರೇಟೆಸ್ಟ್ ಮ್ಯಾನ್ ಇನ್ ದ ವರ್ಲ್ಡ್), ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಮ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು 'ವಿಶ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ' (ಯೂನಿವರ್ಸ್ ಮೇಕರ್), ಸಿ.ಎನ್.ಎನ್–ಐ.ಬಿ.ಎನ್ 2012ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು 'ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾರತೀಯ' (ದಿ ಗ್ರೇಟೆಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯನ್) ಎಂದು ಗೌರವಿಸಿದೆ.

1900ರ ನವೆಂಬರ್ 7ರಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಸೋದರರನ್ನು ಸತಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ 1ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ 5ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದರು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಗೋಣಿಚೀಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರಾಮ್‌ಜೀ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನು ಮುಂಬೈನ ಪರೇಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಮರಾಠ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗೆ 5ನೇ ತರಗತಿಗೆ 1905ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರು. ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್‌ವರೆಗೆ ಓದಿದರು. ಶಾಲೆ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದೇ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡದೇ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವ ತನಕ ಚರ್ನೀರೋಡ್ ಗಾರ್ಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಕತ್ತಲಾದ ನಂತರ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.

1907ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಯ ಬೈಕುಲ್ಲಾದ ಎಲ್ಫಿನ್ ಸ್ಟೋನ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 600 ಅಂಕಗಳಿಗೆ 223 ಅಂಕ ಪಡೆದು ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪಾಸಾದ ಮೊದಲ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದರು. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಎರಡನೇ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಸಿಗದೆ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕ ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಅರ್ಜುನ್ ಕೆಲಾಸ್ಕರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ತಾವೇ ಬರೆದಿದ್ದ 'ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಚರಿತೆ' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಜನವರಿ 3, 1908ರಂದು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲೇ ಎಲ್ಫಿನ್ ಸ್ಟೋನ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಲಾವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯೇಟ್ ಮುಗಿಸಿದರು.

1912ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 1000

ಅಂಕಗಳಿಗೆ 449 ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಬರೋಡಾ ಮಹಾರಾಜರ ಅನುಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತಹ ಸುದೈವ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸಿತು. ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಎಂ.ಎ ಪದವಿಗಾಗಿ 1913 ರಿಂದ 1916ರವರೆಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 29 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 11 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 6 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 5 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 4 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 3 ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಒಂದು ಜರ್ಮನಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಓದಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ಊಟಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು 2000 ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ್ದರು.

ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರು 1915ರಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ' ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಇದೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 'ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಅಂಡ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ' ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದರು. 1916ರಂದು 'ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ: ದೇರ್ ಮೆಕಾನಿಸಂ, ಜೀನಿಸಿಸ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ (ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳು: ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ, ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ಎಂಬ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ನಂತರ ಈ ಪ್ರಬಂಧ 1917ರಂದು 'ಇಸ್ಸೂ ಆಫ್ ದಿನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು.

1917ರಲ್ಲಿ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 'ದಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಡಿವಿಡೆಂಡ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ– ಎ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಅಂಡ್ ಅನಲಿಟಿಕಲ್ ಸ್ಟಡಿ' (ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಾಭಾಂಶ; ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದರು. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ (ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಫಿಲಾಸಫಿ) ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೋಡಾದ ಮಹಾರಾಜ ಸಯ್ಯಾಜಿರಾವ್ ಗಾಯಕ್‌ವಾಡ್ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಕಾಸ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಸೆಲಿಗ್ಮನ್ ಅವರು ಪುಸ್ತಕದ ಮುನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ “ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು

ತಳಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವುದು ಇದೂವರೆಗೂ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1917ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ "ಸ್ಮಾಲ್ ಹೋಲ್ಡಿಂಗ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಡ್ ಧೇರ್ ರೆಮಿಡೀಸ್" ಎಂಬ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದು ಇಂಡಿಯನ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಜರ್ನಲ್ ಸಂಪುಟ–1ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಸೈಡನ್ ಹಾಮ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ 1918–1920ರವರೆಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರೊಫೇಸರ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. 1922ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ನಡೆಸಿ 'ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ' ಎಂಬ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಂ.ಎಸ್ಸಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರರು 1923ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ್, ಲಂಡನ್. 'ರೂಪಾಯಿ ಸಮಸ್ಯೆ–ಅದರ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ' ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಡಿ.ಎಸ್ಸಿ (ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್) ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಎಡ್ವಿನ್ ಕ್ಯಾನನ್‌ರು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. 'ಡಾಲರ್ ಬಡದೇಶದ ರೂಪಾಯಿ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನೈಜವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಉನ್ನತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಯುರೋಪ್ ಗೆ ತೆರಳಿ 1922ರ ಮೇ10ರಂದು ಬಾನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದು, ಲಂಡನ್ ಕಿಂಗ್ಸ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆದು, ಲಂಡನ್ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್–ಅಟ್–ಲಾ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. 1923ರಲ್ಲಿ 'ರೆಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಲಿಟಿ ಆಫ್ ಎ ರೆಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಲ್ ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಎಂಬ ಲೇಖನದ ಪ್ರಕಟಣೆ, ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು 1923ರ ಜುಲೈ 5 ರಂದು ಆರಂಭಿಸಿ, 1925ರ ಜೂನ್ 10ರಂದು ಲೆಕ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. 1927ರಂದು ಮುಂಬೈ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟೀವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೇಮಕ 1937ರ ಮೇ 30ರಂದು ಅಂದಿನ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ(ಈಗಿನ ಬಾಗಲಕೋಟೆ)ಯ ಬೀಳಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಸೋಮನಗೌಡ ಎಂಬ ಮುಖಂಡನ ಪರವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯಾಗಿ ವಾದಿಸಲು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ.

1945–46ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜನತಾ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ (ಪೀಪಲ್ಸ್ ಎಜುಕೇಷನ್

ಸೊಸೈಟಿ) ಮತ್ತು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ 'ಸಿದ್ದಾರ್ಥ ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸೈನ್ಸ್' ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. 1952ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ ನಗರದ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಎಲ್.ಎಲ್.ಡಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಜನವರಿ 12, 1953ರಂದು ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಡಿ.ಲಿಟ್(ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್) ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ ದಿನವನ್ನು ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಾನೂನು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ 'ವಿದ್ವಾಂಸರ ದಿನ' ಎಂದು ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ ಅಭೂತವಾದುದು.

ಭೀಮ್ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು 1928ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಜನಾರ್ದನ ಸದಾಶಿವ ರಣಪಿಸೆ ಅವರು ಆಚರಿಸಿದ್ದು ಮೈಲುಗಲ್ಲು. ಏಪ್ರಿಲ್14, 1990ನೇ ವರ್ಷ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಕೃತಿಯ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಅನಾವರಣ. ಏಪ್ರಿಲ್14, 1990 ರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 1991ರವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯನ್ನು "ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ವರ್ಷ" ಘೋಷಣೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ 125ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 2015ರಲ್ಲಿ 10ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು 125 ರೂಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅನರ್ಘ್ಯ. ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 2015ರಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ 124ನೇ ಜನ್ಮದಿನದಂದು ಗೂಗಲ್ ಡೂಡಲ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. 2015ರಲ್ಲಿ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಮರಣೋತ್ತರ 'ವಿಶ್ವರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು 2016, 2017, 2018ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯು ಮೆರಗು. 125ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು 2016ರಂದು ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿ ಕಚೇರಿಯ ಡಿ.ಪಿ. ಧಾರ್ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹನೀಯರ ಉಪಸ್ಥಿತಿ. 2016ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ "ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನಿ ದಿನ" ಅಥವಾ "ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ" (ಸಿಂಬಲ್ ಆಫ್ ನಾಲೆಡ್ಜ್) ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಆಚರಣೆಯು ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿತು. 2017ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ಅನ್ನು ಭಾರತದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ 'ಜ್ಞಾನ ದಿನ' ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಏಪ್ರಿಲ್ 6, 2020ರಂದು ಕೆನಡಾ ಬರ್ನಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಏಪ್ರಿಲ್14 ಅನ್ನು "ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಮಾನತೆಯ ದಿನ' ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು.

2020ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆ.

2021ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆನಡಾದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ಅನ್ನು "ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಮಾನತೆ ದಿನ"ವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. 2022ರಲ್ಲಿ ಕೆನಾಡದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಏಪಿಲ್ 14 ಅನ್ನು "ದಲಿತ ಇತಿಹಾಸ ಮಾಸ" ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್14, 2022ಅನ್ನು ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ನ ಕೊಲೊರೊಡೋದಲ್ಲಿ "ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಮಾನತೆ ದಿನ" ಎಂದು ಆಚರಿಣೆ. 2022ರಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರವು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ "ಈಕ್ವಿಟಿ ದಿನ" ಎಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತದೆ. 2025ರಲ್ಲಿ ಏಪ್ರಿಲ್ 14ನ್ನು ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ನ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿ "ಡಾ. ಭೀಮರಾವ್ ರಾಮ್‌ಜಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ದಿನ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಏಪ್ರಿಲ್ 13 ಮತ್ತು 14, 2026ರಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಡಾ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಟೂರ್ ಸರ್ಕ್ಯೂಟ್ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದು. ಮುಂಬೈ, ನಾಸಿಕ್ ಮತ್ತು ನಾಗ್ಪುರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸವು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಆರನೇ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರೊ. ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ್ ಅವರು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನನ್ನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಿತಾಮಹ. ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದೀನದಲಿತರ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಾಂಪಿಯನ್. ಅವರು ಇಂದು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನಕ್ಕಿನ್ನ ಅರ್ಹರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅದು ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ."

2010 ನವೆಂಬರ್ 8 ರಂದು ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಬರಾಕ್ ಒಬಾಮ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ "ಭಾರತ ಇನ್ನೂ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಸುಭದ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಷ್ಟು ಭದ್ರವಾದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ". ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಡೊನಾಲ್ಡ್ ಟ್ರಂಪ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿರುವ 'ಸಿಂಬಲ್ ಆಫ್ ನಾಲೆಡ್ಜ್' ಎಂಬ ಪದವ ಉಚ್ಚರಿಸಿ "ನಮಗೆ ಗರ್ವವಿದೆ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇವರು ಭಾರತ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಬರೆದು ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ". ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯದೊಳಗೆ ತನ್ನ 300

ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಗಾಜಿನ ಗ್ಯಾಲರಿಯೊಳಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಂಥಾಲಯದೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ಮಹೋನ್ನತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದರೆ ಒಬ್ಬರು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಮಾನವೀಯತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ.

ಫಲಿತಗಳು :

1. ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು.
2. ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ.
3. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪ್ರತೀಕ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ
4. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತದ ವಿಶ್ವಮಾನವ
5. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿ ವಿಶ್ವದ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಜನಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮಹಾಮಾನವನ ಮಹಾಯಾನ – ಸಿ ಚಂದ್ರಪ್ಪ – 2019 – ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಏಕ ಮಹಾನಾಯಕ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ – ಪ್ರೊ; ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಬೆಳಕವಾಡಿ. 2024 – ಸನ್‌ಸ್ಟಾರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
3. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅನುಸಂಧಾನ – ಮೂಡ್ನಾಕೂಡು ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ – 2021 – ವಂಶಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು
4. ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು.

***

ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ – ಅಳಿವು ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ !

1 **ಸಂಗೀತ**
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ
ಎಸ್ ವಿ ಪಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಸಂವಹನದ ಸಾಧನವಲ್ಲ, ಅದು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಪರಂಪರೆಯ ಬೇರು ಇದ್ದಂತೆ. ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಇದು ವಲಸೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬಹುಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿದ್ದರು ಕೂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಳು ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮಾನವನ ಚಿಂತನೆ, ಕಲ್ಪನೆ, ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆಯೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಿಸರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.

ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬಹು ಭಾಷೆಯ ತಾಣವಾಗಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಲಸಿಗ ಸಮುದಾಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಮರಾಟಿ ನಾಯ್ಕರ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯಾದ ಭಾಷೆಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಕರಾವಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವ

ಈ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಜಾತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇಂದು ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವು ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ – ಕಾರವಾರದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರವು ಸುತ್ತುವರಿದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಕರಾವಳಿ ಕನ್ನಡ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿಯ ಪ್ರದೇಶದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಕನ್ನಡ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರಾವಳಿಯ ಕನ್ನಡ ಉತ್ತರ ಕರಾವಳಿಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರಾವಳಿಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತುಳು, ಮಲೆಯಾಳಂ ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಉತ್ತರ ಕರಾವಳಿಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪರಿಸರದ ಕೊಡಗು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುವ ಮರಾಟಿ ಸಮುದಾಯವು ಸುಮಾರು 14 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಾಟಿ, ಮರಾಠಿ ಎನ್ನುವುದು ದೇಶವಾಚಕ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ 'ಮರಹಾಟಿ' ಪದದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಂಡ ಪದ. ಮರಹಾಟಿ ಕನ್ನಡದ ಮರ ಮತ್ತು ಹಟ್ಟಿ ಪದಗಳ ರೂಪಾಂತರ ಪದ. ಮರವರು ಹಾಗೂ ಹಟ್ಟಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಪಶುಪಾಲಕರೆಂದು ಶಂಬಾ ಅವರ ವಾದ. ಮರಾಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಗೊಂಡು 'ಮರಾಠಿ' ಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸಂಶೋಧಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮರಹಟ್ಟಿ > ಮರಾಟಿ >ಮರಾಠಿ ಆಗಿದೆ. 'ಮರಾಟಿ'ಯಿಂದಲೇ ಈ 'ಮರಾಟಿ'ಗ ಜಾತಿ ಸೂಚಕ ಪದ ಬಂದಿದೆ. "ಮರಾಟಿ ಇಲ್ಲವೆ ಮರಾಠ ಪದಗಳು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮೂಲದವು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮರಹಾಟಿ ಪದದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಂಡ ಪದವೆಂದು ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ವಾದ. ಆರ್ಯರ ಆಗಮನದಿಂದ ಮರಾಟ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವಾಯಿತು. ಮರಾಠಿಗಳನ್ನೇ ಆರ್ಯರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮರಾಟರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ಮರಾಟಿ ಪದ ಮರೆಮಾಚುತ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪದದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಮೂಲದ ನೆಲದ ಮರಾಟಿ ಯೋಧರೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಕರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕಾಡು ಮರಾಟಿಗಳಾದರು" ಎಂದು ಡಾ.ಕೆ.ಎಂ. ಮೇತ್ರಿಯವರು

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತರ ಎಷ್ಟೋ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮರಾಟಿ ಸಮುದಾಯವು ಕೂಡ ತನ್ನದೇಯಾದ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಈ ಸಮುದಾಯುವು ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವವರಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮರಾಟಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗೂ ಮಡಿಕೇರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಮರಾಟಿಗರ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ವಲಸೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಿಲೋಮೀಟರಿಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ – ಕಾಸರಗೋಡು, ಸುಳ್ಯ, ಪುತ್ತೂರು, ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರ, ಬೈಂದೂರು, ಶೃಂಗೇರಿ, ಕಾರ್ಕಳ, ಮಲೆನಾಡು ಪರಿಸರದ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ, ದೇಶದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಗುರುತಿನ (Identity) ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ Identity ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮತ್ತು, ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಪ್ರಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಇತರ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅಳಿವಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವುದು ವಿಷಾಧನೀಯ.ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮುಕವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕøತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಬಹುತೇಕ ಮರಾಠಿ ಸಮುದಾಯದ ಯುವಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ ತುಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯು ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾದರೆ, ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ನಿರಾಸಕ್ತಿ – ಇದು ಯುವಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.(ಇದನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ

ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯೋಣ) ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದು – ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ – ಕುಂದ ಕನ್ನಡ, ತುಳುವಿನ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣುವುದಾದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಪಲ್ಲಟವಾಗಿದೆ, ಮರಾಠಿಯ ಬದಲಾಗಿ ತುಳು ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪಲ್ಲಟ (language shift) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಒಂದು ಭಾಷಾ ಅಳಿವು ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯಯು ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನೆಂದು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯೋಣ :

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ – ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಗು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಾಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ವಲಸಿಗ ಸಮುದಾಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದರು. ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತರು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಮೂಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ತುಳು ಭಾಷಿಕ ವರ್ಗದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತುಳು/ಕನ್ನಡ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಹೀಗೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಾದ ತುಳು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ಹೀಗೆ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯು ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗ ತೊಡಗಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮರಾಟಿಗರೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಮರಾಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದಾದರೆ : 70 – 80ರ ದಶಕದ ಮರಾಟಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತೃ

ಭಾಷೆಯಾದ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಾದ ತುಳು ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು, ಹಾಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಿರಿ ತಲೆಮಾರಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು ಹಾಗಾಗಿ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕಾಸರಗೋಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಾದ ತುಳು ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡ, ಕುಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಆವರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯುವ ತಲೆಮಾರಿನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯು ಕೇವಲ ಮರಾಠಿಯಾಗಿರದೆ ತುಳು, ಕನ್ನಡವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹಿರಿ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇದೂ ಒಂದು ತೆರನಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದಿಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮರಾಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ದ್ವಿಭಾಷಿಕರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದ್ದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಮಹಿಳೆಯರು ಬ್ಯಾಂಕ್ – ಕಚೇರಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸಂವಹಿಸುಲು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ತೊಡಕಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ತ್ರಿಭಾಷಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮುದಾಯ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ದೂರವಾದರೆ ಅದು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬೀರುವ ಪೆಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಾದ ಹೋಳಿ ಗೊಂದೋಂಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ್ಯಗಳು, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೋಳಿ ಹಾಡುಗಳು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಹಾನ್ ದಾರ್ಶನಿಕನಾದ ಚಾಣಕ್ಯ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾಷೆಯೊಂದು ಅಳಿದು ಹೋದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ಅಳಿದು ನಿರ್ನಾಮವಾದಂತೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಮರಾಟಿ

ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ 'ಮರಾಟಿ'ಯನ್ನು ಅಳಿಯದಂತೆ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲಿದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಭಾಷೆ ಉಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯುವಜನತೆ ಕೈಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಥಮ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ, 2022ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ 'ಆಮ್ಚೆ ಮರಾಟಿ' ಎಂಬ ವಾಟ್ಸಪ್ ಗುಂಪು ತನ್ನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಪಣತೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ 'ದಿನಕ್ಕೊಂದರಂತೆ ಮರಾಟಿ ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಾಯ್ಸ್ ಮೆಸೇಜ್ ಮುಖಾಂತರ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ರೀತಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಮುದಾಯದ ಒಗ್ಗೂಡುವಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಕಡೆಗಿನ ಸದಾಭಿರುಚಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ನೆಲೆಗಳು – ಡಾ.ಪಿ. ಮಹಾದೇವಯ್ಯ – ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹಂಪಿ ಪ್ರಸಾರಂಗ – 2014
2. ಗದ್ದಿಗೆ – ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ (ಕರಾವಳಿ ಮರಾಟಿ ಸಮಾವೇಶ 2024)
3. ಮರಾಟಿ ನಾಯ್ಕರು : ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ – ಡಾ. ಎಸ್. ಮೋಹನ್ – ಅಂಶು ಪ್ರಕಾಶನ ಹೊಸಪೇಟೆ – 2008
4. ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನ – ಹೆಚ್. ಎಂ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ – ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ – 2017
5. ಕನ್ನಡ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ (ಕನ್ನಡ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ) – ಡಾ. ಕೆ. ಕೆಂಪೇಗೌಡ – ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ – 2003
6. ಮರಾಟೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿ – ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು – ಶಂಭಾ ಜೋಷಿ – ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ – 1990

***

ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಕುಲಾಚಾರ

1 ಡಾ. ಅಶ್ವಥ ಕೆ.
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು,
ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು
kaswath99@gmail.com

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ತಿ' ಎಂದರೆ 'ಬೆಂಕಿ' ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ವಹ್ನಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ಧಕ್ಕೂ ಬೆಂಕಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು 'ತಿ' ಗಣರು ಎಂದರೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಪುರುಷ ವೀರಬನ್ನಿರಾಯ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಉದ್ಬವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಬೆಂಕಿ ಪಂಗಡದವರು ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಗಣರೆಂಬುದು ತಿಗಳರು ಎಂದಾಗಿರಬಹುದು? ಹಾಗೆಯೇ ಪುರಾತನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಹಾಗೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಗಳ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರೋಪಾಸಕರನ್ನು 'ಚಂದ್ರವಂಶ' ಎಂತಲೂ, ಸೂರ್ಯೋಪಾಸಕರನ್ನು 'ಸೂರ್ಯವಂಶ' ಎಂತಲೂ, ಅಗ್ನಿಯೋಪಾಸಕರನ್ನು 'ಅಗ್ನಿಕುಲ', 'ವಹ್ನಿಕುಲ', 'ಶಂಭುಕುಲ' ಎಂತಲೂ ಕರೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಕುಲದವರು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ತಿಗಳರು ಎಂದಾಗಿರಬಹುದು? ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಈ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಮೂಲ ದ್ರಾವಿಡರೆಂತಲೂ, 'ಅರವು' ಇವರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಎಂತಲೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರರಾದ ಇವರನ್ನು ತಿಗಳ ತೋಟಗಾರ ಪಳ್ಳಿಗರು, ಇವರ ಭಾಷೆ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಂತಲೂ ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಶೈವಾರಾಧಕರು, ವೈಷ್ಣವರಾಧಕರು, ಮತ್ತು

ಶಕ್ತಿಯ ಆರಾಧಕರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಇವರನ್ನು 'ತ್ರಿಗಣರು' ಎಂದು ಕರೆದದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಜನಾಂಗವು ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಳೇಗಾರರು ಹಾಗೂ ರಾಜರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಸೈನಿಕ ಅಥವಾ ರಾವುತರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ನದಿ, ಹೊಳೆ, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳಂತಹ ಆಯಾಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಪರರ ಆಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತ ಬಿಡುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹಾಗೂ ಚದುರುದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮೂಲತಃ ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದ ವಲಸಿಗ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ದ್ರೌಪದಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ (ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ) ಮಾನಸ ಸಹೋದರಿ ಮತ್ತು ಗೆಳತಿ, ಸಖಿ ಸಮಾನಳು ಈಕೆ ಪಂಚ ಪಾಂಡವರ ಪಲ್ಲದರಸಿ, ಪಾಂಚಾಲ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಪಾಂಚಾಲಿ, ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಿಂದ (ಧೃಪದ) ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಕನ್ಯೆ ಕುಂತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಪಂಚ ಪಾಂಡವರನ್ನು ವರಿಸಿದ ವಲ್ಲಭೆ. ಈಕೆ ತುಂಬಿದ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಘೋರ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗೆ 13 ವರ್ಷ ವನ ವಾಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ವರ್ಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ರಾಜಭೋಗ, ಭಾಗ್ಯ, ಸುಖ, ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪಿತೃವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಹೋದರನನ್ನಾಗಲಿ, ಕುಂತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ತನ್ನ ಪಂಚ ಪತಿಯರನ್ನಾಗಲಿ, ದ್ವೇಷಿಸದೆ, ನಗು ನಗುತ್ತಲೆ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ದೇವರು ನೀಡಿದ ಪ್ರಸಾದವೆಂದೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಂತಹ ಪಂಚ ಮಹಾಸತಿಯರ ಪೈಕಿ ಓರ್ವಳಾಗಿರುವ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆಕೆ ದೈವಿ ಸ್ವರೂಪಳು ಹಾಗೂ ತಿಗಳ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯಳು ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಕೌರವರ ಕುಹಕ, ಕುಚೋದ್ಯ, ಅಣಕ, ಅಸಭ್ಯ ನಡವಳಿಕೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ನಿಂದನೆಗಳಿಗೆ ದ್ರೌಪದಿ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಂತಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕುರುವಂಶದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರುವಂಶವೇ ನಾಶವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯಂತೆಯೇ ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು. ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೋಲೊಪ್ಪುವುವರಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಂತೆ ಜರ್ಮನಿಯ ರೆವರೆಂಟ್ ಕಿಟಲ್‌ರ 'ಕನ್ನಡ–ಇಂಗ್ಲೀಷ್' ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆಯಿದೆ. "ತಿಗಳಗಿತ್ತಿ ಕೆಣಕಬೇಡ,

ಬೊಗಳೋ ನಾಯಿ ಹೊಡಿಬೇಡ" ಇದು ತಿಗಳ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಗಟ್ಟಿತನ, ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ರಕ್ಷಣೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಗಾದೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರಯುಗದಿಂದ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಸತ್ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಅವರ ಗಣತಂತ್ರ ಮಾದರಿ ಕುಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಉದಾತ್ತ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಗೋತ್ರ ಮದುವೆ ನಿಶಿದ್ಧ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿಯರ ನಡುವೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಪಾಪಕೃತ್ಯ ನಡೆಯಬಾರದೆಂದು ಕುಲದ ಯಜಮಾನರುಗಳು ವಧು–ವರರ ಮನೆಯವರ ಮೂಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಸ್ವಗೋತ್ರ ಸಂಬಂಧ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು 'ಸಾಗು' ನೀಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ವರನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಯಜಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ವಧು–ವರರು ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ತಾಂಬೂಲ ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯ ಆ ಯಜಮಾನನ ಕಡೆಯ ರಾಶಿಯವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮ್ಮತಿಯ ನಂತರ ತಾಂಬೂಲ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಮದುವೆಯ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು ಆಗ "ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದು ವಧುವಿನ ತಂದೆ ವರನ ತಂದೆಗೆ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ಹೂವಿನ ಹಾರಹಾಕಿ, ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೀಡುವನು ಅನಂತರ ಅದೇ ರೀತಿ ವರನ ತಂದೆ "ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಳ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಧುವಿನ ತಂದೆಗೆ ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಸಾಗು ಅದೇ ರೀತಿ ಸಾಗು ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಧುವಿನ ಕಡೆಯ ಯಜಮಾನನಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಸಾಗು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಗು ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ವಧು–ವರರು ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವಂತಿಲ್ಲ. ವಧುವಿನ ಕಡೆಯ ಯಜಮಾನ (ರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ) ಹೆಣ್ಣಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಕಡೆಯ ವಧು–ವರ ಅಥವಾ ಅವರ ಕಡೆಯವರು ಒಪ್ಪಂದ ಮುರಿದರೆ ಅವರು ಆಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆ ರದ್ದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ವರದಕ್ಷಿಣೆ' ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಸುಮಾರು 90ರ ದಶಕದವರೆಗೆ ಬಹುಪಾಲು ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಧುವಿನ ತಂದೆ ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅಥವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಷ್ಟು ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವೀಳ್ಯದಲ್ಲಿ ವರನ ಕಡೆಯವರೂ ವಧುವಿಗೆ ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆಗಳ ಹೊನ್ನಿನಗಂಟುನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ವಧುವಿಗೆ ವರ ನೀಡುವ ತೆರ. ಇದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ

ಶೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾದರೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ, ಮನೆತನದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಿವಾಹ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ 'ಹೆಣ್ಣಿನ' ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಮದುವೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸಂಗಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡುವ ಆಗಿಲ್ಲ 99% ಮದುವೆಗಳು ಯಶಸ್ಸು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ವಧು–ವರರ ಕಡೆಯವರಿಬ್ಬರೂ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮದುವೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಆದ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಯಾರ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಏರುಪೇರುಗಳಾದಲ್ಲಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅವರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ವಿಷಯ ಬಯಲಿಗೆ ಬರದೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಗಂಡ–ಹೆಂಡತಿಯರು ದೂರ ದೂರವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೊಂದವರು ಕುಲದ ಯಜಮಾನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನಗಾಗಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕುಲಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದೆ ನೀಡವರು. ರಾಶಿಯ ಹಿರಿಯರು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಗದರಿಸಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ಹಿರಿಯರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳ ನಡುವೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ವೀಳ್ಯ ಹಂಚಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸತ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ತಿಳಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಹೆಂಡತಿಯು ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯವಂತಳಾಗಿದ್ದು, ಆಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯ ನಡವಳಿಕೆ ಸರಿಯಿರುವಾಗ, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕುಲವು ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಮರು ಮದುವೆ ಆಗುವ ಆಗಿಲ್ಲ. ಕುಲದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಯಾರಾದರೂ ಮರು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಗತಿ ಕುಲದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹೆಣ್ಣು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕುಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ದೂರು ನೀಡಿದಾಗ ಗಂಡನನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಮೊದಲನೆ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭದ್ರತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಆತ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದು ಬದುಕಲು ಆದೇಶ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹಗಳು 80–90ರ ದಶಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಹುಡುಗ–ಹುಡುಗಿಯರು ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮದ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದವರು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಲದ ಮುಂದೆ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಗೆ ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ, ತಂದೆ–ತಾಯಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ತಪ್ಪಿನ ವೀಳ್ಯ ಕೊಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಕುಲದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಅಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಿಂಧು ಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು. ನಂತರ ಅವರು ತಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ವೈಭವದಿಂದ ಮದುವೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಆರತಕ್ಷತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಶೇಕಡ 100% ಇಂತಹ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹಗಳು ಸಿಂಧುವಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಅಂತರ್‌ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅತಿವಿರಳ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಕುಲ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬದ್ಧತೆ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಮಗ–ಮಗಳ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕುಲಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಗ ಅಥವಾ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಕರೆದು ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹುಡುಗ–ಹುಡುಗಿ ಯಾರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗೆ ಮನೆಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ದೂರ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳಾಗಲಿ, ಮರ್ಯಾದಾ ಹತ್ಯೆಗಳಾಗಲಿ ಅಗ್ನಿವಂಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ತಿಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೆಂಡತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದವರು ತಾಳಿ ಹಾಕಿ, ಕೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮರು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಹೊಸ ಬದುಕು ನೀಡಿ ಅವಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕುಲವೆಂದೂ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅನೀತಿ, ಪಾಪ ಕೃತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ವಿಧವೆಗೆ ಬಾಳು ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಪುರುಷರು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿಯೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತಹ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜ ಕಾಳಜಿ ಕೋರುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿರುವ ದಂಪತಿಗಳ ನಡುವೆ ವಿಚ್ಛೇದನಗಳು ಅಪರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕುಲದ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತವೆ ಪರಸ್ಪರರು ಮರು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲವು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಎದುರು ಬದುರು ತಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬೇರೆ–ಬೇರೆ ಆಗಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಲುವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಕುಲವು ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಕಾನುನು ರೀತಿ ವಿಚ್ಛೇದನ ಪಡೆಯಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವಾದ ಮೇಲೆ ವಿವಾಹ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳು ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮರು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಲೊಪ್ಪದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ನೀಡಿದ್ದ ಉಡುಗೆ–ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ಹೇಳುವರು. ಹುಡುಗ ಮತ್ತು ಆತನ ಹಿರಿಯರು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಹಿಂದಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತವಳ ಹಿರಿಯರನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದು, ಸತ್ಯ ಬಹಿರಂಗಗೊಂಡಾಗ ಹುಡುಗ ಮತ್ತವನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ, ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆವರು ನೀಡಿದ್ದ ಉಡುಗೆ–ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ. ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ಖರ್ಚುನ್ನು ಮತ್ತು ಮೋಸಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಗಿಗೆ ನೀಡಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ಸಂದರ್ಭದ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು, ಕಾಗದಪತ್ರಗಳು, ವಿಡಿಯೋ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುಲಕ್ಕೆ ವಶಪಡಿಸಿ ಪರಸ್ಪರರು ಅಪವಾದ ಮಾಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿ, ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿ ಹುಡುಗಿಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯದ ಅನುಕೂಲಸ್ಥ ರೈತರು, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು, ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳ ನೌಕರರು, ಭೂ ವ್ಯವಹಾರಿಗಳು, ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದು, ಇಂದು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೇ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗ ಹಾಗೂ ನೌಕರಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಆರ್ಥಿಕ ಬಲ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಂಗನವಾಡಿ, ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು, ಉಪನ್ಯಾಸಕಿಯರಾಗಿ, ವೈದ್ಯರಾಗಿ, ಬಿ.ಇ. ಪದವೀಧರೆಯರಾಗಿ, ಐ.ಟಿ, ಬಿ.ಟಿ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸದಸ್ಯರು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷಯರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸದಸ್ಯರು, ನಗರ ಸಭೆ ಕಾರ್ಪೋರೇಟರ್‌ಗಳು ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಮಹಿಳೆಗೆ, ಗಂಡನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿಲಕವನ್ನು ತುಸು ಅಳಿಸಿ. ಒಂದೆರೆಡು ಕೇಶ ಕಿತ್ತು ಒಂದೆರೆಡು ಬಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು

ಮಡಿಲಕ್ಕಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ತಿ ಕೇಶ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸದೆ, ಆಕೆಯನ್ನು ಅಮಂಗಳೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲ, ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾವೇ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿ ಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಹೂವು, ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುತಿರುಗುತ್ತಾ, ಬೀದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಥವಾ ತರಕಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿ ತೆಗೆದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗಂಡನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಎಂದೂ ಕೂತು ಉಂಡವಳಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಭದ್ರತೆಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಶಕ್ತ ಗಂಡನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ಬೆಳೆಸುವ ಛಲ ತೋರುತ್ತಾಳೆ.

ಗ್ರಂಥಋಣ:

1. ಡಾ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ಕೆ., ತಿಗಳ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಶಕ್ತ್ಯೋತ್ಸವ, ಪುಟ. 69
2. ಕವಿತಾಕೃಷ್ಣ, ಕರ್ನಾಟಕದ ತಿಗಳು, 1984, ಪುಟ. 27
3. ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಿ.ಚಿ., ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ,2008, ಪುಟ. 184
4. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ಕೆ., ಆದಿಶಕ್ತಿ ದ್ರೌಪದಿ ದೇವಿ, 2000, ಪುಟ. 55
5. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ ಕೆ., ಬೆಂಗಳೂರು ಕರಗ :ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನಲೆ, 1993, ಪುಟ.59
6. ಕರಗ ಮಹಾಶಕ್ತಿ, ವಹ್ನಿಕುಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರಕುಮಾರ ಸಂಘ, ಬೆಂ. ಪುಟ. 94
7. ಜರ್ಮನಿ ರೆವೆರೆಂಟ್‌ಕಿಟಲ್, ಕನ್ನಡ–ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟು, ಪುಟ. 396
8. ರಾಜೇಂದ್ರ ಡಿ. ಕೆ., ಜಾನಪದ ಕೆಲವು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, 1996, ಪುಟ. 49
9. ವಕ್ತೃ, ಆಂಜನೇಯ ಎಂ., ನಿ. ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು.
10. ವಕ್ತೃ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಭಾಗವತ ತುರುವೇಕೆರೆ ಶಿವಣ್ಣ.

***

ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು

1 ಡಾ. ಆನಂದ ಎಸ್. ಎನ್.

ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,

ಕಡೂರು – 577548, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

anandajjampura@gmail.com

ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಆಧುನಿಕಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸೃಜನ ಹಾಗೂ ಸೃಜನೇತರ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಸಂಪಾದನೆ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ವೈಚಾರಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಶಂಕರ ಅವರ 'ಬೆರಗು' ಕೃತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಗತ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತನಾಡುವ ಈ ಕೃತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು: ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ಯುಗಪುರುಷ, ಅಸ್ಮಿತೆ, ಸಂಕಥನ, ಕಾರಣಿಕ, ಸರ್ಪದ್ರಷ್ಟ, ಅನುಭಾವಿ, ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಉಂಟಾದ ಕಾಲ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ. ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷ ಬಸವಣ್ಣ, ರಚನೆಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಚನಗಳು, ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಧರ್ಮ ಲಿಂಗಾಯಿತ, ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಸಮಾಜ ಶರಣಸಮಾಜ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಮತ, ಪಂಥ, ಪಂಗಡ, ಲಿಂಗ ಭೇದಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಶರಣರ

ಸಮಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವೊದಗಿಸಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ. ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ಮುನ್ನೆಡೆಸಿದ ಮೇರುವ್ಯಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣ. "ಮಹಾತ್ಮರು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಆಂದೋಲನಗಳು ಹಲವು"[1] ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದದ್ದು ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾದುದು. "ಬಸವಣ್ಣ ಕೇವಲ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಯುಗಪುರುಷನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಯುಗಪುರುಷರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸತಿರುವು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಇಂಥಾ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಹೊಸತಿರುವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ, ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯುಗಪುರುಷನೆನಿಸದೆ, ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ 'ಯುಗಪುರುಷ'ನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಒಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ಸಮಗ್ರ ಯುಗಪುರುಷನೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ"[2] ಎಂಬ ಮಾತು ಬಸವಣ್ಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹರವು, ವೈಶಾಲ್ಯ, ಅನಂತತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

12ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಈ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಇರುವವರೆಗೂ ತಳಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ, ಮತ ಭೇದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುವ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು, ಸಮಕಾಲೀನವಾಗುತ್ತಲೇ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಎಂಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ "ಇವನಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಇವನಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷನೂ ಬೀರಿಲ್ಲ"[3] ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

12ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಶಿವಶರಣರ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಬರೆದ ಕವಿ ಹರಿಹರ. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಇವನಿಗೂ ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಒಳಗೆ ಅಂತರವಿರಬಹುದು. ಹರಿಹರನು ಬರೆದ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ 12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರು

ಮತ್ತು ಪುರಾತನ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ'ಯೂ ಒಂದು. "ಬಸವಣ್ಣನವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಹರಿಹರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ"[4] ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಶರಣರ ಸಮಾಜೋ–ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಹರಿಹರ ಕವಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ದೈವತ್ವವನ್ನು, ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಾತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಶರಣರು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಇವರು ಕನ್ನಡ ದೇಸೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹರಿಹರ ಕವಿ ಶರಣರ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದನು. ಶರಣರ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು.

ಹರಿಹರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ತೆಲುಗು 'ಬಸವಪುರಾಣ' ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾವ್ಯ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1230ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನು 'ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೇರಿದ ಬಸವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತರಿಂದ ಕೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಿಳಿದವನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ದೈವಿಕ ಭಾವನೆ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಅಭಿಮಾನ, ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಜನರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಸಂಕಥನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗೆಗಿನ ಜನರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಚ್ಯುತಿಯಾಗದಂತೆ, ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೋಮನಾಥನು 'ಬಸವ ಪುರಾಣ' ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ಪುರಾಣ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತದನಂತರ ಬಂದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1300ರ ನಂತರ ಭೀಮಕವಿಯು ತೆಲುಗಿನ ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಅದೇ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದನು. 1470ರ ಕಾಲದ ಗರಣಿಯ ಬಸವಲಿಂಗನ 'ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ', 1500ರ ಸಿಂಗರಾಜನ 'ಅಮಲ ಬಸವ ಚಾರಿತ್ರ', 1650ರ ಷಡಕ್ಷರದೇವನ 'ವೃಷಭೇಂದ್ರ ವಿಜಯ', ಇದೇ ಕಾಲದ ಅನಾಮಧೇಯ ಕವಿಯ 'ಬಸವ ಪವಾಡ', 1700ರ ಕವಿಕಾಡನ 'ಬಸವ

ಶಿಖಾಮಣಿ', 1763ರ ಶಂಕರ ಕವಿಯ 'ಚೋರ ಬಸವ ಚರಿತ್ರೆ' ಕಾವ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ'ಯ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ 'ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ', ಚಾಮರಸನ 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ', ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಥಾನಕಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬದುಕನ್ನು ಕಾವ್ಯಪುರಾಣ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ವಚನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭಿಸಿದವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಅಬ್ಬೆದುಬಾಯಿದ, ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬಕನಾನ್, ಸಿ.ಪಿ. ಬ್ರೌನ್, ರೈಸ್, ಫ್ಲೀಟ್, ಎಡ್ಗರ್ ಥರ್ಸ್ಟನ್, ಜಿ.ವರ್ಥ್ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸಂಪಾದನೆ, ಜನಾಂಗೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ಬಸವ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಚನಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರೆಂದರೆ ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು. ಬ. ಮರಿಶಂಕರದೇವ ಅವರು 1889ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ನಂತರ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಅರವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಪಾದನೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಎಚ್.ಆರ್. ಗುಂಜಾಳ್ ಅವರು 'ಬಸವ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಹಿನಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ, ಆಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವೆಂದರೆ ಅಮರನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಅವರು ಬರೆದ 'ಸಂಗೀತ ಬಸವೇಶ್ವರ ನಾಟಕ', ಅನಕೃ ಅವರ 'ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ', ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ 'ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ', ವಿ.ಕೆ. ಕರಡಿಯವರ 'ಕಾರಣಿಕ ಬಸವ ಮತ್ತು ಕಾಯಕ ವೈಭವ', ಬಿ ಎಸ್ ಕರಿಬಸವಯ್ಯ ಅವರ 'ವಿಶ್ವಧರ್ಮಿ ಬಸವಣ್ಣ', ಪಿ.ಲಂಕೇಶ ಅವರ 'ಸಂಕ್ರಾಂತಿ', ಎಚ್ ಎಸ್ ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್ ಅವರ 'ಮಹಾಚೈತ್ರ', ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಅವರ 'ತಲೆದಂಡ', ಎಂ ಎಂ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಅವರ 'ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ' ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. "ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಮಹಾಚೈತ್ರ ಹಾಗೂ ತಲೆದಂಡ ಈ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನದ ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಂದ್ವ ಹಾಗೂ ಎಚ್ಚರಗಳ ಸಮೇತ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು, ಆತನ ಚೇತನವನ್ನು ಹಾಗೂ

ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿವೆ. ನಾವು ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ವಚನಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದೇನು ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೇನನ್ನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿವೆ." ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಚನಚಳವಳಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಎಂದಿಗಿಂತ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತು 1959 ರಿಂದ 1962ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಂದವರು ಬಿ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು. ಮೂಲತಃ ಅದ್ಭುತ ನಾಟಕಕಾರರಾದ ಇವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ನಾಟಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣಾ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಿಡಿದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯವರೆಗೆ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ. ಚರಿತ್ರೆ, ಪುರಾಣ, ದಂತಕಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಪನೆಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ 'ಉದಯರವಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಬಾಲ್ಯ, ವಿವಾಹ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಕ, ನಿಧಿಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ರಾಜ್ಯಪಾಲ'ದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜ ತೈಲಪ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಬಿಜ್ಜಳರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಲಿದ್ದ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಬಸವಣ್ಣ ನಡೆಸಿದ ಸಂಧಾನ, ಬನವಾಸಿಯ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನೇಮಕ, ರಾಜ್ಯಾಪಹಾರವೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಬಸವಣ್ಣನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಘಟನೆಗಳಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ'ದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಆಯ್ಕೆ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನಾರೋಹಣ, ಬಸವಣ್ಣ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ನಾಗಬಂಧ'ದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ರಾಜ ತೈಲಪನ ವಿಧವಾರಾಣಿ ಕಾಮೇಶ್ವರಿಯು ಹೂಡುವ ರಾಜಕೀಯ ಒಳಸಂಚು, ಇದರ ನಿಜಸ್ವರೂಪ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ದೇವಗಿರಿ ಯಾತ್ರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ಬಲಿದಾನ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸು ದಂತಿದುರ್ಗನಿಂದ ಕೈಲಾಸನಾಥ ಗುಹಾಲಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಐತಿಹ್ಯ ವಿಚಾರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆ. ಐದನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಮುಗಿಯದ ಕನಸು' ಸರ್ಪದ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಶೀಲವಂತನನ್ನು

ಮರೆವೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಮಧುವರಸನ ಮಗಳು ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಅನುಸರಿಸುವ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನ, ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಶೀಲವಂತರ ವಿವಾಹ, ನಾರಣಕ್ರಮಿತನಿಂದ ಈ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ವರ್ಣಸಂಕರವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಚಾರಣೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ದೇಶನಿರ್ವಸನ ಮೊದಲಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಆರನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಕ್ರಾಂತಿಕಲ್ಯಾಣ'ದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಸನಾನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ ನಿರಾಸೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಚನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬಿಜ್ಜಳನ ತಂತ್ರ, ಶರಣಧರ್ಮದ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ನಿರ್ಧಾರ, ಮಧುವರಸಾದಿಗಳ ಕಗ್ಗೊಲೆ, ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ-ಬೊಮ್ಮರಸರಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನ ವಧೆಗೆ ಹೂಡಿದ ಸಂಚು ಕಾರ್ಯಗತವಾದುದು, ಬಿಜ್ಜಳನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ದುರಾಡಳಿತಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಶರಣರಿಗಾದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಈ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ 1964ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಂದ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಇಡಿಯಾಗಿ 12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣ, ಬಿಜ್ಜಳ ಹಾಗೂ ಶರಣಚಳವಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಆರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೇವಲ ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಕನಲ್ಲ; ದಾರ್ಶನಿಕ, ಅನುಭಾವಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ, ಸಂಘಟನಾ ಮುಖಂಡ ಹಾಗೂ ಕವಿಯಾಗಿ ರಮ್ಯ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಎಚ್ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರು 'ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಕೇವಲ ಲಿಂಗಾಯತರ ದೈವವಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಕ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ದೀನದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತವಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ, ಬಸವಣ್ಣನ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ನಿವಾರಣೆ ಬಗೆಗಿನ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಥೆ, ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಜನಮಾನಸದೆದುರು ಮುಂಡಿಸಬೇಕಾದ ಸವಾಲುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ಪಿ ಎಸ್ ಪಾಟೀಲ್ ಅವರ 'ಕ್ರಾಂತಿದೂತ ಬಸವಣ್ಣ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದೀ ಚಳವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. "ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದ ವಿಚಾರ ಜಾಗೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಯುಗ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಆ ಯುಗದ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಥಮರಾದುದರಿಂದ

ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಆಧುನೀಕರಣದ ಆಂದೋಲನ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದು, ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಮುಟ್ಟದಿರುವುದರಿಂದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ವಿಚಾರಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿಚಾರಗಳೆಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ”[6] ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಹುಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ದೇಸಿನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಜನಮಾನಸವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುನ್ನೆಡೆದು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಚಳವಳಿ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಚನ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿದ ವಚನಕಾರರು ಕನ್ನಡ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ ನೇತಾರರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಪರಭಾಷೆಯ ಅನುಕರಣೆಗಿಂತ ಸ್ವಭಾಷೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಚನಕಾರರು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು :

1. ಕುವೆಂಪು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಸಂದರ್ಶನ ಲೇಖನ, ಬಸವಪಥ, ಸಂ. 35, 6 ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 2013, ಪುಟ 12
2. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ ಎಂ., ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಸಂ.), 2004, ಪುಟ 19
3. ಅದೇ, ಪುಟ 28
4. ಕುವೆಂಪು, ಕುವೆಂಪು ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯ, 2006, ಪುಟ 1192
5. ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ, ಬಂಜಗೆರೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ(ಲೇಖಕ), ಆಧುನಿಕ ಪಠ್ಯಗಳು: ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು(ಲೇಖನ), 2018, ಪುಟ 131
6. ಪಾಟೀಲ ಪಿ ಎಸ್., ಕ್ರಾಂತಿದೂತ ಬಸವಣ್ಣ, 2000, ಪುಟ 16

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಟಿ ಎಸ್. (ಸಂ.), ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ, ತ.ವೆಂ.ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 1990.
2. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ ಎಂ. (ಸಂ.), ಹರಿಹರ ವಿರಚಿತ ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012.
3. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಬಿ., ಕ್ರಾಂತಿ ಕಲ್ಯಾಣ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2011.
4. ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ (ಸಂ.), ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2018
5. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ಬಸವಣ್ಣನವರು, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್‌ಟ್ರಸ್ಟ್, ದೆಹಲಿ, 1991.
6. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಎಂ. ಆರ್., ಭಕ್ತಿಭಾಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು, ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 2009.
10. ಶಾಂತರಸ ಹೆಂಬೇರಾಳು, ಉಲಿವ ಮರ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2007.
11. ದೇಜಗೌ, ಬಸವ ದರ್ಶನ, ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 2004.
12. ಅಶೋಕ ನರೋಡೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಅನುಪಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಥಣಿ, 2014.
13. ಲಂಕೇಶ ಪಿ., ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012.
14. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್, ಎಚ್ ಎಸ್., ಮಹಾಚೈತ್ರ, ಸ್ನೇಹ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 1986.
15. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ತಲೆದಂಡ, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ, 2009

ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ ಅವರ ಕಥೆ 'ಅವನತಿ' : ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

1 **ಡಾ. ಗೋಪಿ ಎಸ್. ಎಂ.**
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ಡಾ.ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್ ಬೆಂಗಳೂರು
ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560001
gopismkannada@gmail.com

ತೇಜಸ್ವಿ ಅವರ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಅವನತಿ' ಕಥೆಯು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ದಟ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಬಹಳ ಸಹಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಕಥೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕುತನ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದಾಗ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಸುಂದರ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕನ್ನೇ ಬಯಸುವಂತಹ ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕಥೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಪುರ ಹಾಗೂ ಇತ್ತಾವರ ಎಂಬ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ದಟ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ವಿವರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜದ ಜಡತೆಯ ವಿವರದೊಂದಿಗೆ ಕಥೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪನ್ನಾಥಪುರದಿಂದ ಇಸ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಕೆತ್ತನೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಂತಹ ಸೂರಾಚಾರಿ, ಆ ಕೆಲಸ ಸಿಗದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ಊರಿನ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕನಾದ ವಾಸಾಚಾರಿ ಎಂಬುವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಾಸಚಾರಿ ತನ್ನ ಯಶೋಧ ಎಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಗಂಟುಹಾಕಿ ತಾನು ಇರುವವರೆಗೂ ಅಳಿಯ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮಾವ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಊರು ಬಿಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿಯೋ ದೆವ್ವವೋ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ಕಾಟ ಕೊಡತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇಸ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂರಾಚಾರಿಯದು ಮೂಲತಃ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ. ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಿಂದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಮನೆತನ ಅವನದು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಂಬ, ಮಾಡು, ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆ ದೇವರ ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೊಂಚವೂ ತನ್ನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಸೂರಾಚಾರಿ ಕೈಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿತ್ತು. ಸೂರಾಚಾರಿ ತನ್ನ ಕೆತ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಬದ್ಧ ನಿಲುವು, ಮುಖದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಪ್ರಮಾಣದ ಕುಚಗಳು, ಕರಾರುವೊಕ್ಕಾದ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸಕನಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಊರಿನ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಸೂರಾಚಾರಿ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಕೊನೆಗೆ ಕೊಕ್ಕರೆ ಮೂಗು, ಬಿಡಿಗಣ್ಣಿನ, ಕಿಸುಬಾಯಿಯ, ಮಡಕೆ ಮೊಲೆಗಳ ಮಾರಿಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡತೊಡಗಿದ. ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಚಕ್ರದ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಈ ಉಗ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇವರನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಚಕ್ರದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವಾಗ ಗಲಗಲ ಅಲಗುವ ಅವುಗಳು ಓಡಾಡಿದಂತೆಲ್ಲ 'ಹಾಗೆ' ಆಗಬೇಕು ನಿನಗೆ ಎಂದು ಸೂರಾಚಾರಿಯನ್ನು ಕಡೆಗೆ ಅಣಕಿಸಿದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸೂರಾಚಾರಿ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ತಾಯತ ಕೊಡುವುದು, ಮದ್ದು ತೆಗೆಯುವುದು ಭತ್ತದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಎತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರ, ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿ – ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈರೇಗೌಡ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಇತ್ತಾವರದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಎತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇತ್ತಾವರ ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಗೌರಿ. ಈಕೆ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅವತಾರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು, ಹುಬ್ಬು, ಕೂದಲು, ತುಟಿ ರೇಖೆಗಳು, ಕತ್ತು, ಸ್ತನಗಳು, ನಡು ಎಲ್ಲಾ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿಯು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸದಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ನಡೆಚರಿಯ, ನಿಲ್ಲುವ ನಡೆಯುವ ಭಂಗಿ ಇವುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವಂತೂ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಚೆಲುವೆ ಗೌರಿ ಇತ್ತಾವರದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಶೀತಕ್ಕೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತೇನು ಕಾರಣಕ್ಕೋ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವೇ ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಗೌರಿ ಮುಂದಿನ

ಸಲ ಬಸುರಾದಾಗ ಬಯಲುಸೀಮೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ, ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಅವನು ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚಿದ ಗೌರಿ ತನ್ನ ತೀರಿಹೋದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಆ ಬುರುಡೆಗಳಿಗೂ ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟು ಅವಳ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಆ ಬುರುಡೆಗಳೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನೆರೆಮನೆಯ ಓರಗೆಯವಳಾದ ಸೀತಮ್ಮ ಆ ಬುರುಡೆಗಳು ಮುಸಿಯನ್ನದೋ, ಮಂಗನದೋ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಊರಲ್ಲಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮಂಗನ ಮಾಂಸ ತಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಅದರ ಬುರುಡೆಗಳೇ ಅವು ಇರಬೇಕು ಎಂದಾಗ, ಗೌರಿ ತನ್ನ ಮಾವ ಮಂಗನನ್ನು ತಿಂದುದರ ಬಗೆಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಪಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ಮಾವ ಭೈರಪ್ಪನಿಗೆ ಈಚಲು ಮುಳ್ಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಡಿದು ಗಾಯವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎದೆ ಹಾಲು ಬಿಟ್ಟಿಕೋ ಎಂದು ಸೂರಾಚಾರಿ ಔಷಧಿ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಒಳಲೇ ಇಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ ಗೌರಮ್ಮಾಳ ಬಳಿ ಬಂದು ನಾಚುತ್ತ 'ದೊಡ್ಡಪ್ಪಯ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಡಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಬೇಕಂತೆ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗೌರಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖಿದಿರುಹಿ ನಿಂತಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥನಿಂದ ಒಳಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಳೆಯಲ್ಲೇ ಕೊಂಚ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಮರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಲು ಹಿಂಡಿದಳು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕುಚಗಳು ಅದ್ಭುತ ಮೆರುಗನಿತ್ತಿದ್ದವು. ವಿಶ್ವನಾಥನ ವಿಪರೀತ ನಾಚಿಕೆಯು ಅವಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ದಿಗ್ಗನೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದವು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸೂರಾಚಾರಿ ಈರೇಗೌಡನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಇತ್ತಾವರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದರ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ ಸೂರಾಚಾರಿ ಈ ಸೂತಕದಾಗೆ ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರ ಬ್ಯಾಡಂತಾನೋ ಏನು ಎಂದು ಈರೇಗೌಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವನು 'ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣ್ತದೆ, ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಾದವು, ಆದರೇನು ಆದವು ಹೋದವು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಳರೋಗ ದೋಷ ಉಂಟಾ' ಎಂದು ಈರೇಗೌಡ ಹೇಳಿದ. ಹೀಗೆಂದು ಈರೇಗೌಡ ನಾಲ್ಕಾರು ಕಡೆ ಮಾತಾಡಿಯು ಇದ್ದ. ಇದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕಿವಿವರೆಗೂ ಹೋಗಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಕಿವಿ ತಲುಪಿಸಿದವನ ಬಳಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ 'ಅವನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಕಳಿಸಲಿ, ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ದೋಸ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕಿದ್ದ ಮತ್ತು ಕಡಿದಿದ್ದ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ

ಸೂರಾಚಾರಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಎತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕುದುರಿಸಲು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂರಾಚಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಟವಲ್ ತೆಗೆದು ಅದರೊಳಗೆ ಬೆರಳಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಡೆಸಿದರು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನು ಸೂರಾಚಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಡೆದಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಉಳಿಯದಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಬೇಕೆಂದೇ ಈರೇಗೌಡನ ಎದುರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾ, 'ನನಗೆ ಒಳರೋಗ ಅಂದನಲ್ಲ, ಸೂರಾಚಾರಿ ಹೇಳಲಿ' ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡ. ಆಗ ಸೂರಾಚಾರಿ ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ 'ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ ಏನಾರೂ ಮಲೆಗಿಲೆ ದೋಸಾನಾ ಅಂತ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಗೊಣಗುತಿದ್ದಂತೆ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತನಗೆ ಒಳರೋಗ ಎಂದು ಸೂರಾಚಾರಿ ಹೇಳದಿದ್ದುದರಿಂದ ಖುಷಿಯಾಯಿತು, ಆಗ 'ನಾನು ಅದೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ' ಎಂದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಿ ಎಂದಾಗ ಸೂರಾಚಾರಿಯು 'ಮಲೇಲಿ ಮೇಲುಗಡೆ ಒಂದು ನೀಲಿ ನರ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರೊಳಗಿರುತ್ತದೆ ನೋಡು ಹುಳ, ಕೊಂಬಿನ ಕೆಂಡ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತೆಗಿಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆನಂತರ 'ನಾಳೆ ದಿನ ಅಮಾಸೆ ಕಳಕೊಂಡು ಯಂಗ್ಸು ಕರ್ಕಂಡು ಬಾ, ಒಂದು ಮಾಡೋಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಮೋಘ ಶಿಲ್ಪಿ ಕೆತ್ತನೆಕಾರನಾದ ಸೂರಾಚಾರಿ ತನ್ನ ಕಲೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಸಿಗದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸಾರದ ಬೇಸರ ಹಾಗೂ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಲೆಗೆ ದೊರಕದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಕೃತಿಯು ಮುಂದುವರಿದು ಗೌರಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುವ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅವನತಿಯಾಗುವ ಚಿತ್ರಣ ವೈರುಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಅವನತಿ – ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

***

ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲೆ

1 ಮಲ್ಲೇಶ ಸಿ.
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,
ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು,
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನದ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಹೊಯ್ಸಳರು. ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನಾಳಿದ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿದ ಜನತೆ ಮತ್ತು ನಾಡಿನ ಏಳಿಗೆ ದುಡಿದ ರಾಜಮನೆತನವಿದು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಶಾಂತಲೆಯರಿಗೆ ಆ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತಿದೆ.

ದೇ.ಜವರೇಗೌಡರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಏಳಿಗೆ ಆತನ ಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಲೆಯ ಕಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ರಾಜನೀತಿ, ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕವು 9 ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ 108 ಪುಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಚಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಶಾಂತಲೆಯೇ ಈ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಾದರೂ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಶಾಂತಲೆ ನಾಟಕದ ಆರಂಭ ಭರತಮಾತೆ ಮತ್ತು ಭುವನೇಶ್ವರಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ–ಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭರತ ಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ ಮಹಿಮೆ, ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಮೃದ್ದ ಬದುಕನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

‘ಹೋಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ’ ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ ಭರತಮಾತೆ ಮತ್ತು

ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಸಂಭಾಣೆಯ ಮೂಲಕ. ಈ ಇಬ್ಬರು ತಾಯಂದಿರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ರಾಜಮನೆತನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸು ಮೂಖಾಂತರ ನಾಟಕ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯ ಪರಿಚಯವೇ ವಿಭಿನ್ನ ತಾಯಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಭರತ ಮಾತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ / ಓದುಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ರಾಣಿಯಾಗಲಿರುವ ಶಾಂತಲೆ ಶೋಡಷಿ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

"**ಭರತಮಾತೆ:** ಯಾರವ? ಯಾರ ಮಗಳ್?
ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗವಳ್ ತಕ್ಕವಳೆ? ಅವನಿಗೊಪ್ಪಿಗೆಯೆ ಹೇಗೆ?

ಭುವನೇಶ್ವರಿ: ಸಕಳ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರ ನಿರ್ಮಿತಾಕಾರೆ;
ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆಣೆಯಹ ವಿದುಷಿ
ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಕಲಾ ಸರಸ್ವತಿ
ರಣ ವಿದ್ಯೆಯೋಳ್ ಸಾಹಸಾರ್ಜುನನಿಗೆಣೆ
ಧರ್ಮೇಶ್ವರ ಕರ್ಮತೇಶ್ವರ ಲಬ್ಧ ವರಪ್ರಸಾದೆ
ಸಾಲವಿವಳ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಭೂಲೋಕ ವಸ್ತುಗಳ್, ತಾಯಿ.
ಮಾಳಗೂರ ಶಿವಭಕ್ತ ಮಾರಸಿಂಗಮಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ
ಮೇಣ್ ಜಿನ ಭಕ್ತಿ ಮಾಚಿಕಬ್ಬೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರಿಯಿವಳ್.
ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಂ ಯುವರಾಜನಾಗಿ ಯಾದವಪರಿ ಯೊಳಿರ್ದಂದು
ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ
ಮಾಳ್ಗೂರು ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಾದಿ ಊರುಗಳಷ್ಟೆ.
ಆಗಳೆಯೆ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಖ್ಯಾತಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು
ಹೊಯ್ಸಳರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೆರೆನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ.

ಭರತಮಾತೆ: ಇಂತಪ್ಪ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂ ಧನ್ಯವಾಯ್ತಿಳೆಯು
ಧನ್ಯಮಾಯ್ತು ಕನ್ನಡನಾಡು !"

ಹೀಗೆ ಶಾಂತಲೆಯ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರ 'ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ' ನಾಟಕದ ಕಥಾವಸ್ತು ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಶಾಂತಲೆಯೂ ನಾಟಕದ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ 'ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ'ಯಾಗಿಯೇ

ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಮಡದಿ ಚಂದಲೆ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ತಾಯಿ ಏಚಲೆದೇವಿಯವರು ಶಾಂತಲೆಯ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ, ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತಾ, ಯುದ್ಧಕಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಸೊಸೆಯಾಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದುದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಕಲಾಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ವೀರನಿಷ್ಠೆ ನೋಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಂತಲೆಯು ವಿಷ್ಣುಭೂಪನನ್ನು ವರಿಸಿ ಪಟ್ಟದಮಹಿಷಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜರಾಣಿಯರ ಆಡಳಿತ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೋಗಳಿ ಮಾತಾನಾಡಿಕೊಳ್ಳತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದು ತಲಕಾಡನ್ನು ಚೋಳರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗರಾಜರ ಆಸೆಯಂತೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧತೆಯು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕೇತವಮಲ್ಲ ಮೊದಲಾದವರು ಗಂಗರಾಜರಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳನಾಡನ್ನು ಸೇರಿದವರು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಜೊತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ತಲಕಾಡಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯೂ ಸಹ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಯುದ್ಧದ ವಿಜಯಾಚರಣೆ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯು ಹರಿಹಲೆ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ 'ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಚಾರ್ಯರ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಇವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಹರಿಹಲೆಯ ಖಾಯಿಲೆ ವಾಹಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪೆರಮಾಳ್‌ವಿನ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ರಾಜಮಾತೆ ಏಚಲೆಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿ ಪೆರಮಾಳ್‌ವಿನ ದುರಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಕೈಯಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಪೆರಮಾಳುವಿನ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಶಾಂತಲೆಗೆ ಶತ್ರುವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಶಾಂತಲೆಯ ಪುತ್ರ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನೊಂದ ಶಾಂತಲೆಯು ಶಿವಗಂಗೆಯ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಲೆ ಹಸುನೀಗುತ್ತಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಶಾಂತಲೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯು ಹೊಯ್ಸಳನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯವಂತೆಯಾಗಿ, ವೀರವನಿತೆಯಾಗಿ, ಸಕಲವಿದ್ಯೆಪರಾಂಗತೆಯಾಗಿ ಕೃತಿಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಂತೆ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಶಾಂತಲೆಯ ಕುರಿತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪಾತ್ರವರ್ಗಗಳ ಜೊತೆ ನಾಟಕ

ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು 8ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಚೋಳರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಚಾರ್ಯರ ಆಗಮನ, ಶಾಂತಲೆಗೆ ಹರಿಹಲೆ ಮತ್ತು ಬಲ್ಲಾಳ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು ಇನ್ನಿತರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವ ಮತ್ತು ಶಾಂತಲೆಯ ರಾಜ್ಯಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸುಭಿಕ್ಷಾ ಆಡಳಿತ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ, ಚಾಂಗಳ್ವ ಮತ್ತು ಕೊಂಗಳ್ವರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವಂತ ದೃಶ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಗರುಡವಾಳಿಗಳಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಹ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ, ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಗರುಡವಾಳಿಗಳಾವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಗೆ ಈರಣ್ಣ, ಲಕ್ಷಣ, ಮಯೂರಿಯೂ ಗರುಡವಾಳಿಗಳಾಗಿದ್ದಿದ್ದು ಗಮನರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಂತೆಯೇ ಸಮರ್ಥ ರಾಣಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಾಂತಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂತಹದ್ದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆ ಜೈನಧರ್ಮಿಯಳಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಸಹ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಶ್ರೀ ಹ.ಕ. ರಾಜೇಗೌಡರು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಶಾಂತಲೆ ಜೈನಳೆ?’ ಎಂಬ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ, ವಿಚಾರ ಪರಿಪುತವಾದ ಲೇಖನವನ್ನೋದಿದಾಗ, ಶಾಂತಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.” ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ರಚನೆಯಾದಂತಹ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ನೋಡದೆ ವ್ಯಕ್ತತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಭಾರತಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಈ ನಾಟಕ ಮುಕ್ತಾಯಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕವನ್ನ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದು ಎಂಬ ದೇ.ಜ.ಗೌ ಅವರ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯ ಪಾತ್ರವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಅವಳ ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯತೆ,

ರಾಜನಡತೆ, ಪಟ್ಟದಮಹಿಷಿಯಾಗಿ ಅವಳ ಆಡಳಿತ, ನಡೆನುಡಿಗಳು ಶಾಂತಲೆಯನ್ನ 'ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ' ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಈ ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯ ಪೂರ್ಣಜೀವನವನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ನಾಟಕದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಅವಳಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು
ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆ ತೋಟ ತುಡಿಕೆಗಳಿಂದ
ಸುಸಮೃದ್ಧ ಮಾಳೂರಿನಲಿ ತಾಯಿ ಮಾಚಿಕಬ್ಬೆಯ ಗರ್ಭದಲಿ ಜನಿಸಿದನು.
ಪಿತ ಮಾರಸಿಂಗಮಯ್ಯರಂಕದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದೆ
ಲಕ್ಕಣ್ಣ ಈರಣ್ಣರಂಥ ರೈತ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ
ಕುರಿಮೇಕೆ ಕರುಗಳನು ಮುದ್ದಿಸುತ
ಕೋಗಿಲೆಯನಣಕಿಸುತ ನವಿಲಿನೊಡನಾಡುತ್ತ
ಶಶಿಸೂರ ತಾರೆಯಾಕಾರಗಳ ಹಸುರಿಡಿದ ಕಾಡು ಮಲೆಗಳನ್ನು
ಮನದೊಳಗೆ ಪೂಜಿಸುತ ನೆನಪಿನಲಿ ಬಚ್ಚಿಡುತ
ತಾಳ್ಮೆಲದ ಸಾರವನು ಹಲವು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀರುತ್ತ
ಗುರು ವಾಣಿ ಸುವಿದ್ಯಾಸಾಗರದಿ ಮುಳುಗೆದ್ದು
ಏಳ್ಗೆವಡೆದೆನು ನಾನು ಕರುನಾಡ ಕುವರಿ
ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು
ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಯಮನಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶಿವನಾಗಿ
ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹಿತನಾಗಿ ಭೂತಹಿತರತವಾಗಿ
ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪೋಷಕನಾಗಿ, ಕರುನಾಡ ಕಣ್ಮಣಿಯಾಗಿ
ನೃಪತುಂಗ ಪೊಲಿಕೇಶಿ ಕೃಷ್ಣಭೂಮಿಪರ ಕುಡಿಯಾಗಿ
ವರ್ಧಿಸಿದ ಪುಣ್ಯನಂ ವೀರನಂ ಎಷ್ಟು ಭೂಪನಂ ಕೈ ಹಿಡಿದ
ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು.
ತಲಕಾಡು ಯುದ್ಧದೊಳ್ ವಿಷ್ಣುವೊಡಗೂಡಿ
ಚೋಳರು ಸದೆಬಡಿದು ಕನ್ನಡದ ಕೇತನವ ಹಾರಿಸಲು
ಶಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಿಯ ಕರುಣಿಸಿದ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಸುತೆ

ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು, ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು
ಎನ್ನುಸಿರ್, ಎನ್ನೊಲವು ಎನ್ನ ಕಣ್ಬೆಳಕಾಗಿರುವ
ಮಗಳುಹರಿಯಲ ಪತಿಯೊಡಗೂಡಿ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗಿ
ನೂರ್ಕಾಲ ಬಾಳ್ಗೆಂದು ಹರಸುವ
ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು
ತಾಯ್ತಂದ ಜಿನ ಶಿವಾರಾಧಕರೆಯಾಗಿರಲ್
ಕನ್ನಡದ ನೆಲ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳ ಬೀಡಾಗಿರಲ್
ಜಗತಳದಿ ಅದ್ಭುತವೆನಿಪ ಜಿನ ವಿಷ್ಣುಶಿವಮಂದಿರಗಳನು
ಭೇದವೆಣಿಸದೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ವಿಷ್ಣುವಿಂ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ
ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು, ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು
ಹೊಯ್ಸಳ ಮಹಾಕುಲದ ಸಿಂಹಾಸನವನೇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ
ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿದ್ದ
ನನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿ ವಿಷ್ಣು ಭೂಪನ ಮಿಡಿ
ಸತ್ಪುತ್ರ ಬಲ್ಲಾಳ ಮೀಸೆಮೂಡುವ ಮುನ್ನ
ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ, ಬದುಕು ಸಾಕಾಗಿ
ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನೊಡಲ ಸೇರುವಾಸೆಯ
ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು, ನಿಜಕು ಪುಣ್ಯವತಿ ನಾನು”

ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆಯ ಜೀವನವನ್ನ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯವತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಶಾಂತಲೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೊಂದು–ಬೆಂದು ಕೊನೆಗೆ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ಒಡಲನ್ನು ಸೇರುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಲೆ ಜಿನನನ್ನು ನೆನೆಯದೆ ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆದು ಶಿವನನೊಡಲನ್ನು ಸೇರುವ ಆಸೆಯನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ದೇ.ಜೆ.ಗೌ ಅವರಿಗೆ ಹ.ಕ.ರಾಜೇಗೌಡ ಲೇಖನ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಜೊತೆಗೆ ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಈ ನಾಟಕ ಬರೆಯಲು ಆ ಲೇಖನವೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ

ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲೆ ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ದೇಜಗೌ ಅವರು ನಾಟಕದ ತಾಂತ್ರಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲೈಕ್ಯ

(unity of time) ಕ್ರಿಯೈಕ್ಯ (unity of action) ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೈಕ್ಯ (unity of place) ಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಚೇತೋಹಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಶೋಭೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಾಂಶಗಳು ನಾಟಕದ ಮಿಶ್ರ ಕತೆಗೆ (comtinative art) ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಈ ನಾಟಕ ಈಗಾಗಲೇ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ದೇ.ಜ.ಗೌ; ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ; ಪುಟ 04 2007
2. ದೇ.ಜ.ಗೌ; ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ; ಮುನ್ನುಡಿ, 2007
3. ದೇ.ಜ.ಗೌ; ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ; ಪುಟ 99, 2007

ಅಧ್ಯಯನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ದೇ.ಜ.ಗೌ – ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಿ ಶಾಂತಲಾ; ಸಿ.ವಿ.ಜಿ. ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್–2007
2. ಹ.ಕ. ರಾಜೇಗೌಡ– ಇತಿಹಾಸ ಶೋಧ; ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು, 2016.

***

ಭಾರತೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪರಿಪತ್ರದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

1 ಡಾ. ಶಿವಕುಮಾರ ಸಿ.
ಕನ್ನಡ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ,
ಪಾಂಡವಪುರ ತಾ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ –571 247

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಿರುವುದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವು ಉಂಟಾಗಿತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಮೂಲವಿರುವುದು 191 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪರಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ಮೂಡಲು ಕಾರಣವೇನು? ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೇ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪರಿಪತ್ರದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ಲಾರ್ಡ್ ಥಾಮಸ್ ಬ್ಯಾಬಿಂಗ್ಟನ್ ಮೆಕಾಲೆ (1800–1859) : ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ಹಾಗೂ ಚಿಂತಕನಾಗಿದ್ದ ಈತ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದ. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಯ ಕಮಿಶನರ್ ಆಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ವಸಾಹತುಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಿತ್ತು. ಇವನು 1834ರ ಜೂನ್ 10ರಂದು ಭಾರತದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಬಂದನು.

ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಆತ ಬಯಸಿದ್ದ. ಆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ. ಆ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅವನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಮೆಕಾಲೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು 4 ವರ್ಷಗಳು (1834–38) ಮಾತ್ರ. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡಿದ. ಆತ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಎಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ವಾದಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನ ನೀಡಲೆಂದು ಬೆಂಟಿಂಕನು ಮೆಕಾಲೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದನು.

ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೆಕಾಲೆಯ ಮುಂದೆ 1835ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯ ಎರಡು ಗುಂಪಿನವರು ತಮ್ಮ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರ್ಸಿ ಮುಂತಾದ ಪೌರಾಸ್ತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಷ್ಯವೇತನ ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದು ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ವಾದವಾದರೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪಿನ ವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಾದಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಮೆಕಾಲೆ ಅವಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ 1835 ಫೆಬ್ರವರಿ2 ರಂದು ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ (ಮೆಕಾಲೆ ಮಿನಿಟ್) ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಮೆಕಾಲೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದವಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಮೆಕಾಲೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಮಾಡಿರುವ ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡುವ ವಿವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಸದೆ ಸದುದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ಟೀಕಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಳಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದರೂ ಸರ್ಕಾರ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೇ ಈ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಹಣದ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಿತಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು, ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು

ಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸಲಾಯಿತು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರ ನಡುವೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರ ಹೊರತಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲದ ಒರಟಾದ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದ ಬಹು ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅವು ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗುವ ತನಕ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರದ ಕೆಲಸ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ನೀಡಬೇಕಿದೆ. ಆ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರ್ಸಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಮೆಕಾಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ ಅರಬ್ಬಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಜ್ಞಾನ ನನಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕೆಲವು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರದಂತಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ, ವಿಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಇಡೀ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಭಾಷೆಯು ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ, ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಭಾಷೆಯತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರಿಹೊಂದುವ ಭಾಷೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮೆಕಾಲೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವಂತರಾಗದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಅರಬ್ಬಿ ಕಲಿಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ‍್ಯಾರು ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಓದದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಒದಗಿಸಿ ಎಂದು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸರ್ಕಾರದ ಹೊಣೆಯಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರಬ್ಬಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏಳರಿಂದ

ಎಂಟು ಸಾವಿರದವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹಣ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಭಾರತದ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆದಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಅನುವಾದಕ ವರ್ಗ (ಇಂಟರ್‌ಪ್ರಿಟ್ ಕ್ಲಾಸ್)ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಇಡೀ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅಂಥ ವರ್ಗ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ 'ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾಗಿದ್ದು, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅವರ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಅವರ ನೈತಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಮೆಕಾಲೆ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಅವನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೆಕಾಲೆಯ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೆ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಒಪ್ಪಿ 1835 ಮಾರ್ಚ್ 7ರಂದು ಸಹಿ ಮಾಡಿದ.

ಮೆಕಾಲೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೆ ಉಂಟಾದ ವಿರೋಧ

ಲಾರ್ಡ ಮೆಕಾಲೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೆ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು ಬಂದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಟಿ. ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್‌ನ ಟೀಕೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಮೆಕಾಲೆಯ ವಾದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಒಂದು ನೆಲೆಯಾದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಯುತವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಉನ್ನತ ದರ್ಜೆಯದೆಂದು ವಾದಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಎಂದಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅರಬ್ಬಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೆಕಾಲೆಗೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್‌ನ ವಾದ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ

ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಪರಿಚಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅನುಕೂಲಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ನಮಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮೆಕಾಲೆಯ ವಿಚಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಮದರಾಸಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗೆ 1835 ಫೆಬ್ರವರಿ 15ರಂದು ಮೆಕಾಲೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬರೆದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್‌ನ ಪತ್ರ ತಲುಪುವ ವೇಳೆಗೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪರಿಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೆಕಾಲೆಯ ವರದಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮದರಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬಾರದೆಂದು ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ 30,000 ಜನರು ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗೆ ತಲುಪಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ವಿಚಾರ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಮದರಸ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸುವುದರೊಡನೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಉತ್ತರ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್ 'ಇಲ್ಲಿ ಏನೇ ಉತ್ತರ ನೀಡಿದರೂ ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಹಣವನ್ನು ಮುಂದೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್‌ನ ಊಹೆಯಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕವೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದನು.

1. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರ ನಡುವೆ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.
2. ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು, ಸ್ಥಳೀಯ ಓದನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಸಮಿತಿಗಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಸಮಿತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕೃತಕವಾಗಿ ಅಂಥ ಓದಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಿಷ್ಯವೇತನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರೆ ಸ್ವ

ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಓದುವಂತಾಗಲಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ವಿವರಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ.
4. ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಲು ಈ ಸಮಿತಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೆಕಾಲೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಕೂಡ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಪರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವರದಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ, ಮರು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತನ್ನ ಜಾಗವನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೆಕಾಲೆಯೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನವೇ ಕೆಲವು ದೇಶೀಯರು ಮಿಷನರಿಗಳೊಡನೆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದರು. ಅನಂತರ 1817ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜಿನ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಭಾರತೀಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ತು. ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ಅನಂತರ 1823ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸುಧಾರಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ರಾಜಾ ರಾಮ್ ಮೋಹನರಾಯ್ ಅವರು ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಈ ಕಾಲೇಜನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ದೇಶೀಯರಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿರಿಸಿರುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ಗಣಿತ, ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಯಿತು.

'ಭಾರತದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರ ಹಿಂದೂ ಪಂಡಿತರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಹೊರಟಿರುವುದರಿಂದ ಯುವಕರಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಬಳಸುವುದಷ್ಟೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಯುವಕರ ಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದಂತೆಯೇ

ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವಂತೆ ಅಗತ್ಯ ಪಠ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ' ಎಂಬುದು ಇವರ ಪತ್ರದ ವಿಚಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾರಿಯಾದ ಚಾರಿತ್ರಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್‌ರ ಈ ಮನವಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜಿನ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಪರ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿರೋಧಗಳೆರೆಡು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದವು. ಮೆಕಾಲೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದೇಶೀಯರಿಂದ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕನಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಕಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯರ ಹಾಗೂ ಬೆಂಟಿಂಕನ ಆಸೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ರೂಪ ನೀಡಿತ್ತು.

ಈ ನೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಂಗಾಳ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಳಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದ ದೇಶೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೆಂಬಲಿಸುವವರ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗಳು ಬಗೆಹರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿವಾದಕ್ಕೆ ನಿಲುಗಡೆ ದೊರಕಿದ್ದು 1839ರಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಆಕ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಪರಿಪತ್ರದಿಂದ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ವಿವಾದದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ತಿಳಿದ ಆಕ್ಲೆಂಡನು ಪೌರ್ವಾಸ್ತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಪಯುಕ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆದೇಶವೊಂದನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ದೇಶೀಯ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿರಿಸಿದನು. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂಬಲವಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಸಮಾಜದ ಇತರ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಲಭಿಸುವುದೆಂಬುದು ಇವನ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿತ್ತು.

1834–38ರವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೆಕಾಲೆ ಭಾರತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕಾರ ನೀಡಿದ ಲಾರ್ಡ್

ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ. ಆದರೂ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ ಈ ನೀತಿ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ನೀತಿಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಆಲೋಚನೆ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. 1844ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10ರಂದು ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡಿಂಜನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದ, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ದೊರಕಲು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ವಸಾಹತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಜಾರಿ : ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾದಾಗಲೇ ಭಾರತದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಈ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಲು ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಕಾರಣಗಳು ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

1. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು.
2. ಭಾರತೀಯರು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ವಿದೇಶಿಯರೆಂದು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
3. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಉನ್ನತವರ್ಗದವರ ಆಶಯವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದು.
4. ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ನಮಗೂ ಮತ್ತು ನಾವು ಆಳುತ್ತಿರುವ ಮಿಲಿಯಾಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸುವ, ಬಣ್ಣದಲ್ಲು, ರಕ್ತದಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯರೇ ಆಗಿದ್ದು, ನಡೆ–ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ದೇಶೀಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವಂತಿರಬೇಕು[1]

ಎನ್ನುವ ಮೆಕಾಲೆಯು ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮೆಕಾಲೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಚಲನಗಳಾದವು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಲು, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪಿಡುಗುಗಳಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಲು ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ನೆರವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು 'ಒಳತಂದು' ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ

ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲಗಳಾಗಿಯೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ಭಾರತೀಯರ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇರದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಇತ್ತು[2] ಎನ್ನುವ ವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ತಾನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹೊಣೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಇದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತಿಕ್ಕಾಟ ರಭಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ, 1835ರ ಮೆಕಾಲೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವರದಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಈ ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮಂಗಳ ಹಾಡಿತು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಬಲವಾಗಲು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕೊರತೆಗಳಿದ್ದದ್ದೂ ಕಾರಣ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ನೂತನ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಒಂದು ಸವಾಲು, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಫೆಡರೇಷನ್. ಬೆಂಗಳೂರು, ಪುಟ 6–7.
2. ಬಸವರಾಜು ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಂದು ಚಿಂತನ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್ ಮೈಸೂರು, 1998, ಪುಟ 5.

ಪರಾಮರ್ಶನಾ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ ಎ.ಎಸ್, ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, 1967
2. ಬಸವರಾಜು ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಂದು ಚಿಂತನ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಮೈಸೂರು, 1998
3. ಮಜುಂದಾರ ಆರ್.ಸಿ. (ಮೂಲ) ಎ.ವಿ.ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ (ಸಂ), ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾರಮ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ (2) ಭಾಗ – 1, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2005

ಪಣಿಯನ್ನರ ನುಡಿ ಜಾಣ್ಮೆ – ಗಾದೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ

1 ಡಾ. ದಿವ್ಯ ಎಸ್. ಆರ್.
ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಆದಿಕವಿ ಶ್ರೀ ಮಹರ್ಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,
ರಾಯಚೂರು
divyasr8332@gmail.com

'ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರು ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾಗದು ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿ'ಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಮಾನ ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳು. ಗಾದೆಗಳು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ವೇದಗಳು. ಗಾದೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜನಪದರ ಬದುಕು ಮುಂದೆ ಸಾಗದು. ಈ ಗಾದೆಗಳು ಜನರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಪಸರಿಸುವುದು. ಗಾದೆಗಳು ಭೂತಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನ ವರ್ತಮಾನದವರೆಗೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಗಾದೆ ಗ್ರಾಮೀಣ, ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನಕ್ರಮವೇ ಅಗಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅನುಭವದ ತೀರ್ಮಾನವೇ ಈ ನುಡಿ ಜಾಣ್ಮೆ. ಇಂತಹ ನುಡಿ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಪಣಿಯನ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೋಡುವ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು: ಪೂಚೆ, ಕೊಚ್ಚೆ, ಪಾಲು, ನೆಯ್ಯು, ಕಾಕೆ, ಪಾಲ, ಚೋರು, ಮಧುರ, ಕಯ್ಯಿಪು..

ಪೀಠಿಕೆ: ಆದಿಮಾನವ ನಾಗರೀಕ ಮಾನವನಾದ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಅಸ್ಥಿತ್ವ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಾದ ಮಾರ್ಪಾಟು ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರ ಅನುಕ್ರಮವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದ

ಫಲವಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಅವುಗಳ ಅನುಭವದ ಮಾತುಗಳಾಗಿ, ಜಾಣ್ಮೆಯ ಮಾತುಗಳಾಗಿ, ನಾಣ್ನುಡಿಗಳಾಗಿ, ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಿಕರ ಅನುಭವದ ಆಶಯ, ಚಾಕ ಚಕ್ಯತೆ, ಚಾಣಾಕ್ಷತೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಥವಾ ವೈಶಿಷ್ಟಯಿಂದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ, ಆಡಂಬರ, ಸಾಮಾನ್ಯತೆ, ಸಾಪೇಕ್ಷತೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಈ ಪದ ಗುಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳೆಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಇದೆ. ಗಾದೆಗಳು ನಿತ್ಯ ವ್ಯವಹಾರ, ಅರಿವು, ತಿದ್ದುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವದ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗಿ, ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳೆ ಗಾದೆಗಳಾಗಿವೆ.

"ಗಾದೆಮಾತು ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಮುಖದಿಂದ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ; ಅನುದಿನ ನಂಟುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ" ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎ ಕೆ ರಾಮನುಜಂ ರವರ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪಣಿಯನ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಹ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖುಷಿಕೊಡುವ ಮತ್ತು ವಿರುದ್ಧ ನಂಟು ಕಟ್ಟುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗಾದೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹೊಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದರು ಸನ್ನಿವೇಷಕ್ಕೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂಢಿಗತವಾಗಿದೆ.

'ಕುರೆಕಿಂಜ ನಾಯಿ ಕಟಿಕಪೊ' (ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ). ಇದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಚಾರವಿರುವ ಗಾದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಡಿ ತಕರಾರಿದೆ. ತರ್ಕಬದ್ದವಾದ ವಾದವಿವಾಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮೀರಿ ಮತ್ತೊಂಬ್ಬನು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಸಹಜ ಆದರೆ ಗುರಿ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಫಲದಾಯಕವಾಗದ ಕಾರಣ 'ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ' ನೀನು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಮಾಡು ಎಂದು ಈ ಸನ್ನಿಹಿತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು.

'ಒರು ಪಾಲ ಉಟ್ಟೆಲ ಅಂಗು–ಇಂಗು ಬೊಣು' (ಒಂದು ಸೇತುವೆ ಹಾಕಿದರೆ ಎರಡು ಬದಿಯು ಸಂಚರಿಸಬೇಕು). ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಸಹಕರಿಸುವುದು ಸಹಜ ಗುಣ. ಅದೇ ಸಹಾಯ ಪರಸ್ಪರ ಇಲ್ಲ ಎಂದಾಗ 'ಒರು ಪಾಲ ಉಟ್ಟೆಲ ಅಂಗು–

ಇಂಗು ಬೋಣು' ಎಂದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಹರಿಯದು ಊರು ಉಪಕಾರ ಹರಿಯದು' ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ ಸಹಕಾರದ ಕುರಿತು ಪಣಿಯನ್ನರು ಸೇತುವೆಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಹಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ಸನ್ನಿವೇಷದಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಈ ಗಾದೆಯ ಆಶಯ.

'ತಿಂಜ ಚೋರುಕು ಮಣ್ಣು ಉಡಿಂಜಿ' (ಉಂಡ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕನ್ನ್ ಹಾಕುವುದು). ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮನೆ, ಸಹೋದರ ಸಂಬಂಧದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವುದು. ಸಹಾಯದ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಬದಲು ಅಸಹಕಾರ ವರ್ತನೆ. ಅದೇ 'ತಿಂಜ ಚೋರುಕು' (ಉಂಡ ಅನ್ನಕ್ಕೆ) 'ಮಣ್ಣು ಉಡಿಂಜಿ' (ಕನ್ನ್ ಹಾಕುವುದು) ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಸಮಯ, ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟು ವಿಷಕಾರೀತು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಂಡ ಅನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಕನ್ನ್ ಹಾಕುವುದು ದೋಷ, ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮರೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮಿಂಡಾ ಪುಚೆ ಕಲ ಉಡೆಕು' (ಮೌನಿ ಬೆಕ್ಕು ಮಡಕೆ ಒಡೆದೀತು) ಏನು ಮಾತನಾಡದಾತ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಡೆಸಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಈ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥ. ಯಾವುದೇ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೌನವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಕಪಟವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಗೆ 'ಮಿಂಡಾ ಪುಚೆ' (ಮೌನಿ ಬೆಕ್ಕು) 'ಕಲ ಉಡೆಕು' (ಮಡಿಕೆ ಒಡೆದೀತು) ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಮಿಂಡಾ ಪುಚೆ ಕಲ ಉಡೆಕು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ.

'ಮದಿರಿಚು ಇರಾಕುವಲ್ಲ, ಕಹಿಚಿಚ್ಚು ತುಪ್ಪುವಲ್ಲ' (ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪವಿದಂತೆ) ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ ಎಂದಾಗ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪದಂತೆ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಬಿಸಿ ಎಂದು ಉಗುಳುವಂತಿಲ್ಲ ಅಯ್ಯೋ ತುಪ್ಪ ಎಂದು ಬಿಸಿಯನ್ನು ನುಂಗುವಂತಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ 'ಮದಿರಿಚು ಇರಾಕುವಲ್ಲ, ಕಹಿಚಿಚ್ಚು ತುಪ್ಪುವಲ್ಲ' ಸಿಹಿ ಎಂದು ನುಂಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಕಹಿ ಎಂದು ಉಗುಳುವಂತಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಹಿರಿಯರ ಮಾತು. ಬೆಟ್ಟದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಮೊದಲು ತಿಂದಾಗ ಕಹಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ, ನೀರು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಿಹಿ ಮತ್ತು ಕಹಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

'ಕಾಕೆ ಕುಳಿಚೆಲ ಕೊಕ್ಕು ಆಗುಮೊ?' (ಕಾಗೆ ಮಿಂದರೆ ಕೊಕ್ಕರೆಯಾದೀತೆ?) ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಕಾಗೆ, ಕೊಕ್ಕರೆ ಮೀಯುವುದು, ಬೆಳ್ಳಗಾಗದಿರುವುದು ಎಂಬ ಹಾಗೆ

ವಿಪರೀತ ಸ್ವಭಾವದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದರೂ ಕಾರಣ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

'ಅಮ್ಮೆ ಬೇಲಿ ಚಾಡುತಲಾ ಮಗಳು ಮದಿಲು ಚಾಡುವಳು'(ಅಮ್ಮ ಬೇಲಿ ಹಾರಿದದರೆ ಮಗಳು ಗೋಡೆ ದಾಟಿಯಾಳು) ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀ ಮಾಡಿದ ಹೀನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು, ಅವಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಆ ಹೀನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಹೊಲಿಕೆ ಮಾಡಿ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ 'ಅಮ್ಮ ಬೇಲಿ ಚಾಡುತಲಾ ಮಗಳು ಮದಿಲು ಚಾಡುವಳು' ಎಂದು ಈ ಗಾದೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಪಾಯಿಂಜ ನಾಯಿಕೂ ಒರು ಮುಯ ಮುಂಬೆ ಏರ್ರಿಂಜಿ'(ಓಡುವ ನಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಮೊಳ ದೂರವೇ ಎಸೆಯುವುದು ರೂಢಿ) ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮುನ್ನವೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ದಿಗೆ ತರುವುದು ಎಂದರ್ಥ. 'ಉಪಾಯ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ' ಎಂಬಂತೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸುವುದು ಇದರ ಆಶಯ.

'ಕಿರೆಯ್ಯಿಂಜ ಪುಳ್ಳೆಕೂ ಮುಲೆಪಾಲು' (ಅಳುವ ಹಸುಕೂಸಿಗೆ ಎದೆಹಾಲು) ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಪ್ರತಿಫಲ. ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ ಸುಖ ಸಂತೋಷ, ಐಶ್ವರ್ಯ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೋಷ, ವಂಚನೆ, ದರೋಡೆ ಇವು ಆತ್ಮ ಫಲವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ದಿಕ್ಸೂಚಿ ಆದುದರಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಕಚಿತ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ 'ಕಿರೆಯ್ಯಿಂಜ ಪುಳ್ಳೆಕೂ ಮುಲೆಪಾಲು' ಎಂದು ಪದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಪೂಚೆ ಪಾಲು ಕಂಡಾಡು ಪಚ್ಚುತ್ತಾ ಪೊಲೆ' (ಬೆಕ್ಕು ಹಾಲು ನೋಡಿ ಬಚ್ಚಿ ಕುಳಿತದ್ದು) ಹಿತ್ತಿಕಣ್ಣಿ ಎಂಬ ಗಿಡಕ್ಕೂ ಹೊಲಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರರ ಸಂಪತ್ತು, ಆಸ್ತಿಗಾಗಿ ಗುಡಾರ ಹಾಕಿ ಅಂಕಣ ಸಿದ್ದಿ ಮಾಡುವುದು. ಸ್ವತಃ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಯಾರ ಅಂಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕ ಬಲ್ಲದು 'ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಈ ಸಾಲಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಪೂಚೆ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಹಾಲು ಹೊಳಿತನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಆಸೆ ದುರಾಸೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ದುರ್ಜನರ ಸಂಘವಾಗಬಹುದು. ಆಸೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಆಗುತ್ತದೆ.

'ಪಾರುವ ಕಯ್ಯಾತಾ ಕಾಕೆ ಕಲಮುರ ಎಡುತ್ತಾಂಡು ಪಾರುತ್ತಪೊಲೆ' (ಹೊರಲಾರದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತು ಹಾರಿದ ಕಾಗೆಯಂತೆ) ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಾಡಲಾಗದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿಯುವುದು, ದುರಾಸೆ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾರಲು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಗೆ ಮಡಿಕೆ–ಕುಡಿಕೆ, ಮೊರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹಾರಿದಂತೆ ಎಂದು ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಕಾಣುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ

ಎಂದು ಹೊರಟು ಕಾರ್ಯ ಫಲದಾಯಕವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು. ಪ್ರಯತ್ನ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ತನ್ನಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಾದರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸೋಲು ತಾನೇ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರು 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಉಪ್ಪು ತಿಂಜಿ ಬೊಳ್ಳ್ ಕುಡಿಕು'(ಉಪ್ಪು ತಿಂದವ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೇ ಬೇಕು) ಅಂದರೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು. ತಪ್ಪು ಮಾಡುವುದು ಸಹಜ ಆದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತ ತಪ್ಪುಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆದುದರಿಂದ ತಪ್ಪು ಅರಿತು ಪಶ್ಚಾತಾಪವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಬಾಧಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಹಿರಿಯರು ನುಡಿದ ನುಡಿಗಳೆ ಇಂದು ಗಾದೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತುಗಳಿವೆ. ತತ್ವ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಗಾದೆಗಳು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳು ನೇರ ತೀಕ್ಷ್ಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬಣ್ಣ ಬಯಲು, ಮಿತ ಪದ ಬಳಕೆ, ಜೀವನದ ಆಶಾಭಾವನೆ ಸಾಮಾಜ ಸೇವೆ, ಮನೋಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಆಂತರಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಅರಿವನ್ನು ಗಾದೆ ಹೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನದ ದೀವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಗಳ ವಿದ್ವತ್ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ಪಣಿಯನ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜಾಣ್ಮೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗದಂತೆ ಜ್ಞಾನಾರ್ಹವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಹಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಭಾಷೆಗಳು, ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತೆಲ್ಲಾ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದಾಖಲಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮುದಾಯದ ಉಳಿವಿಗೆ ದಾರಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ರೆಡ್ಡಿ, 2012, 'ಗ್ರಾಮೀಣ ಗಾದೆಗಳು' ಜನಪದೀಯ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜೀನಹಳ್ಳಿ, ದಾವನಗೇರಿ.

ರಮೇಶ್ ಸ ಚಿ, 2022, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಜಾನಪದ ಕೋಶ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಮಾಹಿತಿದಾರರು: ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಚಿನ್ನಮ್ಮ, ತಾಯಮ್ಮ, ತಂಗಮ್ಮ. ಆನೆಮಾಳದ ಹಾಡಿ, ಡಿ ಬಿ ಕುಪ್ಪೆ ಅಂಚೆ, ಹೆಚ್ ಡಿ ಕೋಟೆ ತಾ। ಮೈಸೂರು.

***

ಕಾಣದ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹುಡುಕಾಟದ ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚೂರು ಬಿಂಬ

1 ಡಾ. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಡಿ. ಎಂ.
ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ,
ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕೊಪ್ಪಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, –583236,
prahaladadm1993@gmail.com.

ಕತೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೆರೆದಾಗ ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ 'ಚೂರುಬಿಂಬ' ಕೃತಿಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹುಡುಕಿದೆ. ಸಂಕಲನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ತಲೆಬರೆಹದ ಕತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕತೆಯ ಸೂಡಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಲೆಬರೆಹ ಕೂಡ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರ ಚೂರು ಬಿಂಬದ ಕನ್ನಡಿ ಚೂರುಗಳಂತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ದಾರಿಯು ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ಬಹುಕಾಲದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಭಿಸಿದೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕತೆಗಾರನ ಹುಡುಕಾಟವು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ನಿಜದ ನೆಲೆಗಳಾದ ಬಡತನ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಲಿಂಗತ್ವದ ಕಾಣ್ಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಪರವಾದ ಹೋರಾಟ, ಏಕಾಂತತೆ, ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಹಂಬಲ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬದುಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳ ಶೋಧ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ನಡುವಿನ ಬದುಕಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಮನುಷ್ಯನ ಮನೋಜ್ಞತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಸಂಮ್ಮಿಲನ ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಾದ ಹುಡುಕಾಟದ ಯಾನವೊಂದು ಈ ಕಥನ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು:– ಅಪ್ಪನ ಕತ್ತರಿ, ಮಣ್ಣಂಗಟ್ಟಿ, ಸ್ವಿಗಿ, ಜ್ಯೂರಿ, ಅಂತಃಕರಣ, ಆವರ್ತನ, ಬಿಂಬದ ಬೆಳಕು, ಮುನ್ನಿ, ಆವರ್ತನ. ಹುಡುಕಾಟ, ನಗರ ಬದುಕು.

"ಅಪ್ಪ ಮೂಡಿಸಿದ ಈ ಗಾಯಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಿ ತೊಳೆದರೂ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಎಂದು!! ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಮುಗುಳ್ನಗು. ಕೂಡಲೇ ಸೂಫಿಯಾಗೆ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಾನೆ. 'ಸೋಫಿ, ಇನ್ನಾರೂ ನನಗೆ ದಾರಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರರು. ನಾನು ದಾರಿಗಳನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ...ಅಪ್ಪನನ್ನು ಅವನ ಬಗೆಗಿನ ಸೇಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾಳೆ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಬೇರೆಯದೇ ಹೊಳಪು ನೋಡುತ್ತಿ" (ಅಪ್ಪನ ಕತ್ತರಿ, ಪುಟ,23) ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಕತೆಗಾರನು ಅವನೊಳಗಿನ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಸಾಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಹೊಸ ದಾರಿಗೆ ನಿನ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಮುನ್ನೆಡೆಯುವ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಈ ಚೂರುಬಿಂಬದ ಸೂಡು ಎಂದು ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಒಳನೋಟಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬದ ಮಾರ್ಗ ಬಲುದೊಡ್ಡದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಇಲ್ಲಿನ ಕತೆಗಾರನ ಬಿಂಬವೂ ಹಾಗೇ ಯಾವುದನ್ನೋ ಹರಸಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಇನ್ನಾವುದೋ ಬಿಂಬದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ತನ್ನ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು, ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚೂರುಗಳಂತೆ ಕತೆಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ದಾದಾಪೀರ್ ಜೈಮನ್ ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ಕಥನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದು. ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಚೂರದ ಬಿಂಬದೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಿಂಬವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜೈಮನ್ ಅವರ ಕಥನಲೋಕದ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮಾರ್ಗ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಲೋಕಾಂತದ ಹುಡುಕಾಟ ಮತ್ತೊಂದು ಏಕಾಂತದ ಗ್ರಹಿತ್ವ. ಈ ಎರಡರ ನಡುವಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮಾರ್ಗ ಕವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಂತದ್ದು ಬದುಕನ್ನು ದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಛಿದ್ರಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳು. ಕತೆಗಾರನ ಲೋಕಾಂತದ ಮಾರ್ಗ ತನ್ನೊಳಗೆ ಒಡಮೂಡುವ ಕತೆಗಳ ಪೂರಕವಾದ ವಿವಿಧ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡದ್ದು, ಆ ಸಂವೇದನೆಗಳು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ದರ್ಶನವೆಂಬಂತೆ ಎದುರುಗೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯ ಭಾವದಿಂದ ಜತನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟಿಯಿಳಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ ಕತೆಯ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನ ಲೋಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ತನ್ನ ಏಕಾಂತತೆಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಕತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಂದರ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ, ತಂತ್ರ, ಭಾಷೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಕತೆಗಾರನ ನಿಜಮಾರ್ಗ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಜೈಮನ್ ಬಹುತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕತೆಯೂ ಛಿದ್ರಗೊಂಡ ನಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಗರವೆಂಬ ಮಾಯಜ್ವಾಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬದುಕಿನ ವಿಸ್ಮಯತೆಗೆ ಸಾಗುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪನ ಕತ್ತರಿ ಕಥೆಯೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿಗೂಢ ಲೋಕದಿಂದ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಥೆಯ ಹಂದರದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು. ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಸೇರುವ ಕಿಟಕಿಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಯ

ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹುಡುಕಾಟ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಂತೃಪ್ತತೆಗೆ ವಿರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡುನೀಲಿ ಅಂಗಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರೆಂಬ ಮಾಯ ನಗರಿಗೆ ಬರುವ ರಾಯಪ್ಪ ಕೋಟಿ ಕನಸ್ಸುಗಳ ಬೆನ್ನೇರಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ನಾಳೆಗಳ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೇ ಯಾವುದೋ ಬೆಟ್ಟಿಂಗ್ ಎಂಬ ಮಾಯೆಯ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಕನಸ್ಸಿನ ಬದುಕಿಗೆ ವಿರಾಮವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅವನ ಬಿಂಬದ ಚೂರನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕತೆಗಳ ಹೂರಣವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಪರಿಸರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ನಂಟಿನೊಂದಿಗೆ ನಗರ ಜೀವನ ಬಿಂಬದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಪಾತ್ರಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯದೇ ನಗರ ಜೀವನದ ತೊಳಲಾಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವ–ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಎರಡು ದೃಶ್ಯ ರೂಪಕಗಳು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಗದೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಕತೆಗಾರನೂ ಸಹ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಗರದ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಿಯಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಪರಿಸರಗಳೊಂದಿಗೆ, ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ, ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬೆರೆತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಕತೆಗಳ ಸೂಡನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತಾಹನ ಪತ್ರಗಳು ಕತೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಕವಿಯ ಅಂತಃಕರಣದ ಬಿಂಬವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕತೆಯ ನೇರ ನಿರೂಪಕ ಅಲಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಕತೆಗಾರನೆ ಅಗಿದ್ದು. ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರದಿಯನ್ನು ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯತೆಗೆ ಕೊಂಡ್ಯೊಯ್ಯುವ ಧ್ಯಾನತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ನಂಟನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಸ್ನೇಹಿತನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಕುಶಲೋಪರಿಯಿಂದ ವಿಸ್ಮಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ದಾಪುಗಾಲಿಡುತ್ತ...ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನರೂಪಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ನೇಹಿತನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಎರಡು ಮನಸ್ಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಡಿಯಂತೆ ದೀಲಿಪ್ ಇಲ್ಲಿ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ಧಾರಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಲೇ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲಿಯೂ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದರೂ ತನ್ನವರ ಒಳಿತುಕೆಡಕುಗಳನ್ನು ಸದಾ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಅಲಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಅವನ ನಿಲುವು. ಇದು ಕವಿಯಾದವನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೋವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಅಂತಃಕರಣದ ಬರಹಗಾರನು ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನೊಳಗಿನ ಸಾವಿರಾರು ನೋವಿನಲ್ಲೂ ಅಲಿ ರಂಜಾನ್‌ಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ, ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಪುಟ್ಟಮಕ್ಕಳು

ಅವರೆಲ್ಲರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಳಿಟ್ಟವರ ಪರನಿಲ್ಲುವುದೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕಾಲದ ಜೊತೆಗಿನ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ಪ್ರತಿ ಕಾಲವೂ ದುರಿತ ಕಾಲವೇ, ಈ ಕಾಲ ಅನ್ನುವುದೇ ಒಂದು ರೂಪ. ನಾವು ರೂಪಕಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು"(ಚೂರುಬಿಂಬ, ತಾಹತನ ಪತ್ರಗಳು, ಪುಟ.48) ಎನ್ನುವ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನ ಬದುಕನ್ನು ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಯಂತ್ರ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಂತ್ರದಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಕಾಲನ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುವಂತೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಮುಳುಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಧ್ಯಾನಸ್ಥತೆಯಿಂದ "ಕೊನೆಗೂ ಮಹಾ ಅಂದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಸಾವು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಯಾತನೆಯ ಆಚೆಗಿನ ಬಾಗಿಲಾಗಿದ್ದರೇ...? ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ"(ಚೂರುಬಿಂಬ, ತಾಹತನ ಪತ್ರಗಳು, ಪುಟ.48) ಎಂಬ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕತೆಯ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತ ದಿಲೀಪನ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿರೂಪಕನ ಗುರಿಗಳು ತನ್ನಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅನಾಥವಾಗಿರುವವರ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯಶಸ್ಸಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಲಿಯ ನಿರ್ಧಾರ ಕೂಡ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗಿನ ಹಾಜರಿಗಿಂತ ತನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಪೋಷಿಸಿದ ಸಮಾಜದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗಾಗಿ ಟೌನ್ ಹಾಲ್, ಕಬ್ಬನ್ ಪಾರ್ಕ್, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿರೂಪಕನು ನಿಜವಾದ ಸಮುದಾಯಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಅಂತಃಕರಣದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಕತೆಯು ನಿರೂಪಣೆಯಾಚೆಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಗಂಡು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು ಇಡಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೊಂದರ ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಅರ್ಧ ಇನ್ನೊಂದರ್ಧವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆ, ಒಂದು ಅರ್ಧ ಆ ಇನ್ನೊಂದರ್ಧವನ್ನು ಸದಾ ಹರಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೋಟ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿ, ಪ್ರಸಾದ್, ಭೂಮಿ, ಮುಗಿಲು, ಚಿಕ್ಕಿಯಾದ ವಸು ಅವರಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಗುವುದೋ? ಹೆಣ್ಣಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಗೀರಥಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಇಂಟರ್ ಸೆಕ್ಸ್ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಪಡುವಯಾತನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ಅತಃಕರಣದ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಆಗಿರುವ

ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯು ಮೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತವನ್ನು ಹುಡುಕುವಲ್ಲಿ ಸೋತಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪು ನಾಳಿನ ಲಿಂಗತ್ವದ ಪರಿರ್ವತತೆಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಗಂಡ–ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಗೊಂಡದ್ದು, ಅದು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಅಂತಃಕರಣದ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮ. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮುಗಿಲು ಇಬ್ಬರ ವರ್ತನೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರನ ದರ್ಶನವೂ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಕೈಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕತ್ವದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರತೆ ಕಾಪಾಡಿ ಆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೌರವ ದೊರೆಯ ಬೇಕೆಂಬ ಅಂತಃಕರಣ ಕತೆಗಾರನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿರೂಪಕನ ನಿಲುವು ಲಿಂಗತ್ವದವರ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಬೆಂಬಲವಿದೆ.

ಅವರ್ತನ ಕತೆಯ ತಲೆಬರೆಹದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಭಿನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಯ ಅವರ್ತನ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವ್ವನ, ಮುಪ್ಪಿನ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕಥನದ ನಾಯಕನು ತಾನು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹಂಬಲವಿದೆ ಆದರೆ ಕಾಲದ ಒಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಎಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯತೆಗೆ ಸಾಗಿವೆ. ನಿವೇದಿತಾಳ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಮಗಳ ಪಟ್ಟ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಿದ್ದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗರಳು ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಹೊಕ್ಕುರುಳಿನಿಂದ ಹೇಳುವ ಮಾತೆಂದರೆ "ಕುಂಕಿಮರಿ ಮಾಡಿ ಪೇಟೆ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಬೆಂಕಿಗೂ ಬೆಳಕಿಗೂ, ಹೊರಗಿನ ಕತ್ತಲೆಗೂ ಒಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸತ್ಯ ಹೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಛಾತಿ ಕಲಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಇಷ್ಟು ಸಾಕಲ್ಲವೇ?" "(ಚೂರುಬಿಂಬ, ಅವರ್ತನ, ಪುಟ.70) ಎಂಬ ತನ್ಮಯತೆ, ತನ್ನ ಮಗಳು ತಾಯಿಯಾಗಿ ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಿರುವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಕತೆಗಾರನ ನಿಜದ ಹುಡುಕಾಟ ಯಂತ್ರ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ದೊರಕುವುದು ಸಹಜ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕಿನ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗಿನ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಕತೆಗಾರನ ಅನಂತತೆಯ ಸಮಭಾವದ ಹುಡುಕಾಟ ನಗರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ಎಂಬಂತೆ ಒಂಟಿತನವೇ ಶಾಶ್ವತವೆಂಬ ಬಹುಮುಖ್ಯ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಮಿಯಾವ್ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಸ ಬದುಕಿಗೆ

ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೂಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನದಿ, ಮುನ್ನಿ, ಮಣ್ಣಿಂಗಟ್ಟಿ ಮೂರು ಕತೆಗಳ ದಾರಿಯು ಕಳೆದು ಹೋದ ಚಹರೆಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನವಾಗಿವೆ. ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಬರೆಹ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಊರುಗೋಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ನದಿ ಕತೆಯೊಳಗಿನ ಡೋಲಾಯಮಾನವಾದ ಬದುಕಿನ ಮುಖಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿರೂಪಕನೆ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಬಾಲ್ಯ, ಕೌಟುಂಬಿಕತೆ, ತಂದೆ–ತಾಯಿಯವರು ಮರುಭೇಟಿಯೆಂಬಂತೆ ನದಿಯ ತಟದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ರಿಹಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿರೂಪಕನ ಗುಣವನ್ನು ಇತರರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದೆಂಬ ಏಕಾಂತತೆಯೊಳಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಹರಸುತ್ತ, ನದಿಯಂತೆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ತಗಟ್ಟಿದ ಜಡ್ಡನ್ನು ತಾನು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ನೆಮ್ಮದಿಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿರೂಪಕನ ಏಕಾತಾನತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನ ಕಳವಳವೂ ಮತ್ತು ರಿಹಾನ್ ಕಳವಳವೂ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುನ್ನಿ ಕತೆಯು ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಆಗ ತಾನೇ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೊಂಕಿಗೆ ಹೇಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪಿಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಕುಟುಂಬದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನೊಳಗೆ ಬದುಕುವ ಮುನ್ನಿ ಅಲಿಯಾಸ್ ಆಮೀನಾಬಿ ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರದೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಇಡೀ ಊರಿನ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಮನೆಯವರೊಂದಿಗಿನ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಇವಳು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಬಗೆ, ಬದುಕು ಎನ್ನುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕ, ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಇರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಸತ್ತಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ತಾನು ಅಳದೆ ತನ್ನವರಿಗೂ ಅಳುವುದು ಬೇಡ, ಹಾಗೆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶವವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಪೆಂಡಲ್, ಚೇರ್ ಹಾಕಿಸುವುದು ಬೇಡವೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಪರಂಪರೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮುನ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಕ ಆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಜನ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಡಿಗರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ರೇವುಳ್ಳ ನಡುಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖದಿಂದ ಮುಖಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಚಿತ್ತ ಹಾಯಿತ್ತಿತ್ತು,' ಅಂದರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೇ ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಯಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ನಿಗೂಢತೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳು ಗಾಯಿತ್ರಿ ಮುನ್ನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಲಿಸಿದವಳ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನದ ಪ್ರೀತಿ. ಅವಳು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೂರೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆ ಮೀರದೆ ಬದುಕುವಾಗ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹೇಗೆ ಮಾಧ್ಯಮದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿವೆಯೆಂದರೆ ಧಾರವಾಹಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿನ ಬಿರುಕಿನ ತಲ್ಲಣ, ಮುನ್ನಿ ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಟಿ.ವಿ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಮಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಧಾರವಾಹಿಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಆ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ, ಕೊನೆಗೆ ಮುನ್ನಿಯೂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾವಾದರೂ ಕಣ್ಣೀರು ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬಂತೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮಹಿಳೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸಾವು–ನೋವು, ಸುಖ–ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮಾಭಾವದಿಂದ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯ ಏಕಾಂತದ ನಿಲುವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಣ್ಣಂಗಟ್ಟಿ ಕತೆಯು ಬೆಂಗಳೂರೆಂಬ ಮೆಟ್ರೋ ಪಾಲಿಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಭೋವಿ ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕಿನ ಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಸಿಬಂದಿದ್ದು. ಅವರ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿರುವ ಸೂರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೇ ಜೀವನೋತ್ಸವ ತುಂಬುವ ಬಹುನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸೂರಿನ ಟೆಂಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ನೀರಿನ ಕಥೆಗಳು' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ಕಮ್ಮಟ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಬದುಕಿನ ನೋವಿನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಏನೇ ಮಾಡಿದರು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕುಗಳು ಹಸನಾಗಲಿಲ್ಲ "ಮುಂದಕ್ಕೇನಾದ್ರು ಬಾವಿ ತೋಡೊ ಕೆಲ್ಸ ಇದ್ರ ನಮಗ್ ಹೇಳ್ರಿ! ನಿಮಗ ಪುಣ್ಯ ಬರತೇತ್ರಿ. ನಾವಿನ್ ಬರ್ತೀವ್ರಿ" "(ಚೂರುಬಿಂಬ, ಮಣ್ಣಂಗಟ್ಟಿ, ಪುಟ.93) ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವರ ಮಾತುಗಳು. ನಾವು ಇನ್ನೂ ಸಾವಿರಾರು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿದರೂ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತವೆಯೇ? ನಮ್ಮ ಬದುಕುಗಳು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಹಸನಾಗುತ್ತವೆಯೇ? ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಿರೂಪಕರನ್ನು ವಿಚಲತೆಗೆ ದೂಡುತ್ತವೆ. ಅವರು ಕವಿತೆ ಮಣ್ಣಂಗಟ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನಿಗೂ ತನ್ನ ಬರಹದಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಯಾಕೇ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕತೆಯ ತಿರುವೊಂದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರನ್ನು ಅರಸಿ ಹೋಗುವ ನಿರೂಪಕನೂ ಒಬ್ಬ ಅನಾಥನಾಗಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಾಥಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ದತ್ತು ಪಡೆದು, ಅವನಿಗೆ 'ರಾಜ್'ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸೆಕ್ಯೂಲರಿಸ್ಸಂನ್ನು ಮೆರೆದರು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರೋತ್ಥಾನ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು, ಆತನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳಾದ ಭಂಗಿ, ಭೋವಿ ಕೇರಿಗಳ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದನು. ಹೀಗಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನ ಒಲವು ಮೆಟ್ರೋಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಂಗ ಮಾರ್ಗ ತೋಡಿ, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ರಟ್ಟೆಯ

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುರಿಯುವವರು, ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಕಾಣಿಸಿದವರಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಕಾಣಿಸಿದಾಯಿತು ಎಂದು ಮರುಗುವ ಕವಿ ಮಿತ್ರರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಭೇಟಿಯಾಗುವಾಗ ಕವಿಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕಾಡುವ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ 'ನೀರಿನ ಕಥೆಗಳು' ಪುಸ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ "ನಿಮಗೆ ಬಾವಿ ತೋಡುವವರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೇಕಾದರೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಎನ್ನುವ ಕ್ಯೂ ಆರ್ ಕೋಡೊಂದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದರು" ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕವಿಮಿತ್ರರಿಗೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಂತೆ. ಕವಿಬರೆದ ಬರೆಹ ಮಣ್ಣಂಗಟಿಯಲ್ಲ ಅದು ಜೀವಂತ. ಉಸಿರಾಡುವ, ನೊಂದವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಸೂರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲದೆಂಬ ನಿಶ್ಚಿಂತತೆಯ ಸಂತೃಪ್ತತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಿಗಿ ಹುಡುಗಿ ಕತೆಯು ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸ್ವಿಗಿ ವುಮ್ಯಾನ್ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಕತೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿರೂಪಕನೆ ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರನಾಗಿದ್ದು, ಆತನಿಗೆ ಕಂಡ ಮುಖವೊಂದು ಕಾಣದೆ ಹೋದಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿನ ತಳಮಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಸ್ವಿಗಿ ವುಮ್ಯಾನ್ ಕೂಡ ನಮ್ಮದಲ್ಲದ ಪರದೇಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ತನ್ನದಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಿಗಿ ವರ್ಕ್ ವುಮ್ಯಾನಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳೊಳಗಿನ ತಲ್ಲಣಗಳು ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದು ಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಅಳುಕು ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಿಗಿ ಹುಡುಗಿ ತಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಭಾಷೆ ಬಾರದ ಕಾರಣ, ಇವಳದ್ದೆ ತಪ್ಪು ಎಂದು ದಬಾಯಿಸುವ ದಾರಿ ಮಧ್ಯದ ಯುವಕರು. ಅವಳನ್ನು ಕೀಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಯುವಕರು ಇವಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆರಗು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡ ನಿರೂಪಕ ಅವಳಿಗೆ ಆಶ್ರಿತತನಾಗದೆ ಕೈಸೋತು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಕಾತಾಳಿಯಂತೆ ಅವನು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತಗಾರನೊಬ್ಬನ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನದಲ್ಲದ ಯಾವುದೋ ಗಡಿಯೊಳಗಿರುವ ಕಥನವನ್ನು ಗಡಿಮೀರಿದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಡಿಯೊಳಗೆ ತರುವ ಹಂಬಲ, ಗಡಿದಾಟಿ ಹೋಗಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಮೇಡಂ ಅವರು ಆ ಗಡಿಯೊಳಗೆ ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ ಕಮ್ಮಟ, ಗಡಿದಾಟಿ ಬಂದ ಸ್ವಿಗಿ ಹುಡುಗಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಬಯಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತೇನೋ? ಎಂಬಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಪರಿಸರ ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟ ನಿರೂಪಕ ರೆಸಾರ್ಟ್‌ವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಗಡಿಮೀರಿದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅಲ್ಲಿನ ವರ್ಕ್ಸ್, ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಊಟದಲ್ಲಿನ ತಕರಾರು, ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನದ ಅದೇ ಸ್ವಿಗಿ ಹುಡುಗಿಯ ಆತ್ಮೀಯ ನೋಟ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆದರೇ ಈಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ನಿರೂಪಕ ಅವಳ ಹೆಸರು ರೋಸಿ ಎಂದು

ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಿರೂಪಕನೂ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಕಥನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವೆಂಬುದು ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿಬಂದರು, ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿತು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ಅವಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅನ್ನಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದು, ಪರ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಭಾವದೆದೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನು ಸ್ವಿಗಿ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಬಿಂಬದ ಬೆಳಕಿನ ಹಾದಿ ಕತೆಯು ಯಾವುದು ಮಹಾಪತ್ಯ? ವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತತೆ ಕಾಡುವಂತೆ ಓದುಗನನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಕತೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ಪುರಸ್ಕಾರ' ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಚ್ಚು' ಎನ್ನುವ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದು. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಪುಗಾರರಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾ ಜಯಂತ್ ಅವರ ಮನೋಜ್ಞತೆ. 'ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎನ್ನುವುದು ತೀರ್ಪುಗಾರರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ನೀಡದೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಇನ್ನುಳಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪತ್ಯಗಳು ನಿಯಮಗಳ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ಜೀವಂತಿಕೆಯ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರು ಅವು ಮಹಾ ಪತ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸದೆ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ.' ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತ ಲೇಖಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಬರೆದ 'ನೂರೇನ್' ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಜೂರಿಗಳ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನಪಡೆದಿದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿನ ನೂರೇನ್ ಪಾತ್ರ ಇಂದಿರಾ ಜಯಂತ್ ಅವರನ್ನು ತುಂಬಾ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಕ್ರಿಯೇಟಿವ್ ರೈಟಿಂಗನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಅವರು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೂರೇನ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು. ಆ ಲೇಖಕಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಜೂರಿಯೂ ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಕತೆಯೊಳಗಿನ ಹಂದರವು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ತಂತ್ರದ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಜೈಮನ್ ಅವರನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಜೂರಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಣಗಳು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೂರಿ ಮತ್ತು ಬೀಬಿಜಾನ್ ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು, ತುಂಬಿದ ಕುಟುಂಬ, ಖಬ್ರಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ತೋಡುವ ನೂರ್ ಅಹಮದ್, ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡಿನ ಹತ್ಯೆಗಳ ಕಥನ, ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗಡೆ ಮಲಗಿಸುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾರದಾ ಜೋಸೆಫ್‌ನಿಂದ ತಿಳಿದು. ನೋರೇನ್ ಮದುವೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಓಡಿ ಹೋದಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಜೂರಿ ತುಂಬಾ ಘಾಸಿಗೊಂಡಳು, ಕೊನೆಗೂ ಅವಳ ಫೋಟೋ ನೋಡಿ ನೂರೇನ್‌ಳನ್ನು ಜೀವಂತಿಕೆಯಾಗಿಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಪಡೆದ ಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಮನುಷ್ಯನೊಳಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಕಾಡುವ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತವೆಂಬ ಮೌನ ಆ ಜೂರಿಯಲ್ಲಿ, ನಂತರ ಈ ನಿಯಮಗಳ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಕಥನದ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯತೆ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆಂಬ ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಳು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಕತೆಗಾರನ ಹುಡುಕಾಟವು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ನಿಜದ ನೆಲೆಗಳಾದ ಬಡತನ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಲಿಂಗತ್ವದ ಕಾಣ್ಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಪರವಾದ ಹೋರಾಟ, ಏಕಾಂತತೆ, ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಹಂಬಲ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬದುಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳ ಶೋಧ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ನಡುವಿನ ಬದುಕಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಮನುಷ್ಯನ ಮನೋಜ್ಞತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಸಂಮ್ಮಿಲನ ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಾದ ಹುಡುಕಾಟದ ಯಾನವೊಂದು ಈ ಕಥನ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜೈಮನ್ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕಥನದ ದಾರಿ ಆತನನ್ನೂ ಬಹುದೂರ ಸಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾನ, 2017, ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.
2. ಅಶೋಕ ಟಿ.ಪಿ, ಕಥನ ಕಾರಣ, 2014, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ, ಧಾರವಾಡ.
3. ಕರಿಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ, ಶತಮಾನದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ, 2003, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಓದುವ ದಾರಿಗಳು, 2016, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ದಾದಪೀರ್ ಜೈಮನ್, ಚೂರು ಬಿಂಬ, 2025, ಕಾವ್ಯಮನೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕಲಬುರ್ಗಿ.

***

ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು

1 ರವಿ. ಎನ್.
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು
ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ. 577201.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕೀರ್ತನಕಾರರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನಕದಾಸರು ಕೀರ್ತನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಪುರಂದರದಾಸರು ದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದವರು. ದಾಸರುಗಳ ಲೋಕಾನುಭವವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದದ್ದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳಾದ ಪಲ್ಲವಿ, ಪ್ರಾಸ, ಗೇಯತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಭಾವಗೀತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆ, ಶಾಂತ, ಸಖ್ಯ ಎಂಬ ವಸ್ತುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು : ಕೀರ್ತನೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಭಕ್ತಿ, ವೈಷ್ಣವ, ಹರಿ, ದರ್ಶನ.

ಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಭಾವಗೀತೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಭಾವ ಪ್ರಧಾನತೆ ಅದರ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಗೀತ ಗುಣ ಐಕ್ಯ ಮತ್ತು ಅದೀರ್ಘತೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗೀತೆಯು ಭಾವಗೀತೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 16ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖರು.

ಇವರು ಕವಿ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ. ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವ ಅಂಕಿತನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲನ ಅಂಕಿತನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದ ಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದ ತತ್ವ ಸಾರವನ್ನು, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ರವಾನಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಕನಕದಾಸರು ಕೇವಲ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಭಕ್ತಿಯ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಸುಳಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂಡಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಹರಿದಾಸರು ಇದ್ದು, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆ ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕಾಲ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುವರ್ಣ ಯುಗವಾಗಿತ್ತು.

ಕೀರ್ತನೆ ಎಂದರೆ ದೇವರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇವರನಾಮ, ಹರಿಸ್ತುತಿ, ಕೀರ್ತಿಸು, ಅರ್ಚಿಸು, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು, ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಇದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲದೆ ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ, ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ, ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ಮತ್ತು ನಳಚರಿತೆ ಎಂಬ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತರಂಗ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆನಂದ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತಿಮಯವಾದ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಗೀತೆಗಳು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆ, ಶಾಂತ, ಸಖ್ಯ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭಾವಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ತಾಯಿ ಯಶೋಧೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಾಯಿ ಮಮತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಾಲಯ್ಯನಳುತಾನೆ ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ
ಆರು ತೂಗಿದರು ಮಲಗನು ಮುರವೈರಿ
ಮೇರುವ ಪೊತ್ತ ಮೈ ಭಾರವೆಂದಳುತಾನೆ

ಧರಣಿ ಕೋರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ದವಡೆನೊಂದಳುತಾನೆ

ದುರುಳ ರಕ್ಕಸನ ಕರುಳ ಕಂಡಳುತಾನೆ

ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ ಮಲಗಲೊಲ್ಲನು ಮುರವೈರಿ

ದಿಟ್ಟ ಶ್ರೀಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲನಿಗೆ ಮೊಲೆ ಕೊಡು ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ|

ಈ ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆಯ ಒಂದೊಂದು ಚರಣದಲ್ಲೂ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವವು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿನ ಅಳುವಿಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಭವದ ಏನನ್ನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಾನಿರುವ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ದೇಹ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲಾ ನೋಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೋಪಮ್ಮ (ಯಶೋಧೆ) ನೀನೆ ಬಂದು ಈ ಕಂದನನ್ನು ಸಮಧಾನಪಡಿಸೆಂದು ಸಖಿಯರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಪುರಂದರದಾಸರು ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪಲ್ಲವಿಗಳ ಗೇಯಾತ್ಮಕತೆ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

ಜೋ ಜೋ ಜೋ ಜೋ ರಂಗಧಾಮ

ಜೋ ಜೋ ಜೋ ಜೋ ಜೋ ರಣಭೀಮ

ಜೋ ಜೋ ಭಕ್ತರ ಕಷ್ಟ ನಿರ್ಧೂಮ

ಜೋ ಜೋ ದಶರಥ ರಾಮ ನಿಸ್ಸೀಮ.

ಈ ಜೋಗುಳದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ನಗು, ಅಂದ, ಚೆಂದ, ಆಟ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ದಾಸರು ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರವನ್ನು ಜೋಗುಳದ ಹಾಡಿನ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಗುಮ್ಮನ ಕರೆಯದಿರೆ ಅಮ್ಮ ನೀನು

ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೇನು ಅಮ್ಮಿಯ ಬೇಡೆನು

ಮಮ್ಮು ಉಣ್ಣುತ್ತೇನೆ ಅಮ್ಮ ಅಳುವುದಿಲ್ಲ

ಹೆಣ್ಣುಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಪೋಗಿ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ

ಚಿಣ್ಣರ ಬಡಿಯನು ಅಣ್ಣನ ಬೈಯೆನು ಬೆಣ್ಣೆಯ ಬೇಡೆನು

ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ

ಈ ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ತಂಟೆಗೆ ಬೇಸತ್ತ ಅಮ್ಮ ಯಶೋಧೆ ಗುಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಗುಮ್ಮನ ಕರೆಯಬೇಡೆಂದು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಅಂಗಲಾಚಿಸುವ ಮಗು, ಗೋಪಿಕೆಯರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಮಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ – ಹೀಗೆ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಟಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ದೇವರಂತೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವವು ಹೇಗೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ನಿರಂತರ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಗವಂತ ಕನಸಿನಲ್ಲೋ ಇಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೋ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಕನಸಿನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ದಾಸರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದು.

ಕಂಡೆ ನಾ ಕನಸಿನಲಿ ಗೋವಿಂದನ
ಕಂಡೆ ನಾ ಕನಸಿನಲಿ ಕನಕ ರತ್ನದ ಖಣಿಯ
ನಂದ ಕಂದ ಮುಕುಂದನ ಚರಣವ

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಕಂಡ ಧನ್ಯತೆಯ ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ.

"ಗರುಡ ಶೇಷಾದಿಗಳು ಪೊತ್ತು ಕೊಂಡಾಡಿಹ ಪಾದ
ಧರೆಯ ಈರಡಿ ಮಾಡಿ ಅಳೆದ ಪಾದ
ಸಿರಿಯ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಸೇವಿಪ ಪಾದ
ವರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನ ಪಾದ
ಭಜಿಸಿ ಬದುಕೆಲೊ ಮನುಜ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ"

ಈ ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆಯು ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಕೃತಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಗರುಡ ಆದಿಶೇಷರು ಹರಿಯ ಸೇವಕರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಲು ವಾಮನನಾಗಿ ಬಂದು ಅವನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ, ದುಷ್ಟರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಮನುಜರಾದ ನಾವು ಮರೆತರೇ ನಮಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಉಂಟೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಈ ಸಾಲು ಹರಿಯ ಪಾರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಭಾವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು.

"ಇಂದೆನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಸಂಪದವಾಯ್ತು
ಮುಂದೆನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು
ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವರಾಯ
ಬಂದೆನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತ"

ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯು ಕನಕದಾಸರು ಹರಿಯನ್ನು ನಂಬುವಷ್ಟೇ ಹರಿಭಕ್ತರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಭಗವಂತನ ಸಖ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

"ಹರಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಎನ್ನ ಜಿಹ್ವೆಗೊದಗಿತು
ಹರಿಯ ನಾಮಾಮೃತ ಕಿವಿಗೊದಗಿತು
ಹರಿಯ ದಾಸರು ಎನ್ನ ಬಂಧುಗಳಾದರು
ಹರಿಯ ಶ್ರೀ ಮುದ್ರೆ ಎನಗಾಭರಣವಾಯಿತು"

ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನದುಂಬಿ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ತನು ಮನಧನವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೆ ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಾಲು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ತನು ನಿನ್ನದು ಜೀವನ ನಿನ್ನದು ಸ್ವಾಮಿ
ಅನುದಿನದಲಿ ಬಹ ಸುಖ ದುಃಖ ನಿನ್ನದಯ್ಯ
ಸವಿನುಡಿ ವೇದ ಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ನಿನ್ನದು
ನನ್ನ ಯೌವನ ಮೋಹನಾಂಗಿಯರ ರೂಪವ
ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವ ನೋಟ ನಿನ್ನದಯ್ಯಾ.
ಒಳಗೂಡಿ ಗಂಧ ಕಸ್ತೂರಿ ಪರಿಮಳವೆಲ್ಲಾ
ಬಿಡದೆ ಲೇಪಿಸಿ ಕೊಂಬುವುದು ನಿನ್ನದು
ಷಡುರಸದನ್ನಕ್ಕೆ ನಲಿದಾಡುವ ಜಿಹ್ವೆ
ಕಡುರುಚಿಗೊಂಬುವ ಸವಿ ನಿನ್ನದಯ್ಯ
ಮಾಯಾಪಾಶದ ಬಲೆಯೊಳು ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲುವ
ಕಾಯ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಗತಿ ನಿನ್ನದು
ಕಾಯ ಜಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವರಾಯ
ನೀನಲ್ಲದೆ ನರರ ಸ್ವತಂತ್ರವೇ!

ಕನಕದಾಸರು ಈ ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಮಾಲಿಕ ನೀನೇ ಹರಿಯೇ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ದಯೆ ತೋರು ತಂದೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಕನಕ ಕವಿಯಾಗಿ, ಮಹಾ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಾಗಿ, ಕೀರ್ತನಕಾರರಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾದರೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರು ದನಿಯೆತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುತ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಸರು ಒಂದುಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಸಾರುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಜನರನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾರದೇ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಇವರ ಕೀರ್ತನಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ದಟ್ಟ ಅನುಭವ, ಅನುಭಾವದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿವೆ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ಅವರ ಸಂದೇಶ ಮನುಜಮತ ಒಂದೇ, ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಒಂದು ಮಿತಿ ಏನೆಂದರೆ ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನ ತುಂಬಿ ಹಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ದಾಸರು ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳು :

1. ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಸಂಪಾದನಾ ಸಂಗ್ರಹ ಸುನಂದ, ಓಂಕಾರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2021.
2. ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತೆ, ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು,2011.
3. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ: ಪ್ರಭುಶಂಕರ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, 1966.
4. ಕಾವ್ಯಾನ್ವಯ ದರ್ಪಣ, ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಶಿವರುದ್ರಯ್ಯ, ಭಾರ್ಗವಿ ಪ್ರಕಾಶನ ತುಮಕೂರು, 2014.
5. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಚಯ, ಸಂ. ಡಾ. ಕಲ್ಯಾಣರಾವ್ ಜಿ. ಪಾಟೀಲ, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, 2016.
6. ಕನಕದಾಸರು, ಡಾ. ಎನ್.ಕೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು,2020.
7. ಸಾವಿರಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳು: ಸಂ: ಪ್ರೊ. ಎ.ವಿ. ನಾವಡ, ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2022.
8. ಕದಂಬ: ಸಂ: ಡಾ. ಪ್ರ.ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಡಾ. ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಭರಣ್ಯ, ಪ್ರಭಸ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಮಧುರೈ, 1998.

***

ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯ

1 ಆಶಾ
ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥಿ
ಎಸ್.ವಿ.ಪಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,
ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ, ಕೊಣಾಜೆ– 574199
ashaalevoor213@gmail.com

ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ತುಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಡ್ದನಗಳು, ಕಬಿತೆಗಳು, ಉರಲ್, ಗಾದೆಗಳು, ಒಗಟುಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಇವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತುಳುನಾಡಿನ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಾಡ್ದನಗಳು ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಷ್ಟು ಹಾಡುವ ಪಾಡ್ದನಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ದೀರ್ಘಸಮಯದವರೆಗೆ ಹಾಡಬಹುದಾದ ಪಾಡ್ದನಗಳಿವೆ. "ತುಳು ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾದ ಭೂತಾರಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ (ಅಥವಾ ಭೂತಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ) ಪಾಡ್ದನ ಅಥವಾ ಸಂಧಿಗಳ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ತುಳುನಾಡಿನ ಪುರಾಣವೆನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ದೈವಗಳನ್ನು ಆವೇಶ ಬರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂಗವಾಗಿ ಆಯಾ ದೈವದ ಹುಟ್ಟುಕಟ್ಟು, ಆಯಬೀರ, ಕಲೆ ಕಾರಣೀಕಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಪಾಡ್ದನಗಳು" (ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, 1978, ಪು ಸಂ. 65).

ಪಾಡ್ದನ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪಾರ್ದನ, ಪರ್ತನ, ಪಾಡ್ದನೊ, ಪಾಡ್ದೊನೆ, ಪಾಡ್ತನ, ಪಾಡ್ತನೊ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಡಾ. ಬಿ ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಇವರು ‘ಹಾಡು’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ‘ಪಾಡ್’ ಅಥವಾ ‘ಪಾಟ್’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಪಾಡ್ದನ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಪೀಟರ್ ಜೆ ಕ್ಲಾಸ್ ಅವರು ‘ಹಾಡು’ ಎಂಬರ್ಥದ ‘ಪಾಡ್’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಪಾಡ್ದನ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ

ಪಾಡ್ದನಗಳ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತಿಮಾನುಷ ವಸ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಪಾಡ್ದನಗಳು, ಮಾನವರಾಗಿದ್ದು ಭೂತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪಾಡ್ದನಗಳು, ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಪಾಡ್ದನಗಳು ಎಂಬ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ಪಾಡ್ದನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯ ಪಾಡ್ದನವು ಮಾನವರಾಗಿದ್ದು ಭೂತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ವಿವಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ದೈವವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದೈವಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪಾಡ್ದನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೊರಗ ತನಿಯನು ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊರಗ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಕೊರಗ ತನಿಯ ಪಾಡ್ದನಗಳು ಕೊರಗ ತನಿಯನ ದುರಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ದಲಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈತನು ತನ್ನ ಯೌವನ ಕಾಲದಲದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರಿ ಅಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ದೈವಗಳ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪಾಡ್ದನಗಳು ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾವನ್ನು ಮಾಯಕ ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಕೊಲೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ‘ಮಾಯ’, ಅಥವಾ ‘ಮಾಯಕ’ ಆಗುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಪಾಡ್ದನ ಹೇಳುವವರ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಾವಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿಗೂಢವಾಗಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂಸೆಯ ವಾಸ್ತವದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪುರಾಣವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿ, ‘ಮಾಯಕ’ದ ಹೆಸರನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪಠ್ಯ 1 :

ಈ ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯನ ತಂದೆ ವುರವನ ಓಡಿ, ತಾಯಿ ಕೊರಪಲು ಮೈರೆ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಪಾಡ್ದನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವುರವನ ಓಡಿಗೆ ವಧುವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ವಿವರಗಳಿದ್ದು ತಿರ್ತಮಲೆ ಕೊಪ್ಪದ ಕೊರಪಳು ಮೈರೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಮಗನಾಗಿ ಕೊರಗ ತನಿಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ . ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಅಂತ್ಯ, ತಂದೆಯ ಕೈತುತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಅಂತ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ತನ್ನ ಬಳಗದ ಏಳುಕೊಪ್ಪದ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ

ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ತನಿಯನು ಏಳು ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಡೋಲನ್ನು ಒಂದು ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡಿಸಿ, ಕೊಪ್ಪದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮಳ್ಳು ಪಡಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹೊರಟು, ಮೂರು ದಾರಿ ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಸ್ರಾಣಿ ಆಟವನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕದ್ರದ ಮಂಜದಿಂದ ಬೆದ್ರದ ಮಂಜಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳು ಹೊತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಬೀರಕ್ಕೆ ಬೈದಿತಿ ತನಿಯನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಆತನಿಗೆ ಹಸಿವಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಿಂಬಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತನಿಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಎನ್ನೂರ ಬಾರಿಕೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ತನಿಯನ ಆಗಮನದಿಂದ ಬೈದಿತಿಯ ಬದುಕು ಭಾಗ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೊಡಂಗೆ ಬನ್ನಾರರ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಲಿ ಚಾಮುಂಡಿ, ಮೈಸಂದಾಯ, ಬಾರ್ಯದ ಮರುಳ, ಬಬ್ಬರ್ಯ, ಕಿನ್ನಿ ಕೊಡಂಗೆದಾಯೆ ಮೊದಲಾದ ದೈವಗಳಿಗೆ ನೇಮ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಾಡಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಎನ್ನೂರ ಬಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಆಳುಗಳಾರು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತನಿಯನೇ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ತಂದ ತಿರಿ ಬಾಳೆ, ಸೀಯಾಳ ದೈವಗಳಿಗೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗುವುದಾದರೆ ತಾನೇಕೆ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು ಹೊರೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪಡ್ಪುರೆಯತ್ತ ಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಚಾವಡಿಯ ದೈವಗಳು ತನಿಯನನ್ನು 'ಮಾಯಕ' ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮಾಯಕದ ಮೂಲಕ ಎನ್ನೂರ ಬಾರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ತಾನು ಮಾಯಕವಾಗಿ ದೈವಗಳ ಸೇರಿಗೆಯಲ್ಲಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೀರಕ್ಕೆ ಬೈದಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಯದ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕೊರಗ ತನಿಯನ ಪಠ್ಯ 1 ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾಸಾರ.

ಪಠ್ಯ 2 :

ಈ ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಕೊರಗ ತನಿಯನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಬದಲಾಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈತನ ತಂದೆ ಪಣಂಬೂರು ಪಟ್ಟಸಾಲೆಯ ಪರವರ ಓಡಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಆಚುಮ್ಮೈರೆ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಡ್ದನದ ಮುಖ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ ಕೊರಗ ತನಿಯ ಮಯವಾಗುವುದು ಕದ್ರಿ ದೇವಳದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಈತ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಯಿರುವ ಮಾದಳದ ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಹೋಗಿ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಮೈಸಂದಾಯ ದೈವ ಈತನನ್ನು ಮಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರವಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಪಠ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಕೊರಗ ತನಿಯ ಮಾಯಕ್ಕೆ ಸಂದುವುದು ಕದ್ರಿ ದೇವಳದಲ್ಲಿ. ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಮಾಯ ಮಾಡುವುದು ಮೈಸಂದಾಯ ದೈವವಾಗಿದೆ

ಪಠ್ಯ 3 :

ಈ ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾ ವಿವರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪಾಡ್ದನದ ಪ್ರಕಾರ ಬೀರಕ್ಕೆ ಬೈದಿತಿಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಕೊರಗ ತನಿಯ ಮಾಯಕಕ್ಕೆ ಸಂದುವುದು ಮುಖ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಪಠ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಬೈದಿತಿಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮರ್ಲ್ ಜುಮಾದಿ, ಮಾಡ ಮೈಸಂದಾಯ, ಕಿನ್ನಿಕೊಡಂಗೆನಾರ್, ಪದವು ಲೆಕ್ಕೇಸಿರಿಗೆ ನೇಮ ನಡೆಯಲಿದ್ದು, ಕೊರಗ ತನಿಯನೇ ಏಳಾಳು ಹೊರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾನೆ, ಜಾತಿಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ನೇಮದ ಮಂದಿ ಆತನನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆ ನಂತರ ಮಾಡದ ಬಳಿಯಿರುವ ಕೈಪುರ ಹುಳಿ ಮರದಿಂದ ಹುಳಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಮರದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕಲಶದ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೈವಗಳು ಮಾಯಕ ಮಾಡಿದವು ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿದ ಬೈದಿತಿಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗತನಿಯ ಮಾಯಕವಾಗುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯ 4 :

ಈ ಪಾಡ್ದನದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣದ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದು, ವುರವನ ಓಡಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದವರು ಪೆರಿಯ ಪುಲ್ಲಜೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಪುಲ್ಲಜೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಈಶ್ವರನ ಸಾಪೊ ಬಾರೊದ ಪ್ರಸಂಗದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ವಿದೆ. ಊರ ದೈವದ ನೇಮಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನ ತಿರಿ ಬಾಳೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಕಾಡ ಕೊರಗ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಕೊರಗ ತನಿಯನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಮೆದ ಬಳಿ ಇರುವ ಬಿಳಿ ಲಂಬೆಯ ಮರವೇರುವುದು, ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಾಡಿಗೆ ಇರಿಸಿ ಆಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಶ ಹಿಡಿಯುವುದು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಮೈಸಂದಾಯ, ಕಿನ್ನಿ ಕೊಡಂಗೆ, ಬಾಲೆಲ್ಲ ಬೊಬ್ಬರ್ಯ ಮಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಮಾಯಕದಲ್ಲಿಯೆ ಎನ್ನೂರ ಬಾರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ಬೀರಕ್ಕೆ ಬೈದಿತಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹಾಲು ಬರುವ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನುಆರಾಧಿಸವಂತೆ ಹೇಳುವ ವಿವರಗಳಿವೆ.

ಪಠ್ಯ 5 :

ಆಯಕಲ ಬಲೆಪಿನ ಪಾಡಿ ಮತ್ತು ಓಡಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳಾಗಿ ಕೊರಪಳು

ಹುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಗೆ ಸೋಮನ್ನಾಯ ಬಳಿಮೂಲದ ಕೋಡುಕುರವನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಮಗನಾಗಿ ಕೊರಗ ತನಿಯನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಪಠ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಳಿ ಮೂಲದ ವಿವರಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕೊರಗ ತನಿಯನನ್ನು ನಂತರ ಸೋದರ ಮಾವ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಈತ ತನ್ನ ಸಾಕು ತಾಯಿಯಂದಿಗೆ ಬಿಲ್ಲವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬೈಕಾಡ್ತಿ ಬಿಲ್ಲವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆಯಾಗುವುದು, ಅನಾಥನಾದ ಬಾಲಕ ಮೈಯಲ್ಲಿ ತುಂಡರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪೀಂಚಿಲ್ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತೆಂಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಡುವುದು, ತಂದೆ ಮೂಲ ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಕುಲಬಾಂಧವರಿಂದ ಹೀಯಾಳಿಕೆ, ಶಾಪ, ಮೈರೆ ಬೇದಿತಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಯ, ಕದಿರೆಯ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗುವುದು, ದೇವಸ್ಥಾನ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದ ಮೈಸಂದಾಯ ಮತ್ತು ಕಿನ್ನಿ ಕೊಡಂಗೆನಾರು ತನಿಯನನ್ನು ತಡೆಯುವುದು, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಕೈಪುರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಹೋಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು, ಮಾಯಕವಾಗುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಪಠ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಈ ವಿವರಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹೀಗೆ ಬಿನ್ನ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಡ್ದನದ ನಾಯಕ ಸಮಾಜದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಯಕ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. “ಕಥಾ ನಾಯಕ ಕೊರಗ ತನಿಯ ತಾನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಇತರರನ್ನು ಹಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎದುರಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರತೀಕವಾದ ದೈವಗಳು ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಿದಾಗ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನ್ಯದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಸಹಜ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೂ ಮಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಸೇಡಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಬಡವರ ಭೂತವಾಗಿ ಬಡವನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾನೆ” (ಡಾ. ಕೆ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ 2022 ಪು.ಸಂ 59–60)

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಪಠ್ಯದ ನಾಯಕ, ಅದೇ ಪಠ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನ ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ

ಅಂಶಗಳು ಗೌಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಸಮುದಾಯದ ಪರವಾಗಿ ಬಡಜನರ ಜಾನುವಾರುಗಳ, ಬೆಳೆಗಳ, ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಕೊರಗ ತನಿಯನ ಮತ್ತು ಆತನ ಸಮುದಾಯದ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, 1997, ತುಳು ಪಾಡ್ದನ ಸಂಪುಟ– । (ಸಂ) ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
2. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, 1978, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ವಿವೇಕಾನಂದ ಕಾಲೇಜು , ಪುತ್ತೂರು.
3. ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ ಕೆ. 2022, ಕರಾವಳಿ ಕಥನಗಳು, ಸಂತ ಅಲೋಶಿಯಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂಗಳೂರು.
4. ನವೀನ್ ಕುಮಾರ್ ಮರಿಕೆ, 2000, ಶ್ರೀ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘ ಆರ್ಯಾಪು, ಪುತ್ತೂರು ದ.ಕ.
5. ನವೀನ್ ಕುಮಾರ್ ಮರಿಕೆ, 2006, ಸಿರಿಮುಡಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಆರ್ಯಾಪು, ಪುತ್ತೂರು ದ.ಕ.
6. ಬಾಬು ಕೊರಗ ಪಾಂಗಾಳ, 2019, ಆದಿಬುಡ ಮೂಲ ಸಮುದಾಯ ಕೊರಗರು ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರಣ; ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ತುಳುಭವನ, ಉರ್ವಸ್ಟೋರ್, ಮಂಗಳೂರು.
7. ವಿವೇಕ ರೈ, ಬಿ. ಎ. ಯದುಪತಿ ಗೌಡ, ರಾಜಶ್ರೀ, (ಸಂ) 2004, ಪುಟ್ಟುಬಳಕೆಯ ಪಾಡ್ದನಗಳು; ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ತುಳು ಪೀಠ ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

***

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ವಿನ್ಯಾಸ: ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ

1 **ಡಾ. ಸರ್ವೇಶ ಬಿ. ಎಸ್.**
ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ಕ್ರಿಸ್ತು ಜಯಂತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು–77
sarvesh.bs@kristujayanti.com

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಶ್ರೀನಿವಾಸ) ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಆಸ್ತಿ. ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಿತಾಮಹರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಸರಳವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ 'ಕಥನ ತಂತ್ರ' ಅಡಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಘನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್. ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥೆಗಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾಸ್ತಿಯವರು, ಕಥೆಯನ್ನು 'ಹೇಳುವ' ಕ್ರಮವೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂತ್ರವು ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದಂತೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ವಿನ್ಯಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಥನ ಶೈಲಿ

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಮೊದಲ ಗುಣವೆಂದರೆ ಅದರ 'ಆಪ್ತತೆ'. ಹಳ್ಳಿಯ ಅರಳಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಅಜ್ಜಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಥೆ ಕೇಳುವಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರ ಬರಹ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರರು ಓದುಗರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. "ನೋಡಿ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿತ್ತು..." ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಓದುಗನನ್ನು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ,

ಆಡುಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂವಹನ ಮಾಡುವುದು ಇವರ ತಂತ್ರ. ಕಥೆ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಕಾಗದದ ಮೇಲಿನ ಬರಹವಾಗದೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಆಪ್ತವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೇನೋ ಎಂಬ ಅನುಭವವನ್ನು ಇದು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ "ನೋಡಿ", "ಹೀಗೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆಯಿತು", "ನಾನು ನಿಮಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು" ಎಂಬಂತಹ ಆಪ್ತ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಓದುಗನನ್ನು ಒಬ್ಬ 'ಶ್ರೋತೃ'ವನ್ನಾಗಿ (ಕೇಳುಗ) ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಇವರ ಮೌಖಿಕ ಶೈಲಿಯ ಮೊದಲ ತಂತ್ರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರು ಓದುಗರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, "ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಹೊಸಹಳ್ಳಿ, ನೀವು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಕಥೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರ ಮತ್ತು ಓದುಗನ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಅಂತರವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು 'ಹೂಂ' ಅನ್ನುವುದು ರೂಢಿ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಇದೇ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ' ಅಥವಾ 'ಕೌಶಿಕಿಯ ಕಥೆ'. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಬದಲು, ಆ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಕಥೆ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಜೀವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕಾರ್ಹತೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವವನು ಒಂದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರೂ ಸಹ ಮೂಲ ಕಥೆಯ ನಡುವೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಅವನ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಊರಿನ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹರಟೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಥೆಯನ್ನು ಶುಷ್ಕವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ.
ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಭಾಷೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಕಠಿಣ ಪದಗಳಿಗಿಂತ, ಜನರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುವ ಪದಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತಾಡುವಾಗ "ಅಹುದಲ್ಲವೇ?", "ಸರಿ ಬಿಡಿ", "ಅದೇನೋ ಹಣೆಬರಹ" ಎಂಬಂತಹ ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೌಖಿಕ ಸಂವಹನದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಅವರ 'ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ' ದಂತಹ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಬದುಕಿನ ಪಾಠ' ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳೂ ಸಹ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ನೈತಿಕ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಮೋಸ ಹೋದ ಮಗ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿ, ಕೇವಲ ಘಟನೆಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಜೀವನದ ಸಾರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕಥೆಯನ್ನು 'ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ', ಬದಲಾಗಿ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಿವಿಗೆ 'ಹೇಳಿದರು'. ಈ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅಪ್ರತಿಮ ಕಥೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

'ಕಥೆಗಾರ ಮಾಸ್ತಿ' – ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವತಃ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಥೆಗೆ 'ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ' ನೀಡುವ ತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಕಂಡಿದ್ದನ್ನೋ ಅಥವಾ ಯಾರೋ ತಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೋ ವಿವರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಥೆಯ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ' ಅಥವಾ 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ'. ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಅವರು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಪಾತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಹೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಘನತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವೆಂದರೆ, ಅವರು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕೇವಲ ಲೇಖಕರಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ' ಅಥವಾ 'ಕಥೆಗಾರ ಮಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ'ಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು 'ಸತ್ಯ ಘಟನೆ'ಯ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಘಟನೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಇದ್ದಂತೆ ಅಥವಾ ಆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಇದು ಕಲ್ಪಿತ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ನಿಜಕ್ಕೂ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಾವೇ ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ರಂಗಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಓದಿ ಬಂದಾಗ, ಅವನ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಹೇಗೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕಥೆಯ ವಸ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಕೇವಲ ನಿರೂಪಕನಲ್ಲ, ರಂಗಣ್ಣನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ, ಅವನ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಚು ರೂಪಿಸುವ ಒಬ್ಬ 'ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಪಾತ್ರ'ವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಾವು ಕಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ದಾಟಿಸುವ 'ಕೇಳುಗ'ನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ'ದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಾನು ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ, ಅವನು ಹೀಗಿದ್ದ..." ಎಂದು ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಾವು ಆ ಪರಿಸರದ ಭಾಗವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಒಬ್ಬ 'ಸಂಶೋಧಕ' ಅಥವಾ 'ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ'ನಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ದುಃಖವನ್ನು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಒಬ್ಬ 'ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚಕ'ನ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗೀತಗಾರ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಜೀವನದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನು ಲೇಖಕರ ಬಳಿ ಬಂದು ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿವೆ. ಲೇಖಕರು ಅವನಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕಥೆಯ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವೀಕ್ಷಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, ಕಥೆಯ ನೈತಿಕ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅನುಕಂಪಗಳು ಓದುಗನಲ್ಲೂ ಅದೇ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. 'ಆಪ್ತತೆ' ಓದುಗರಿಗೆ ಕಥೆಗಾರನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ನೈಜತೆ' ಲೇಖಕರೇ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಕಥೆಯು ಕಲ್ಪನೆಯ ಲೋಕದಿಂದ ವಾಸ್ತವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. 'ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಪ್ಪು–ಒಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವುದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಶೈಲಿಯಲ್ಲ; ಅದು ಓದುಗನೊಂದಿಗೆ ಅವರು ನಡೆಸುವ ಒಂದು 'ಮಾನವೀಯ ಸಂವಾದ'.

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರ 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ' ಕಥೆಯು ಅವರ ಕಥನ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಮೌಖಿಕ ಶೈಲಿ' ಮತ್ತು 'ಕಥೆಗಾರ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ' ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹತ್ತಿರದ

ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ನಗರಕ್ಕೆ ಮೊಸರು ಮಾರಲು ಬರುವ 'ಮಂಗಮ್ಮ' ಎಂಬ ವೃದ್ಧೆಯ ಸುತ್ತ ಈ ಕಥೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಂಗಮ್ಮ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಲ್ಲ; ಅವಳು ಕಥೆಗಾರರ (ಶ್ರೀನಿವಾಸರ) ಮನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತಳು. ಕಥೆಯು ಅವಳ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹ, ಸೊಸೆಯೊಂದಿಗಿನ ಜಗಳ, ಮಗನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕೇವಲ ಲೇಖಕರಲ್ಲ, ಮಂಗಮ್ಮನ 'ಆಪ್ತ ಸಲಹೆಗಾರ'ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜಗಳಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕೇಳುವ ಒಬ್ಬ 'ಸಜ್ಜನ' ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಕಥೆಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಸ್ಪರ್ಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಮಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸೊಸೆಯ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಪತ್ನಿಯ ಪಾತ್ರವೂ ದೊಡ್ಡದಿದೆ. ಇದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮನೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಕಥೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗಮ್ಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಭಾಷೆಯ ಲಯವಿದೆ. ಅವಳು ಸೊಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದೂರು ನೀಡುವಾಗ ಬಳಸುವ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳು, ಉದ್ಗಾರಗಳು "ನೋಡಿ ಸಾಬ್ರೆ, ಆ ಕಾಲವೇ ಬೇರೆ ಇತ್ತು..." ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಮೌಖಿಕ ಕಥನ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ಅವಳು ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಶೈಲಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಅವಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನೇ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ'ಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೊಸೆ ಕೆಟ್ಟವಳು, ಅತ್ತೆ ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ 'ಅಹಂ' ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಮಗ ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಒಂದಾಗುವುದು ಭಾರತೀಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಪರಿಸರ, ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣದ ನಡುವೆಯೂ ಉಳಿದಿರುವ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ.

ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಥೆ

ಇದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ತಂತ್ರ. ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು. ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಥೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಅದರೊಳಗಿನ ಒಂದು ಪಾತ್ರವು ತನ್ನ ಹಳೆಯ ನೆನಪನ್ನೋ ಅಥವಾ ತಾನು ಕೇಳಿದ

ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆಯನ್ನೋ ವಿವರಿಸುವುದೇ ಈ ತಂತ್ರ. ಇದು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಥವಾ ಪೌರಾಣಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ಕೌಶಿಕಿಯ ಕಥೆ'ಯು ಈ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಲೇಖಕರು (ಶ್ರೀನಿವಾಸರು) ಪ್ರಯಾಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಥೆ. ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ತನ್ನ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರೇಮ ಕಥೆಯನ್ನು, 'ಕೌಶಿಕಿ' ಎಂಬಾಕೆಯೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಲೇಖಕರಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳುಗನಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಹೇಳುವವನಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕಥೆ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಥೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಓದುಗರಲ್ಲಿ "ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಯಾರು? ಆ ಕೌಶಿಕಿ ಏನಾದಳು?" ಎಂಬ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕಣ್ವ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಂತಿಯುತ ಬದುಕು. ಆಶ್ರಮದ ಹಿರಿಯವಳಾದ ಗೌತಮಿಯು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಅಥವಾ ಇತರರಿಗೆ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪುರಾಣದ ಪಾತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಚಿತ್ರಗಳಾಗದೆ, ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಮ್ಮೆದುರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಕಥೆಗೆ 'ಗತಕಾಲದ ಘನತೆ'ಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ಯಾಮಲ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿಯ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸಂಗ. ರಂಗಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಲೇಖಕರು ಮಾಡಿದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಕಥೆಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಓಟವು ಸರಳ ರೇಖೆಯಂತಿರದೆ, ನೆನಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಸುರುಳಿಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ' ಲೇಖಕರು ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಊರಿನ ಜನರು ಹೇಳುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಪೋಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಕೇವಲ ಲೇಖಕರ ವರ್ಣನೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯೊಳಗಿನ ಪಾತ್ರವೇ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೆಚ್ಚು 'ನಿಜ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭೂತಕಾಲಗಳು ಒಂದೇ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕಥೆ ಹೇಳುವವನು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವನು ಎಂಬ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸೊಗಡು ಇಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಕಪ್ಪು–ಬಿಳುಪಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾನವ ಸಹಜ ಗುಣಗಳ ಮೂರ್ತ ರೂಪಗಳು. ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅವರ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಓದುಗರು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂತರಂಗದ ತುಮುಲಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಕುರಿತಾದ ನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ತಂತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ' ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು–ಬಿಳುಪಾಗಿ (ಒಳ್ಳೆಯವನು–ಕೆಟ್ಟವನು) ವಿಭಜಿಸದೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮತ್ತು ಘನತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಪಾತ್ರಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರವು ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅನುಭವಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಥೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರ. ತನ್ನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಂಘರ್ಷ, ಅವನ ಅಹಂಕಾರದ ಪತನ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಲಭಿಸುವ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪಾತ್ರವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪುರುಷ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಗೂಢತೆ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಮೋಸ ಹೋದ ಮಗ' ಕಥೆ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದಾಗ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಕ್ರೋಧ, ನಂತರ ಅವನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಪಡುವ ಸಂಕಟ – ಈ ಬದಲಾಗುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ಪಾತ್ರದ ವರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ' ಕಥೆಯ ಮಂಗಮ್ಮನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ–ಸೊಸೆಯ ಜಗಳದ ಹಿಂದೆ ಇರುವ 'ಮಮಕಾರದ ಹಕ್ಕು' ಮತ್ತು 'ಅಭದ್ರತೆ'ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪಾತ್ರವೊಂದರ ಗುಣವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಬದಲು, ಆ ಪಾತ್ರದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಡವಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವ, ಅವನ ಹಠ

ಮತ್ತು ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಅವನ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ 'ಮನೋಸ್ಥಿತಿ'ಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಂಗಣ್ಣ, ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ಮನೋಧರ್ಮದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಯಾವುದೇ ಪಾತ್ರವನ್ನು 'ವಿಲನ್' ಎಂದು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾತ್ರವೊಂದು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಆ ತಪ್ಪಿನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಮಾನಸಿಕ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ 'ಸಹಾನುಭೂತಿ'ಯೇ ಅವರ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಜೀವಾಳ.

ಸ್ಥಳೀಯತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಸತ್ಯ

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಮಲೆನಾಡು ಅಥವಾ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ, ಅವು ಸಾರುವ ಸತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಭದ್ರವಾದ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ಥಳೀಯತೆ' ಮತ್ತು 'ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಸತ್ಯ' ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತಲೇ, ಇಡೀ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸೀಮಿತವಾದುದು. ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಅಲ್ಲಿನ ಅರಳಿ ಕಟ್ಟೆ, ಗೌಡರ ಮನೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆ, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು – ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಖರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಹೊಸಹಳ್ಳಿ' ಎಂಬ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರಾಮದ ವರ್ಣನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥಳೀಯವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲಿನ ಮನೆಗಳು, ಜನರ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಈ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯೇ ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಭದ್ರವಾದ ಅಡಿಪಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಳಮ್ಮ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಂದಿದುರ್ಗದ ರಸ್ತೆ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್‌ನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜನರ ಬದುಕು ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಓದುಗರಿಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕಥೆಗಳು ಕೊನೆಗೆ ತಲುಪುವುದು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಸತ್ಯವನ್ನು. ಪ್ರೇಮ, ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಮಮಕಾರಗಳು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ನಂಬಿಕೆ. 'ಮೋಸ ಹೋದ ಮಗ' ಕಥೆ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗನ ನಡುವಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯ ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೆ ಕುರುಡನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಾಯ್ತನದ ಪ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಸತ್ಯ. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯ ತಾಯಿಗೂ ಈ ಭಾವನೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' ಕಥೆಯು ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಶಾಂತಿ – ಇದು ಕೇವಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಗೀತಗಾರನ ಕಥೆಯಲ್ಲ; ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನೂ ಹಾದುಹೋಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಹಂತ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಲೇ, ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಸಂಗ'ದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯು ಹಳ್ಳಿಯ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರೂ, ಅವನ ಮುಗ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಸಮಾಜವು ಒಬ್ಬ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ'ಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ 'ಶಾಂತರಸ'ಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದುದು. ಬದುಕು ಎಷ್ಟೇ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅವರ ಸಂದೇಶವು ಜಾಗತಿಕವಾದುದು. "ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿರಬಹುದು, ಪರಿಸರ ಕರ್ನಾಟಕದ್ದಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವು ಸಂವಹನ ಮಾಡುವ ಭಾವನೆಗಳು ಇಡೀ ಮನುಕುಲದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿವೆ."

ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹನೆ

ಇವರ ಕಥನ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿದ್ದರೂ, ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ' ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಕಷ್ಟ–ಸುಖಗಳನ್ನು ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ನೋಡುವ ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನವು ಅವರ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಆತ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅತಿಯಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬದಲು ಪರಿವರ್ತನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವರು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮವೇ 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹನೆ'. ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು,

ನೋವುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದ ತಾಳ್ಮೆ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ತಮ್ಮ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನ'ದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ ಅಥವಾ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಾಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಆಕ್ರೋಶಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತವೆ. ಮಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸೊಸೆಯ ನಡುವೆ ತೀವ್ರವಾದ ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಚ್ಯುತಿಯಾದಾಗ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಬದಲು, ಕುಟುಂಬದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸಹನೆ'ಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅವಳ ಗುಣವೇ ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ'.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ದುರಂತಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಕುಸಿದು ಹೋಗದೆ, ಅದನ್ನು ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಗುಣ ಇವರ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಗೀತಗಾರ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಸ್ತಿ, ಅಂತಸ್ತು ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹತಾಶನಾದರೂ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಸಾವಿನ ನಂತರವೂ ಅವನು ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹನಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂತ್ರ. 'ಮೋಸ ಹೋದ ಮಗ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದಾಗ ಮೊದಲು ಕೋಪಗೊಂಡರೂ, ನಂತರ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಬದುಕನ್ನು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಯಾವುದೇ ಪಾತ್ರದ ಪರವಾಗಿ ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ "ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ" ಎಂಬ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಟಸ್ಥತೆಯೇ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಗಿಂತ 'ಪರಿವರ್ತನೆ'ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಬಹುತೇಕ ಕಥೆಗಳು ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಹಿ ಭಾವವನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಥೆ ಮುಗಿದಾಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೆಮ್ಮದಿ ಅಥವಾ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಾಂತ ರಸ' ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. "ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು

ಜೀವನದ ವಿಪ್ಲವಗಳನ್ನು ಸಹನೆಯ ಹದದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ, ಸಮಸ್ಥಿತಿಯ ಸವಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಥನ ತಂತ್ರವು ಕೇವಲ ಕಲೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಬದುಕುವ ಕಲೆಗಾಗಿ ರೂಪಿತವಾದುದು."

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ, ಅವರ ಕಥನ ತಂತ್ರವು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಲಂಕಾರವಲ್ಲ. ಅದು ಅವರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಶೈಲಿ, ಲೇಖಕರೇ ಒಬ್ಬ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವ ಆಪ್ತತೆ, ಮತ್ತು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಪೋಣಿಸುವ ವಿನ್ಯಾಸವು ಓದುಗನನ್ನು ಕಥೆಯ ಕೇವಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ, ಒಬ್ಬ ಸಕ್ರಿಯ ಶ್ರೋತೃವನ್ನಾಗಿ ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸದೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡುವ 'ಸಮಸ್ಥಿತಿ'ಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯತೆಯ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಸಾರುವ ಜೀವನ ಸತ್ಯಗಳು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿವೆ. 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ', 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' ಅಥವಾ 'ರಂಗನ ಮದುವೆ'ಯಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ತಂತ್ರವು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸರಳತೆಯ ಮುಖವಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. "ಕಥೆ ಹೇಳುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ, ಆ ಕಲೆಗೆ ಮನುಷ್ಯತ್ವವೇ ಜೀವ" ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಬಂದರೂ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಆಪ್ತವಾದ, ಸಹನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಥನ ಕ್ರಮವು ಎಂದಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿವೆ. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರ ಕಥನ ತಂತ್ರಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಸರತ್ತುಗಳಲ್ಲ, ಅವು ಅವರ ಬದುಕಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳು. ಸರಳತೆ, ಆಪ್ತತೆ, ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ಇವರ ತಂತ್ರದ ಜೀವಾಳ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಥೆಗಾರರಿಗೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಈ 'ಹೇಳುವ ಶೈಲಿ' ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಠವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇರುವವರೆಗೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ಕಲೆ ಅಜರಾಮರ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ/ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್., ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು (ಸಂಪುಟ 1 ರಿಂದ 14), ಜೀವನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು. (ಮೂಲ ಕಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ)
2. ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾವ್., ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಇತಿಹಾಸ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು. (ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸ್ಥಾನದ ಕುರಿತು).
3. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ., ಯುಗಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ, ಧಾರವಾಡ. (ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಜೀವನ ದರ್ಶನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ).
4. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ (ಸಂ.)., ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ), ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
5. ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ., ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.
6. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ., ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ, ಸೂರಜ ಪ್ರಕಾಶನ. (ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯ ಸಂಘರ್ಷದ ಕುರಿತು).
7. ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ., ಕಥನ ಭಾರತಿ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ. (ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಆಧುನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ).
8. ಎಂ. ಶಿವನಂಜಯ್ಯ., ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸಂವೇದನೆ, ಚೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ.

***

ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

1 ಡಾ. ಮೇಘನ. ಜಿ
ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಕರು
ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಆದಿಕವಿ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ರಾಯಚೂರು.
meghashreeg034@gmail.com

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಾಡು. ಅನೇಕ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ,ಭಾಷೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನುದರದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವೃತ್ತಿ ಮೂಲ ಸಮುದಾಯಗಳೆಂದು ಬಂದಾಗ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂತಹ ಅಚ್ಚರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವೃತ್ತಿ ಮೂಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯವೂ ಒಂದು. ಗಾಣಿಗರನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದುಂಟು."ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಬಿಹಾರ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಬಂಗಾಳ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಗಾಂಡ್ಲ; ಕೇರಳದಲ್ಲಿ 'ಚಟ್ಟೆ, 'ಚಟ್ಟಿಯಾರ; ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ 'ವಣಿವನ್; ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ 'ತೇಲಿ; ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ 'ಸಾಹೋ; ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಗುಪ್ತಾ; ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ 'ಜ್ಯೋತಿ; ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಗಾಣಿಗರ, ಜ್ಯೋತಿ, ತೇಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ" (ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಎಂ:2009:21). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಳಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಜ್ಜನ ಗಾಣಿಗ, ಜ್ಯೋತಿಗಾಣಿಗ, ಕರಿಗಾಣಿಗ, ಎಣ್ಣೆ

ಗಾಣಿಗ ಎಂಬ ಒಳಪಂಗಡಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಸಮುದಾವು ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬದುಕು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಜನತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಡುಗೆಯ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಾದ ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಡೀ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ದೀಪ ಬೆಳಗಲು, ಬೀದಿ ದೀಪ ಬೆಳಗಲು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದು ಕೊಡುವಂತಹ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರೇ ಈ ಗಾಣಿಗರು.

ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯವು ಜಾತಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಗಾಣಿಗರು ಎಂದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಎಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಈ ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯವು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಾಣದ ಎಣ್ಣೆಯ ಕರ ಕಟ್ಟುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಆದರೆ ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣದಂತಹ ಭಾರೀ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಇವರ ವೃತ್ತಿ ನಲುಗಿ ಬೃಹತ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಗಾಣಗಳು ಆಡುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯ್ತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಗಾಣಿಗರು ಎಂದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಎಂದು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಗಾಣಿಗರು ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ಸಮುದಾಯವೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗಾಣ ಎಂದರೆ ಕಬ್ಬಿನ ಗಾಣ,ಬೆಲ್ಲದ ಗಾಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಗಾಣಿಗರ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆಯಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳು ನಾಶವಾಗಿವೆ ಅವುಗಳು ಕೇವಲ ಪೂಜೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗಾಣಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಇವೆ. ಇನ್ನು ಗಾಣಿಗರು ತಿರುಗಿಸುವ ಗಾಣದ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪುರುಷ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹ ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಹಂಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಮಲಾಪುರದ ಬಳಿ ಇರುವ ಜೈನ ಟೆಂಪಲ್ ಎಂಬ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರು ಹೇಳುವಂತೆ ಗಾಣದ ಸುಂಕ(ತೆರಿಗೆ)ದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹ ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿ ಪೊರೆಯುವಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಶ್ರಮವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗಾಣ ಎಂದೊಡನೆ ಗಾಣಿಗರು ಎಂದು ಥಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುವ ಮುನ್ನ ನಾವು ಗಾಣದ ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಣಿಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೃತ್ತಿಯು ಇಂದು ಮೊನ್ನೆ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಅದೆಷ್ಟು ತಲೆಮಾರುಗಳು ಗಾಣದ ಋಣದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ನಿಲುವು ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ ಎಂದರೆ ತಲತಲಾಂತರ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಎಂದರ್ಥ. ಗಾಣ ಎನ್ನುವುದು ಸಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ ಎಂಬ ಪದದಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಎಣ್ಣೆ ಎಂದರೆ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುವ ಮೂಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಉತ್ಪಾದನೆ ಎಂದು ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯವೇ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಜನತೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಒದಗಿಸುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಬರುತಿದ್ದರು, ಊರೂರಿಗೂ ಹೋಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಬರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಖಾಲಿಯಾದರೆ ಕಾದಿದ್ದು ಎಣ್ಣೆ ಅರಿಸಿ(ತೆಗೆಸಿ)ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ವಾಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಶೇಂಗಾ, ಎಳ್ಳು, ಕುಸುಬೆ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು(ಗುರೆಳ್ಳು), ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಔಡಲ ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ರೀತಿಯ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರು ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಎತ್ತಿನ ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಣದ ಮೂಲಕ ಎಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲಿನ ಮುನ್ನೂರು ಅಥವಾ ಮುನ್ನೂರೈವತ್ತು ಟನ್‌ನಷ್ಟು ಭಾರ ಇರುವ ಗಾಣವು ಗಾಣಿಗರ ನಡು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಗಾಣ ತಿರುಗುವ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ವಜರು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾಣದಿಂದ ತಾವೇ ರುಬ್ಬುವ ಅಥವಾ ತಿರುಗಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಅಚ್ಚರಿ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಮಾನವ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದನ್ನು ಒಂದನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಬರತೊಡಗಿದ.

ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ಅದು ಬೆಂಕಿಯುನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದವರೆಗೂ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚು ಈ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರೇ ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡುಕೊಂಡರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ರುಬ್ಬುವ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಚಟ್ನಿ, ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಡುಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಶೇಂಗಾ, ಗುರಾಳ (ಹುಚ್ಚೇಳ್ಳು)ನ್ನು ರುಬ್ಬುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಪೂರ್ವಜರು ಎಣ್ಣೆ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನೇ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಇಂದು ತುಪ್ಪ ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಊಟ ತಯಾರಿಸಲು ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆಯಂತೆ ತುಪ್ಪವೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಮತ್ತು ತಲೆಯ ತಂಪಿಗಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳ ನೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಲು ಎಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಅರಿಶಿನ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹಸಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಹೊಡೆದು ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಬಂಡೆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ರುಬ್ಬಿ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಜ್ಞಾನವು ಒಮ್ಮೇಗೆ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ, ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೊಸತನ್ನು ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶೋಧಿಸಿದ ಹಿರಿಯರ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದಂತೆ ಅಂದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಸಹ ಕೆಲವೊಂದು ವಸ್ತುಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರದವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನದ ಹಿಂದಿನ ಹುಡುಕಾಟ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಔಡಲ ಅಂದರೆ ಹರಳು ಇದು ತಂಪಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಬೀಜ ಇದನ್ನು ರುಬ್ಬಿದಾಗ ತಪ್ಪಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಉರಿದು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ರುಬ್ಬಿ ನಂತರ ಬಿಸಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ರುಬ್ಬಿದ ಹರಳು ಪುಡಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಅದು ಎಣ್ಣೆ ಬಿಡುತಿತ್ತು. ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹಿರಿಯರು ತಮಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಆದರೆ ಕೊಂಚ ಕಹಿ ಹೊಂದಿದ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಕೆಲವೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳೆಸಿದಂತಹ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ತಂಪು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತಲೆಗೆ ಹಾಕಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದಾಗ, ಆಹಾರ ಜೀರ್ಣವಾಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಚ್ಚಳ ಅಥವಾ ಒಂದು ಚಮಚ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಇದರಿಂದ ಆರಾಮವಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೈಗಾಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಂಡ ಜನರು ನಮಗೂ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಳು, ಸೇರಿಗೆ, ಪಾವಿಗೆ, ಅಚ್ಚೇರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕಾಳು ಕಡಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಬೆಳೆದು ಅದುವೇ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನರೇ ಗಾಣದವರು, ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವವರು, ಗಾಣದ ಮನೆಯವರು, ಗಾಣಿಗರು ಎಂದು ಕರೆದು ಇದೇ ಒಂದು ಸಮುದಾಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಗಾಣ ಸಂಪ್ರಾದಾಯಕ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಇಡೀ ದಿನ ಗಾಣವನ್ನು ಆಡಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮೊದಲಿಗರು ಆದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಮಸಾಲೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸಿಗುವ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಪೂರ್ವಜರು ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೇಂಗಾ, ಕಡಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ರುಬ್ಬಿ ಅದರ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಂಡಿಯನ್ನೇ ಮಸಾಲೆಯಂತೆ ಅಡುಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಿಂದ ಬೇಯಿಸುವಾಗ ಎಣ್ಣೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯಬಹುದೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ರುಬ್ಬುವ,ತೆಗೆಯುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು ಹೀಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯ ಪುರುಷರು ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆ,ಬಾಗೆ ಮರದಿಂದ ಗಾಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ ಗಾಣದ ಮನೆಯವರು,ಗಾಣದವರು, ಎಣ್ಣೆಯವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಜನರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರಿಂದ ಇವರು ಗಾಣಿಗರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇನ್ನು ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಪುರುಷರಂತೆಯೇ ಕಾಯಕ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಜನರು ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಗಾಣದ ಎಣ್ಣೆ ಕೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರ ಸಲುವಾಗಿ ಇವರು ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಣವನ್ನು ಗಾಣದೇವಿ,ಗಾಣದೇವತೆ, ಗಾಣದಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆನ್ನು ಹೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಗಾಣಿಗರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಗಾಣವೇ ಪ್ರಾಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ,ಮೊದಲು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಗಾಣವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ವೃತ್ತಿಯು ಜಾಗತೀಕರಣ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರು ನಲುಗಿದರು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಬದುಕು ಕಂಡಂತಹ ಈ ಗಾಣಿಗರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಗಳಂತೆ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಮನೆ ಮಗಳೆಂಬಂತೆ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಪೂಜೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ಹೀಗೆ ಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ಗದ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುವ ಎಣ್ಣೆ ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಣಿಗರು ಈ ಹಿಂದೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಇಂದಿನ ಪರಿವರ್ತಿತ ಗಾಣದ ಎಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಕೇಟ್ ಎಣ್ಣೆ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾದ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯ ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರು ಪರಿಶುದ್ಧ ಗಾಣದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 1. ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಮಹಿಳೆಯರು

ಕ್ರ ಸಂ	ಎಣ್ಣೆ ತೆಯುವ ಗಾಣ	ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಮಹಿಳೆಯರು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರತಿಶತ
1.	ಕೈಗಾಣ	08	08	38.09
2.	ಕಲ್ಲುಗಾಣ	06	06	28.57
3.	ಕಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಣ	04	04	19.04
4.	ಪರಿವರ್ತಿತ ಗಾಣ	03	03	14.28
	ಒಟ್ಟು	21	21	100%

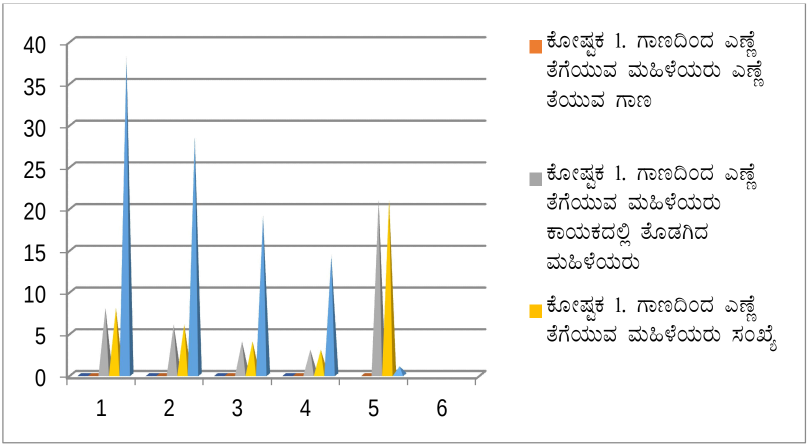

ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ 21ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕೈಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಅವರು ಬೇವಿನ ಮತ್ತು ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ 08 ಜನ

ಮಹಿಳೆಯರು ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು 38.09 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕೈಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಾಣದಲ್ಲಿ 06 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಂದರೆ 28.57 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕಲ್ಲುಗಾಣದ ವೃತ್ತಿಯ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು 04 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು 19.04 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿವರ್ತಿತ ಗಾಣ ಅಂದರೆ ರೋಟರಿ ಗಾಣಗಳಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ಚಾಲಿತ ಗಾಣಗಳಲ್ಲಿ 03 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು 14.28 ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಪರಿವರ್ತಿತ ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ 21 ಮಹಿಳೆಯರು ವಿವಿಧ ಗಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಲ್ಲಿ ತಡಗಿದ್ದು ಮಾರ್ಕೇಟ್ ನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಎಣ್ಣೆಯ ನಡುವೆಯೂ ನಮ್ಮ ಗಾಣದ ಎಣ್ಣೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಗಾಣಗಳು ತಿರುಗುತ್ತಿವೆ ಪೂಜೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿಲ್ಲ, ಬಳಕೆಯಲ್ಲೂ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಗಾಣ ಎಂದೊಡನೆ ಥಟ್ಟನೆ ಗಾಣಿಗರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾತಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಎನ್ನುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಬರಲು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಸ ಬಹುದೊಡ್ಡದು. ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೇಂಗಾ,ಎಳ್ಳು,ಗುರೆಳ್ಳು ಈ ರೀತಿಯ ಎಣ್ಣೆ ಬಿಡುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ರುಬ್ಬಿ ಅಡುಗೆಗೆ ಮಸಾಲೆ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಜರು ಇವುಗಳನ್ನು ರುಬ್ಬಿ ಮಸಾಲೆಯಂತೆ ಅಡುಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಒರಳು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಳು ರುಬ್ಬುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದಾದ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ರುಬ್ಬಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಎಣ್ಣೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪುರುಷರಿಗೆ ಅದರ ಕುರಿತಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ನೆತ್ತಿ ತಂಪಿಗಾಗಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ರುಬ್ಬುವಂತಹ ಮತ್ತು ಹಸುಗಳ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಹಸುಗಳ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ,ಉಣ್ಣೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಬೇವಿನ ಬೀಜದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ರುಬ್ಬಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ಅವುಗಳ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಹರಳೆಣ್ಣೆ ದೀಪಕ್ಕೆ, ನೆತ್ತಿ ತಂಪಿಗೆ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಕಾಲನಂತರದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಜನರಿಗೂ

ಇವರು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ ಕಡ ಕೊಡುವುದು,ಕಾಳು ಕಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು,ಸೇರಿಗೆ ಪಾವು,ಪಾವಿಗೆ ಸೇರು ಇರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವಂತಹ ವಸ್ತುಗಳ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇಂತಹ ಬಾಂದವ್ಯ ಬೆಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ಹೊಡೆತ ತಂದಿದ್ದು ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವೇ ನಲುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಬಂಧ,ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಕಳಚಿ ಹೋದವು. ಇನ್ನು ವೃತ್ತಿಯು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಗಾಣಗಳು ಮತ್ತೆ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂಬುದು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದ್ದು ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯರ ಪಾತ್ರ ಎಂದು ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದಿಗೂ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಂತದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಗಾಣ ಮತ್ತು ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮಾರ್ಶನ ಗ್ರಂಥ :

1. ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಎಂ, 2009, "ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಾಣಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ", ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪಿಎಚ್ ಡಿ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ.

ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು :

ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯಲು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಔಡಲ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆ

ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸುತ್ತಾ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆ	ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದಿರುವುದು
ಗಾಣದಿಂದ ತೆಗೆದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗಾಜಿನ ಸೀಸೆಗೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆ	ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಕೈ ಮತ್ತು ಗಾಣದಿಂದ ತೆಗೆದ ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆ

***

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

1 **ಡಾ. ಚಿಕ್ಕಹೆಗ್ಗಡೆ. ಎಂ. ಆರ್.**

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಶಿವಮೊಗ್ಗ – 577201.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕವು ಭಿನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಓದುಗರಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇಹ–ಮನಸ್ಸು–ಆತ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಹೇಗೆ ದುರಂತವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮ ದೇಶಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವುದು ನಾಟಕದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅವಾಂತರಗಳು ಹೇಗೆ ದುರಂತಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಹೊಸ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವು ಹೇಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು: ಪ್ರೇಮ, ಮಾನಸಿಕ ತೊಳಲಾಟ, ನಿವೇದನೆ, ಹುಡುಕಾಟ, ಕುಲದೇವರು, ನಿಸರ್ಗ, ಮೋಹ, ಸಾವು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ. ಜನಪದ ನೆಲೆಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಕಾಲಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಚಾರ ವಿನೂತವಾದುದು. ಇವರ ನಾಟಕಗಳು ಭಾಷೆ, ನಿರೂಪಣೆಯ ಶೈಲಿ, ನಾಟಕ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶೋಧನೆಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಜನಪದೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಗೊಳಿಸಿ ಜನಪದದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ 'ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ' ನಾಟಕವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಜನಪದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ಒತ್ತಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪಡುವ ಯಾತನಾಮಯ ಲೋಕವನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. 'ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ' ನಾಟಕವು ಜಾನಪದೀಯ ನೆಲೆಯ ಪುರಾಣದ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೂಲಕ ರಚನೆಗೊಂಡು ಯಕ್ಷಗಾನ. ಮೈಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಜೀವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಜನಪದದ ಕತೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಅತೀತವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವ ನಾಯಕ. ಆಸೆ ನಿರಾಸೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿವೆ. ದೈವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಲುಕಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಗಾಢತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ನಾಟಕಕಾರರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ' ನಾಟಕ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಭಾಗವತರು ಈ ಜನಪದ ನಾಟಕ ಕತೆಯ ನಿರೂಪಕರಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಪುರದ ಅರಸು ನಾಗರಾಯ ಆತನ ಪತ್ನಿ ಮಾಯಾವತಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾದ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ರಾಜ ನಾಗರಾಯ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾದ ಶಿವನಾಗದೇವ ಆಗಿನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾನೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.ಕುಲದೇವರ ನೆನಪಿನ ಕಾಣಿಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಮಗಳೆ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬಾರೀ ಕಂಟಕವುಂಟು, ಸ್ವರ ಭಂಗವಾದಾಗ ಸನ್ಯಾಸ ಯೋಗವಿದೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಭಾಗಾದಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮರಣವಿದೆ " – ಎಂದಾಗ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಆರಾದ್ಯ ದೈವಕ್ಕೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಕುಲ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ.ಆಗ ಕುಲದೇವರು ಕಿರುನಗೆ ನಕ್ಕು ಹೀಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಸ್ವರ ಭಂಗವಾದಾಗ ತಡ ಮಾಡದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡು, ನೀರಲ್ಲಿ ನೆರಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋ, ಜಾಗ್ರತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಕಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ

ಪುಷ್ಪರಾಜನ ಪುತ್ರಿ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.ಯುವರಾಜನಾದ ಶಿವನಾಗದೇವ ಈ ಮಾತನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಡಿಕೊಂಡಿರೋ ಮಗನ ಕತ್ತಿಗೊಂದು ಗುಂಡುಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ನನಗೆ ಈಗಲೇ ವಿವಾಹ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಬೆಳಸಿದ ಸಸಿಯನ್ನು ಯಾವುದೋ ಸುಂಟರಗಾಳಿ ಬಂದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಗತಿಯೇನು ಕಂದಾ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ಮಾಡಿದ ಹಟ ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಶಿವನಾಗದೇವ ತನಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಇವನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಆರಿಸಿದ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕೊರತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ಕನ್ಯೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಕುಮಾರ? ಅಂಥ ಕನ್ಯೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕೆಂದರೆ ನೀನೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬೇಕಷ್ಟೆ! ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರ (ಶಿವನಾಗದೇವ) ಹಠ ಹಿಡಿದು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ಹತಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನೇ 'ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆ' ನಾಟಕದ ನಾಯಕ, ನಾಟಕದ ಆರಂಭ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಆಗುವ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಇವನು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಇವನ ಹುಡುಕಾಟ ಫಲಿತ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಬಹುಮುಖ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಸಂಘರ್ಷದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ನಾಯಕನಾದ ಶಿವನಾಗದೇವ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೆ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅಪತ್ರಿಮ ಸುಂದರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮನಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದೆತೀರಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಒಳಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಅರ್ಧವನ್ನು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಬರುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಎರಡೂ ಮಡಕೆ ಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದರೆ ಒಂದರಿಂದ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರನಾದ ರಾಜಕುಮಾರ ಅಂದರೆ ಶಿವನಾಗದೇವ ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಹಾವಿನ ರೂಪದ ಕಾಳಿಂಗ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಬೇರೆ ಯಾರು ಆಗದೆ ಶಿವನಾಗದೇವನ ಚೈತನ್ಯವೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಾಟಕ ಬೆಳೆದಂತೆ ಕತೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ರಹಸ್ಯ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯ ನಾಯಕನ 'ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ'ಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬೇರಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಿದಾಂಗ್ಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂಡು ಮುಖಾ–ಮುಖಿಯಾಗುತ್ತ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತವೆ. ಶಿವನಾಗದೇವ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೆ ಎಂಬುದು ಸಕ್ರಿಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ

ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗಗಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ನಾಟಕವು ಒಂದೇ ದೇಹದ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ.ಆದ್ದರಿಂದ ಹೂವಿನ ಮಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಶಿವನಾಗದೇವ ಒಂದು ಮೈವೆತ್ತದೆ ಇನ್ನುಳಿದರ್ದ ಭಾಗ ಕಾಳಿಂಗನಾಗಿ (ಸರ್ಪ) ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜೀವತಾಳುತ್ತದೆ. ಇವರೆಡರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮದಾಟದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಿವನಾಗದೇವ ದೀಪದಮೊಲ್ಲೆಯ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದವನು ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು ಹೊರಟಾಗ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥನಂತೆ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ, ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ಹಪಹಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರೂ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಯಾತನಾಮಯ ಜೀವನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನು ಕನಸು ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ದೇಹವನ್ನು ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಸಫಲನಾಗದೆ ಅವನ ಬದುಕು ಅವನತಿಯ ಹಾದಿಯತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನ ದುರಂತ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವಳಿ ಮತ್ತು ಜವಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಶಿವನಾಗದೇವ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಕಾಳಿಂಗನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ದೇಹವು ಸರ್ಪದ ಮೂಲಕ ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೇರಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಳಿಂಗನು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರನ ವೇಷಧರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯು ಗರ್ಭಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮೊದಲಿಂದ ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಶಿವನಾಗದೇವನಿಗೆ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯ ಅಕ್ರಮ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗಿ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ನಾಗದಿವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ಈ ನಾಗದಿವ್ಯದಿಂದ ಕಾಳಿಂಗನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಗೆ ಮಗುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಲು ಕಾಳಿಂಗ ಬಂದಾಗ ರಾಜಕುಮಾರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಕಾಳಿಂಗ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ‘ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಕೂಡಿ ನಗಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಒಂದು ಬಾರಿಯು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದಿಂದಲೇ ಯಾವಾಗೆಂದರೆ ಆವಾಗ ನಾಪತ್ತೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗೆಂದರೆ

ಆವಾಗ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಾನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹುಡುಕುವವರ ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಿಕ್ಕದವರ ಹಾಗೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಯಾರ ಜೊತೆಗೂ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥೆ ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವುದು, ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವನಾಗದೇವನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ತಾಯಿ ರಾಜಕುಮಾರನ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ತಾಯಿ ಕಂಡಂತೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರ ಹಾಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾನೋ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಮೈ ಕೈ ಕೊಳೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಜನ ನೈತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಾಯಿಗೆ ಎದುರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜಕುಮಾರ ತನ್ನ ದೇಹ ಸೀಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನಾ ದಿನ ಇಂದ್ರ ನಿವಾಸದಿಂದ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಯು ಜೀವ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಇವನಲ್ಲೇ ಐಕ್ಯವಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಗ್ರಹವೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರ ಸಂಮೋಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ ನಂತರ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದೋ ಒಂದು ಬಾರಿ ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮುಖವನ್ನು ತದೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಅವಳು ನಾಚಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ರಭಸದಿಂದ ಅವಳ ಕೈ ತೆಗೆದು ಮುಖವನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, ತಕ್ಷಣ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ ದೇವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಮೋಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನಸಿನ ಸುಂದರಿಯ ಹುಡುಕಾಟ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಜಕುಮಾರ ತಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಕಾಣದೆ ನಿರಾಸೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಿ ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಆ ಸರೋವರಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನೇ ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ತನ್ನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೂ ಬೆರಳಸಂದಿಯಿಂದ ನೀರು ಸೋರುತ್ತದೆಯೆ ಹೊರತು ದೀಪದ ಮೊಲ್ಲೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮನ್ನಷ್ಟು

ಹತಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನಗಳು ಕಾಡತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ನಾಟಕವು ಇರುವುದೆಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತದೆ. ಮಗನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ಕುಲದೈವಕ್ಕೆ ಎಂಟುಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೊಸೆ ಕೋಮಲೆ ನಿನ್ನ ಒರಟು ತನದಿಂದ ಅವಳು ಕಿರುಚುವ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಅವನ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವಾದ ಕಾಳಿಂಗ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಜೊತೆ ರಮಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ಸಂಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೋಸದ ಸಂಚು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸುಳಿವು ಶಿವನಾಗದೇವನಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ರಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಪಿಗೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದೇವಿ ನಾನು ಲೌಕಿಕವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮೊಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಮೊಲ್ಲೆಯು ಅಲ್ಲ, ದೇವರೂ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ ದೇವಿ ಅದು ನನ್ನ ಹೆಣ ಅದನ್ನೇ ದಿನಾ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿಂದ್ದದ್ದೆ ತಿಂದಷ್ಟು ಹಸಿವೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಅದು ನನ್ನ ಹೆಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಹಸಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುವುದು ಎಲ್ಲರ ಮನಕಲಕುವ ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಿದ್ದ ಬಲವಾದ ಸಂಶಯವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಅಕ್ರಮ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ ಹೆತತ್ತಾಯಿ ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳತ್ತಲೇ ಅನಗತ್ಯ ದ್ವೇಷದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅರೆಹುಚ್ಚನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ ಕೇಳುವ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯು ದಿವ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾಳೆ.ಇದು ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಂಬಿಕೆ.ಪವಾಡಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ, ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಅವಳಿ, ಇವರಾರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗಡೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕದ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಕಾಳಿಂಗ

ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಯುದ್ದ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಳಿಂಗನಿಗೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಂಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ರಾಜಕುಮಾರ ಜಯಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿವನಾಗದೇವ ಜಯಿಸಿದರೂ, ಸಂಭ್ರಮಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೂ ಸಾವು ತಕ್ಷಣವೇ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಜೀವಪರವಾದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಂತರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಉತ್ತರಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳು ಸತ್ಯದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಶಿವನಾಗದೇವ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಒಂದು ಕಿವಿ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ನಮ್ಮ ಮಗ ಸೀಳಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋ" ಎಂದು ಸೀಳಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ನೋಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಮಗ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಸುವವಳು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮಾತ್ರ. ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಲು ಯಾರಿದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಆತಿಥ್ಯದ ರೂಪಗಳ ಅನಾವರಣವನ್ನು ತೆರೆಸಿರುವ ನಾಟಕ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆಯ ಪಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಾಗುವ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವನಾಗದೇವನ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ವಂಶ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವಿಚಾರ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿದಾಂಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಮಲ ಮತ್ತು ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳು ಅನುಭವಿಸುವ ಯಾತನೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಗುಣ ತಮಗಾದ ನೋವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಾಟಕ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.

ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕವು ಮನುಷ್ಯನ ವಿಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ವಿಧಿ–ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ. ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಏಕ ಮುಖವಾದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾಟಕಕಾರ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾನವ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ನಾಟಕ ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ

ನಾನಾ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಆಂತರ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಾಟಕ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.ಕನ್ನಡ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ನಾಟಕ ಕೃತಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆ, ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇರ ಕಂಬಾರ, ಅಂಕಿತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2015.
2. ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಡಾ. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು, 2016.
3. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹಾ ಸಾಹಿತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಜಿ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ವಸಂತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2018.
4. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಎಲ್. ಎಸ್ ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2013. ಶಾಮರಾಯ
5. ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಶನ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ, 2001..
6. ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ–3. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, 2013.

***

ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸೆಲೆಯಾಗಿ ನಿರಂಜನರ 'ಚಿರಸ್ಮರಣೆ'

1 **ಅರ್ಪಿತ ಸಿ. ಎಂ.**

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,

ಡಾ.ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ,

ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು,

arpithacm4040@gmail.com

1 **ಡಾ. ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ ರಾಮರೆಡ್ಡಿ**

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು,

ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ತುಮಕೂರು,

vrreddy.kantumkur@gmail.com

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರಥಮ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ನಿರಂಜನರವರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದವರು. ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಾರರಾಗಿ, ಅಂಕಣ ಬರಹಗಾರರಾಗಿ, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಇವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬರಹವನ್ನೇ ಬದುಕಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದವರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಇವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಸ್ತುವಿಷಯ ಹೋರಾಟ. ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದವರೆಗೂ ತನ್ನ ಛಾಪನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂಥ ಹೋರಾಟದ ಆದರ್ಶವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದ

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು 'ಚಿರಸ್ಮರಣೆ'.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಕಯ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರೈತ ಹೋರಾಟ. ಈ ಹೋರಾಟ ಕೇವಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವಸ್ತು ವಿಷಯವಾಗಿರದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ. ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವಿರೋಧದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿತಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಚಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿದೆ. 1943 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೈತ ಹೋರಾಟದ ನೆನಪು ಕಯ್ಯೂರು ವೀರಗಾಥಾದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತೀವರ್ಷ ಅದರ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಚೇತನದ ಮರುಸ್ಮರಣೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಅದು ಚಿರಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಂದರೆ 1955ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆ ನಡೆದಿರುವುದು 1941ರಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕುಗ್ರಾಮವಾದ ಕೇರಳದ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿನಿ ಎಂಬ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕಯ್ಯೂರು ಈ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳ. ಇದೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಗ್ರಾಮವೂ ಹೌದು. 1941 ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲ. ಜೊತೆಗೆ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಷ. ಕೊಂಕಣಿ ಅಥವಾ ಮಲಬಾರ್ ತೀರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಜಮೀನುದಾರರು ಅಥವಾ ಭೂಮಾಲೀಕರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟ ಇದಾಗಿದೆ.

ರೈತ ಹೋರಾಟ ಎಂದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಈ ಕಯ್ಯೂರು ಘಟನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೊಲೀಸರು ಮತ್ತು ಭೂ ಮಾಲೀಕರು ರೈತರ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅತಿಯಾದ ಶೋಷಣೆ. ಯುರೋಪಿನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಪ್ರಭಾವ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ಕಯ್ಯೂರು ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರರು ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಂತರಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವಕರು ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿದರ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಯಿತು.

ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಕಾದಂಬರಿ

ರಚಿತವಾದದ್ದು. ಕಯ್ಯೂರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 60 ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ತಂದಾಗ ಸ್ವತಃ ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿದ್ದ ನಿರಂಜನರು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈದಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದರು. ದೀರ್ಘ ವಿಚಾರಣೆಯ ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಾಟಕವಾಡಿದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿದ್ದ ನಿರಂಜನರು ಅಂದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ವರದಿಗಾರರಾಗಿ ಬಂದು, ಅವರುಗಳ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಇದ್ದು, ಹೋರಾಟದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಅದರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ನಿರಂಜನರು ಈ ವರದಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಅನುಭವವಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಸಮಯವನ್ನು ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಇವರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ ‘ವಿಮೋಚನೆ’ಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡ ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆ ‘ಬನಶಂಕರಿ’ ‘ರಂಗಮ್ಮನ ವಠಾರ’ಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಒಂದು ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಅದು ಶೀಘ್ರಪಯಣ. ಹಣಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಓದುಗರ ಒಲವನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತು ಒಳಗಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕುಟುಕುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕಯ್ಯೂರು ರೈತರ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ. ಕೆಲ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಆ ವಿಷಯ ಹೇಳಿಯೂ ಇದ್ದೆ. ಐದಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ‘ಪ್ರಸಿದ್ಧ’ನಾಗಿದ್ದೆನಲ್ಲ? ಕಯ್ಯೂರಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಇದು ಸಕಾಲ ಎನಿಸಿತು. ‘ಬರೆದುಬಿಡಿ’ ಎಂದರು, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್‌ನ ಜಿ.ಎಚ್ ರಾಮರಾಯರು (ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅವರು ಆಸರೆ). ಪ್ರಕಾಶಕರಾಗಲು ಮೈಸೂರಿನ ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನದ ಬಿ.ನರಸಿಂಗರಾಯರು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಆಗ (1957) ನಾನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಲ್ಸನ್ ಗಾರ್ಡನಿನಲ್ಲಿ. ‘ವೈವಾಹಿಕ ಬಂಧನ’ಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದೆ. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನ ಚಿರಸ್ಮರಣೆ ಮುಗಿಯಿತು” .

ಕಯ್ಯೂರಿನ ಹೋರಾಟದ ಅಂತಸ್ಸತ್ವವಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪುಟಗಳೊಳಗೆ ನಿಜಜೀವನದಿಂದಲೇ ಇಳಿದಿರುವ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜದ್ರೋಹ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೋಲಿಸ್‌ನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ 60 ಜನ ಹೋರಾಟದ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪು, ಚಿರುಕಂಡ, ಅಬೂಬಕರ್ ಮತ್ತು ಕುಂಞಂಬು ಅವರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

1943ರ ಮಾರ್ಚ್ 29ರಂದು ಕಣ್ಣೂರಿನ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ವರು ಯುವಕರನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಪೊಲೀಸನ ಸಾವಿಗೂ, ಇವರಿಗೂ ನೇರವಾಗಿ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ (ಪೊಲೀಸ್)ನ ಸಾವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣವಷ್ಟೇ. ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ರೈತ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟದ ಫಲವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತನಕ್ಕೆ, ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮನಗಂಡು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಸಾವನ್ನು ಒಂದು ನೆಪವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಾವಿಗೆ ಕೊಲೆ ಎಂಬ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಇವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿತು. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕೂಗು ಕೂಗಿದವರನ್ನು ಬುಡ ಸಮೇತ ಕಿತ್ತೆಸೆಯಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಕಂಟಕ ಎಂದು ಹೆದರಿ ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ ಇದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ನಾಲ್ವರು ಹೋರಾಟಗಾರರು ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ಕಯ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರೇ ಜಮೀನ್ದಾರರು ನಂಬಿಯಾರರು ಮತ್ತು ನಂಬೂದಿರಿಗಳು. ಇವರು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶೋಷಣೆಯ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ಇಡೀ ಊರಿನ ರೈತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಲಾಮರಂತೆ ಇವರು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆತು ಎಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಲು ತಯಾರಿ ನಡೆಸುವರು. ಆ ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಊರಿನ ರೈತರಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಸ್ತರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಊರಿನ ಬಡ ರೈತ ಯುವಕರು ಮತ್ತು ರೈತರು ಸೇರಿ ರೈತ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಭದ್ರ ಅಡಿಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬಾವುಟ ಬಿಟ್ಟು, ಕಯ್ಯೂರಿನ ರೈತ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕಛೇರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಪ್ಪುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರೈತ ಸಂಘಟನೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ವದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ರೈತರ ಏಳ್ಗೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಸಹಾತುಶಾಯಿ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಜಮೀನ್ದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎದುರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಸ್ತರರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಈ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಜರುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮಾಸ್ತರು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿರದೆ, ವಿಚಾರಶೀಲರೂ ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವಾಗ ಹೊಸದುರ್ಗದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವವರು ಹೆಚ್ಚು. ಅದು ಕರ್ನಾಟಕ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಲಯಾಳಂ ಮಾತಾಡುವವರು. ಅದು ಕೇರಳ. ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶ ನಿಜವಾಗಿ ಮಲಬಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬೇಕೆಂದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಲಯಾಳಿಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳ ಆಡುತ್ತಿರಲು ಎಂದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ 'ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ "ಸಾಯೋ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆ, ಈ ಸರಕಾರ. ಯಮ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಚಡಪಡಿಸೋದು ಜಾಸ್ತಿ....... ನಮ್ಮವರೇ ಆದವರು ನಮ್ಮ ಜನರ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳೋದಂತೂ ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯ! ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಪಶುಗಳಾಗಿ ಆಳುವವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ...... ಸರಕಾರ ಅನ್ನೋದು ಎಲ್ಲಿದೆ, ಅದು ಹ್ಯಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತದೆ, ಅಂತ ಈವರೆಗೂ ನಾವು ನೋಡಿರ್ಲಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಬ್ಬರೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣ್ತಾ ಇದ್ರು. ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗಿರೋ ಶಕ್ತಿ ಎಂಥದ್ದೂಂತ ನಮಗೀಗ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಆ ಶಕ್ತೀನ ಮುರಿಯೋದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಹ್ಯಾಗಿರ್ಬೇಕು ಅನ್ನೋದು ತಿಳೀತು. ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ........ ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಜಯಿಸಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಉಳಿದರೇನೇ ನಾಳೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ರಚಿಸೇವು......." ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಿಚ್ಚು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಯ್ಯೂರಿನ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ಒಂದೊಂದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪು, ಚಿರುಕಂಡ, ಅಬೂಬಕರ್, ಕುಂಞಂಬು, ಕುಟ್ಟಿ ಕೃಷ್ಣ, ಮಾಸ್ತರು, ಪಂಡಿತ, ಕಣ್ಣ, ಜಾನಕಿ – ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಪಾತ್ರವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಲ್ಮಿಂಚುಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ, ತಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ತಮಗೆ ತೋಚಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರೇ. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತರು ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಅಪ್ಪು ಮತ್ತು ಚಿರುಕಂಡ ಆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದ ಮುಂದಾಳುಗಳು. ಉಳಿದವರು ಇವರ ನಾಯಕತ್ವದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದವರು. ಒಂದು

ಕಡೆ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವ "ದುಡಿಯುವ ಜನರೆಲ್ಲ ಒಂದಾದರೆ, ಸುಲಿಯುವ ಜನರೆಲ್ಲ ಸೋತು ಹೋಗ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಗಿದಿರುವ ಬೇಡಿಗಳು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಕ್ರಾಂತಿ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರೈತರೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರವಾಗ್ಬೇಕು, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗ್ಬೇಕು........ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರೈತಸಂಘ ಸ್ಥಾಪಿಸ್ಬೇಕು........." ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಅಪ್ಪುವಿನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೀವ್ರ ನಾಟುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಯ ಮಾತುಗಳೇ ಮುಂದೆ ರೈತಸಂಘ ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಾದವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರೇ ಒಂದು ವರ್ಗದವರು ದುಡಿದರೆ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರೈತರು ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರರು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗದ ಹೊರತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಯಶಸ್ವಿ ಆಗಲಾರದು. ಮೊದಲು ನಾವು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ದಾಸ್ಯದ ಬೇಡಿಯನ್ನು ಕಳಚಬೇಕು. ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಭಾರ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಇದ್ದು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆದಾಡುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ರೈತರೆಲ್ಲರ ಕಾರ್ಯರೂಪವೇ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ದಂಗೆಯು ಕೇವಲ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಜರುಗಿದ ರೈತ ಹೋರಾಟವಾಗಿರದೇ ಅಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಧೋರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ:

1. ನಿರಂಜನ, ಚಿರಸ್ಮರಣೆ, 2015, ಡಿ.ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಡಾ. ಧನಂಜಯ ಕುಂಬ್ಳೆ, ಪ್ರಗತಿ ಪಥ ತೋರಿದ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತಕ ನಿರಂಜನ, ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕಾಂತವರ
2. ಬಂಜಗೆರೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ, ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, 2022, ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ಮಾ ವರದರಾಜು(ಅನು), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಇತಿಹಾಸ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಿಂತನೆ, 2017, ಅಭಿರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.
4. ಆರ್.ಎಲ್.ಅನಂತರಾಮಯ್ಯ(ಅನು), ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟ, 2013, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಇಂಡಿಯಾ.
5. ಸಿ. ನಾಗಣ್ಣ(ಅನು), ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷ, 2000, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.
6. ಡಾ.ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೋಶ, 2018, ಡಾ.ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ತುಮಕೂರು.
7. ಫಕೀರ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಕಟ್ಪಾಡಿ, ಕಯ್ಯೂರಿನ ರೈತ ವೀರರು, 1992, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
8. ಎಚ್.ಆರ್.ಚಂದ್ರವದನರಾವ್(ಅನು), ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, 2004, ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

***

ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರರ ಕಾವ್ಯ : ರೂಪ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

1 ಮಧುಕುಮಾರ್ ಎಚ್ ಎಸ್.
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,
ಡಾ.ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ,
ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು,
hs4488268@gmail.com

1 ಡಾ. ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ ರಾಮರೆಡ್ಡಿ
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು,
ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ತುಮಕೂರು,
vrreddy.kantumkur@gmail.com

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆಗಾರರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಡಾ.ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಅವರು ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಉಳ್ಳವರು. ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವ ಮುಖೇನ ಸೃಜನಶೀಲ ಹಾಗೂ ಸೃಜನೇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವೂ ಕೂಡ ಮೊಕಾಶಿ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ, ನವ್ಯಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನವ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತಮ್ಮದೇ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಹೊಸತನವನ್ನು

ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಇವರ ಅನನ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಥ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ರೂಪ (Form) ವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಆ ರೂಪವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಅವನ ಅನಂತರ ಬರುವ ಕವಿ ತನ್ನ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೂಪವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ." ಈ ಪ್ರಕಾರ ನೋಡಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ನಂತರ ಬಂದಂತಹ ಹಲವಾರು ಕವಿಗಳು ಪಂಪನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ನಂತರ ಬಂದಂತಹ ಕವಿಗಳು ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಂತೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಛಂದಸ್ಸು, ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ಸಾಧಿಸದೇ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. "ರಾಘವಾಂಕ ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವ ಹರಿಹರನ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತವನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯ ರೂಪ, ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಷಟ್ಪದಿಯ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು." ಈ ಕಾರಣದಿಂದ "ಹರಿಹರ ರಗಳೆಯಂಥ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಛಂದೋಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಅಭಿಜಾತ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿಸಿದಂತೆ, ರಾಘವಾಂಕ ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚದರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಛಂದೋಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ." ಆದರೂ "ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡವನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ."

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ "ಸಮರ್ಥ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ನಂತರದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಹೊಸ ತನವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಹೊಸ_ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಸತ್ವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ತಕ್ಕ ರೂಪದ ಹುಡುಕಾಟ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದುಬಾರಿ ಕವಿಯು ಈ ರೀತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರಬಹುದು." ಪುಣೇಕರರು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು, ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ, ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕ್ ರಂತಹ ಕವಿಗಳ ಸಾಲೇ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಸತನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದದ್ದೂ ಅವರ ಹೊಸ ಅನನ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. "ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಲವಲವಿಕೆ, ವಿಡಂಬನೆಯ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಅರ್ಥಭಾರವನ್ನು ಲಘುವಾಗಿ ತೇಲಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಪೂರ್ಣತೆ ಇವು

ಎಲ್ಲಾ ಕವಿತೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು" ಎಂದು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲರ 'ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕವನಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದ ಹಿನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬಹುದಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 1948 ರಲ್ಲಿ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಗಾನಕೇಳಿ' ಸಂಯುಕ್ತ ಕವನ ಸಂಕಲನವು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1970 ರಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕರ ಧೀರ್ಘ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಇವರ ಎರಡನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು' ಸಹ ಪರಂಪರೆ – ಹೊಸತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತು ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎರಡು ಸಂಕಲನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಹೊಸ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ, ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೂ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಸಹ 'ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ 'ಶಾಪ – ಪರಿಹಾರ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆ.ಪಿ.ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರತೇಜಸ್ವಿಯವರು 'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು' (1973) ಕಥಾ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಬರೆದ 'ಹೊಸ ದಿಗಂತದೆಡೆಗೆ' ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಸ್ತೇಜಗೊಂಡಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಲು ಅದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿರುವ ಅದರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಿದ್ಧಶೈಲಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕೇವಲ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದಲೇ ತುಂಬಿರುವ ಅದರ ಸಾಹಿತಿವರ್ಗ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೇ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿರುವ ಅದರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕತನ." ಈ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿದೆ. ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಚಾಣಾಕ್ಷ್ಯತನ ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇವರ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ 'ತರುಣ ಲೇಖಕನಿಗೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯದ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು, ಸ್ವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ಲೇಖಕರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಇತರರ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಫಾರ್ಮ್ಯಾಲಿಸ್ಟು
ಸ್ವಂತ ರಚನೆಯಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಅಬ್‌ಸರ್ಡು
ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗೈದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಚ್ಚುವಿಯ

ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕದಲಿ ಬಳ್ಳಿಗುರುಡು ?

ಮುಗಿಲಿನೆಡೆ ಉಗುಳುತ್ತ ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಹಸಿಯಾಯ್ತು
ಗೋಡೆಯನು ಕೆದರುತ್ತಾ ಧೂಳು ತರುವೆ
ಕೂದಲನು ಕೀಳುತ್ತಾ ತಲೆ ರಕ್ತ ಬಂಬಾಳ
ನಾನು ಟ್ರಾಜಿಕ್ ಹೀರೋ ಎಂದು ಕುಣಿದಿರುವೆ"

ಹಾಗೆಯೇ 'ಶಾಪ–ಪರಿಹಾರ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ 'ಎಲೆಯಿಲ್ಲ, ಹೂವಿಲ್ಲ, ಬೇರಿನಿಂದಲೆ ಬೆಂಡು' ಎಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ಟೀಕಿಸಿರುವುದನ್ನು ಸಹ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಕೃತಿಯಾದ 'ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ' ಯಲ್ಲಿ "ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾವ್ಯ ಓದುವುದು, ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಚಟ. ಕೃತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಓದಿದರೆ ಸಾಲದು. ಕೃತಿಯೊಂದೇ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲ. ನವ್ಯರು ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವೆಂದು ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ." ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊಕಾಶಿಯವರು ವಾಸ್ತವದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತಹ ನೋವು–ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿರುವ ಕವಿತೆ 'ಪದಾರ್ಥ'.

"ಸೃಷ್ಟಿರೂಪದಿ ಮೇಲುಕೀಳು ಇಲ್ಲ.
ದೇಶ–ಕಾಲ–ಪದಾರ್ಥ ತೋರಿಸುವುದೆಲ್ಲಿ.
ನಿಂತನೆಲ ನೋಡೊಮ್ಮೆ, ಒಮ್ಮೆ ಗಡಿಯಾರು,
ಗುಣಿಸಿ ಎರಡನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೊ, ನೀನಾರು ?"

ಜೀವರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು–ಕೀಳೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ನಾವು ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಅವರು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಮನೋಭಾವದವರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವೊಂದರ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು 'ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು' ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಮೊಕಾಶಿ ಯವರು ಪ್ರಯೋಗಪ್ರಿಯರು. ವಿವಿಧ ಛಾಂದಸಿಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವರು. ಕೀರ್ತಿವಧುವಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಷಟ್ಪದಿ, ಋಣಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅಷ್ಟಪದಿ; ನಿಸರ್ಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯಂತೆ ನವೋದಯ ಭಾವಗೀತದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ; ಬಡಾಯಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ

ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ; ಸೀಮಂತಿನೀಕೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯಂತೆ ನವೋದಯದ ಒಂದು ವಿಡಂಬನೆ ಧಾಟಿ ಹಾಗೂ ಕಂದ ಮತ್ತು ಚಂಪೂ ಗದ್ಯ; ಸೋಲು ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ನವೋದಯದ ಜಾನಪದ ಮೋಡಿ; ಗುರುರಾಯದಲ್ಲಿಯಂತೆ ದಾಸರ ಹಾಡಿನ ಗತ್ತು; ನೆರಳು ಎಂಬಲ್ಲಿಯಂತೆ ನವೋದಯ ಮಾರ್ಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಂಜಕ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ; ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗೆ ಒಂದು ಜೋಡಣೆಯಂತಿದ್ದ ಗದ್ಯಮಿಶ್ರಣ; ಕಿರುಕುಳದಲ್ಲಿಯಂತೆ ನವ್ಯತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಕವನದ ಕೊನೆಗೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಧ್ವನಿ ತರುವ; 'ಆಟವಾಡಿ ದಣಿದೆವ್ಯೆ, ಊಟಕಿನ್ನು ನಡೆಯಿರೈ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಲವಲವಿಕೆ: ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಾಭಿಲಾಷೆ ಹರಿದಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ನವ್ಯಕವಿತೆಯೊಂದೇ, ಸತ್ಯ; ನಿಸರ್ಗ; ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು; ಶಿಖಂಡಿಗೆ; ಸಿದ್ಧಾ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ನವ್ಯಕವಿತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಲವಾರು ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು."

ಇವರ ಈ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯ ಶೈಲಿಗಳೆರಡು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಕವಿತೆ 'ಸಿದ್ದಾ'. ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಬಿಗಿತದೊಂದಿಗೆ ಸಂಕೇತ–ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಇದೆ. ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ ನೋವು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕವಿತೆಯದ್ದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯ ಗುಣವಿದ್ದು, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಮಾಸೃಷ್ಟಿ (ಸಿದ್ದಾ ಕವಿತೆ) ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. "ಜೀವನಶ್ರದ್ಧೆ, ದೈವಿಶ್ರದ್ಧೆ ಎರಡನ್ನೂ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು, ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೂ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಗೂ ಇಂಬುಕೊಟ್ಟು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪುಣೇಕರರಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ" ಎಂದು ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊಕಾಶಿಯವರು 'ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುವವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

1. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕವನಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.
2. ಒಂದು ಕವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ.
3. ಅರ್ಥವನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ತಿ ಹೇಳಲು ಆಗದಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಲಗತ್ತಾಗಿ ಗದ್ಯವಿವರಣೆ, ಟೀಕು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಕವನದ ಭಾಗವೆಂದೇ

ತಿಳಿದು ಮನ್ನಿಸುವುದು.

4. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದರೆ ಕವಿಯ ನಿರ್ಣಯವೇ ಕೊನೆಯದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೊಕಾಶಿಯವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಿರುವ ಗೌರವ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಾಳಜಿಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈಗೆ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ತಮ್ಮ ಎರಡು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಕೃಷಿಯ ಕುರಿತು 'ಕೀರ್ತಿವಧು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ,

"ಕಥೆ ಕವನ ನಾಟ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚಿಸುತಿರೆ
ಪ್ರಥಿತಯಶನಾಗಿ ಚಿರಕೀರ್ತಿವಧುವನು ಪಡೆದು
ಅಥಿರಥಿ ಮಹಾರಥಿಗಳಲ್ಲೋರ್ವನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬಸೆಯೂ
ವ್ಯಥೆಯು ನನಗೇನಿಲ್ಲ; ಹೃದಯ ಸಾಗರದೊಳಗೆ
ಮಥಿಸಿ ಬಂದಿಹ ಹಾಲಾಹಲ ಮತ್ತೆ ಸಮಿಯಮರ್ದು
ರತುನ – ಪಾಷಾಣಗಳನೊಂದೆ ಬೊಗಸೆಯ ತುಂಬಿ ಸುರಿಯು
ವೆನು ಲೋಕದೆಡೆಗೆ..."

ಪುಣೇಕರರ ಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ "ಭಾಷೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲದ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸದ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದು ಮೊಕಾಶಿ ಕವಿತೆಗಳ ಜೀವಾಳ. ಭೂಮಿಗೀತ, ಜೋಗಿ ಕವನಗಳೊಡನೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ." ಎಂಬುದಾಗಿ ಜಿ.ಬಿ.ಹರೀಶ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ "ಪರಂಪರಾ ಗತವಾದ ಭಾಷೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ನಿಜವಾದ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ವಯುತನಾದ ಕವಿ ಈ ಪರಂಪರಾಗತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಭಾವ ಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಷೆ ನವೀನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ." ಎಂಬ ಶಿವರಾಮು ಕಾಡನಕುಪ್ಪೆಯವರ ಮಾತು ಅಕ್ಷರ ಸಹ ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗೋಕಾಕರು ಹಾಗೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತಹ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಣೇಕರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರಬಹುದು. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ತಮ್ಮ 'ಗಾನಕೇಳಿ' ಹಾಗೂ 'ಮಾಯಿಯ ಮೂರು ಮುಖಗಳು' ಈ ಎರಡೂ ಸಂಕಲನಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು ಐವತ್ತೂರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಮುಖೇನ ಹೊಸ ಹಾದಿಯನ್ನು

ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

"ಪ್ರತಿ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲೂ ಕವಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಹೊಸ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಉತ್ತಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರ. ಭಾಷೆ ಹೀಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗಲೇ ಅದು ಭಾವವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಗತಕಾಲದ ಭಾಷೆ ಭಾವವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ; ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಂಕಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಶಬ್ದಗಳ ಹಾರಾಟವೇ ಹೆಚ್ಚಿ ಅರ್ಥ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಸಂಕೇತ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ಹೊಸ ಜೀವನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಈಗ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ." ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ 'ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ' ಸಂಕಲನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳು ಮೊಕಾಶಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಕವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಬ್ಬಿ ಆವರಿಸಿರುವ ವಾಸ್ತವತೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾದಂತೆ ಕವಿಯ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ: ಮತ್ತು ಬದಲುಗೊಂಡ ಸಂವೇದನೆ, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಲಯವನ್ನೂ ಹೊಸ ಭಾಷಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ; ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿ ಬರುವಂತೆ ಅನುಭವದ ನೂತನ ಸಂಘಟನಾ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ." ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಯು.ಆರ್ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಸಾಲುಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಭಾಷಾಹಂದರದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನೇ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಘನತೆಯನ್ನು ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮೊಕಾಶಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – 1991 (ಸಂ), ಅವಧಾನಿ ಜಿ.ಎಸ್, 1992, ಪು.213

2. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – 1991 (ಸಂ), ಅವಧಾನಿ ಜಿ.ಎಸ್, 1992, ಪು.214

3. ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿ, 1995, ಪು.170
4. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – 1991 (ಸಂ), ಅವಧಾನಿ ಜಿ.ಎಸ್, 1992, ಪು.214
5. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – 1991 (ಸಂ), ಅವಧಾನಿ ಜಿ.ಎಸ್, 1992, ಪು.214
6. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ ಕೆ.ಪಿ, ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿ ಜಗತ್ತು, ಸಂಪುಟ 2, (ಸಂ), ಪ್ರೊ.ಕೆ.ಸಿ.ಶಿವಾರೆಡ್ಡಿ, 2024, ಪು.46
7. ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಸಮಸ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ..3 (ಸಂ), ಜಿ.ಬಿ.ಹರೀಶ, 2012, ಪು.82.
8. ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಸಮಸ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ..3 (ಸಂ), ಜಿ.ಬಿ.ಹರೀಶ, 2012, ಪು.51
9. ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಸಮಸ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ..3 (ಸಂ), ಜಿ.ಬಿ.ಹರೀಶ, 2012, ಪು.33, 34
10. ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಸಮಸ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ..3 (ಸಂ), ಜಿ.ಬಿ.ಹರೀಶ, 2012, ಪು.52
11. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಎಲ್.ಎಸ್. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, 2020, ಪು.83
12. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತು ಪರಿಸರ, 2015, ಪು.91

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್, 2015, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಅಶೋಕ ಟಿ.ಪಿ, 2020, ಮೊಕಾಶಿ ಕಥನ, ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ಅವಧಾನಿ ಜಿ.ಎಸ್, 1992, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – 1991 (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಗುರುದತ್ತ ಪ್ರಧಾನ್, (ಸಂ), 2009, ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ಹರೀಶ ಜಿ.ಬಿ, (ಸಂ), 2012, ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಸಮಸ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ...3, ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

6. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಎಂ.ಎಚ್, 2010, ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

7. ಲಂಕೇಶ್ ಪಿ, (ಸಂ), 2015, ಅಕ್ಷರ ಹೊಸಕಾವ್ಯ, ಲಂಕೇಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

8. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ ಎನ್.ಎಸ್, (ಸಂ), 1989, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸ್ವರೂಪ – ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

9. ಶಿವಾರೆಡ್ಡಿ ಕೆ.ಸಿ, (ಸಂ), 2024, ಕೆ.ಪಿ.ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ., ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿ ಜಗತ್ತು, ಸಂಪುಟ 2, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೂಡಿಗೆರೆ.

10. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಎಲ್.ಎಸ್, 2017, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

***

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕೊಂಕಣಿ

1 ಗಣೇಶ್ ಕಾಮತ್, ಮೂಡುಬಿದಿರೆ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕ ವಿಭಾಗ,

ಕೆನರಾ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಬೆಂಜನಪದವು. 574229 ದ.ಕ..

ganeshkamath1976@gmail.com

ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ನಾಗರೀಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ಭಾರತ ಹಲವು ಭಾಷೆ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜಾತಿ ಮತ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸರ್ವ ಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಹಂತ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಪಾರಂಪರಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದರೂ ಏಕತೆ ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷತೆ. ಭಾರತೀಯರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ಈ ನೆಲದ ಸೊಬಗು, ಸಿರಿವಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಭಾಷೆಗಳು ನಾಡಿನ, ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಪೈಕಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿಗರ ಪಾತ್ರವೂ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು.

ದೇಶದಲ್ಲಿನ 780 ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಪೈಕಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ 22 ಭಾಷೆಗಳ ಪೈಕಿ ಕೊಂಕಣಿಯೂ ಒಂದು. ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹೊಂದಿರುವ ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿಗರದ್ದು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಪರಂಪರೆ. ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ 1ರಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲದ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಗರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜತೆಗೆ ಅನ್ಯ

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ದೇಶದ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ, ಮಾಡಿರುವ ಸಾಧನೆ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮತಗಳ ಪೈಕಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಜತೆ, ಕ್ರೈಸ್ತರು, ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಹಿತ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಎನ್ನುವ ಏಕ ಭಾಷೆಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಹಿರಿಮೆಯ ಏಕೈಕ ಭಾಷೆಯಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೊಂಕಣಿ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಕೊಂಕಣಿಯ ಉಗಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ:

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗೋವಾ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಭಾಷಿಗರಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಜತೆ ಕ್ರೈಸ್ತರು, ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆ ಎನ್ನುವುದು ಕೊಂಕಣಿಯ ವಿಶೇಷತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂದು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗೋವಾ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯ ನೈಜ್ಯ ಮೂಲ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಜತೆಗಿದೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಸಾರಸ್ವತರ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಭಾಷೆ . ಇದು ಇಂಡೋ ಆರ್ಯನ್ ಭಾಷಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿಯರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಕೊಂಕಣಿ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಹತ್ತೊಂಬರದ ದಶಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲೇ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಶಬ್ದ ಕೋಶಗಳು, ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ವ್ಯಾಕರಣವೇ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿನದು ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ಕಥೆ, ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳು, ಪದಗುಚ್ಛಗಳು, ಲಾವಣಿಗಳು, ಪರಂಪರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಆಡು ಮಾತುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರುಗಳು ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳದೇ ಗೋವಾ, ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇರಳ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕಾಣಸಿಗುವುದು ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. 2006 ರಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ದಿಗ್ಗಜ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕರ್, 2021ರಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರ್ ಮೌಝೋ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. 2017ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಸೈಲ್ ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಗೌರವ ದೊರೆತಿರುವುದು ಕೊಂಕಣಿ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ತನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿಗಿದ ಉರುಳಿನಿಂದಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಆಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾಯಿತು. ಸೆಬಾಸ್ಟಿಯಾನೊ ರೊಡೊಲ್ಫೊ ಡಲ್ಗಾಡೊ , ವಾಮನ್ ವರ್ದೆ ವಾಲವಲೀಕರ್, ಜೋಸ್ ಪಿರೇರಾ, ಸುಮಿತ್ರ ಮಂಗೇಶ ಕತ್ರೆ, ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಸಹಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೊಂಕಣಿ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಭಾರತ ಸರಕಾರ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ 1975ರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದೆ.

ಬಿಹಾರದ ತ್ರಿಹೋತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಸಾರಸ್ವತರ ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಅವರು ಕೊಂಕಣ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ 'ಕೊಂಕಣಿ'ಯಾಯಿತು. ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳನ ಪ್ರಕಾರ "ಮರಾಠಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹಳೆಯದಾದ ಮಾಗಧೀ ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಯು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿತು. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನೊ ರೊಡೊಲ್ಫೊ ಡಲ್ಗಾಡೊ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಂಕಣಿ ಪೈಶಾಚಿ ಪ್ರಾಕೃತದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ಮಲಯಾಳ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿ ತನ್ನ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೊಂಕಣಿ 'ಕಡಿದರೂ ಚಿಗುರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ'ದಂತೆ ಏಳು ಕವಲಾಗಿ ಹರಿದು ಸಪ್ತ ಸ್ವರದಂತೆ ಅರಳಿದೆ. ಶಷ್ಟಿ, ಕಾರ್ವಾರಿ, ಬಾರ್ಹದೇಶೀ, ಮಂಗ್ಳೂರಿ, ಕೊಡಿಯಾಳಿ, ಅಂತೂಝಿ, ಕೇರಳಿ ಇವು ಕೊಂಕಣಿಯ ಏಳು ಉಪಭಾಷೆಗಳು. ಕೊಂಕಣಿ ಬಹುಲಿಪಿಯ ಭಾಷೆ. ಅದು ರೋಮನ್, ದೇವನಾಗರಿ, ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳಮ್ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೊಂಕಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳು :

ಸುಮಾರು 11ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಅರಸ ಚಾವುಂಡರಾಯ ಮತ್ತು ಗಂಗರಾಜರ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಬೃಹತ್ ಬಾಹುಬಲಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದದಡಿ ಇರುವ ಚಾವುಂಡರಾಯಾನ್ ಕರವಿಯಲೆಮ್(ಮಾಡಿಸಿದ) ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ/ಪದ ಪುಂಜವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿಯದ್ದೆಂದು ಸಾಧಿತವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1510 ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಗಮನವಾದ ಬಳಿಕ ಮಿಶನರಿಗಳು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ

ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡರು. 1684ರಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನೇ ನಿಷೇಧಿಸಿ ಕರಾಳ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದರು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೀತಿಗೆ ಮೊದಲು ಬಲಿಯಾದದ್ದೇ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ. ದೇವಾಲಯಗಳ ಜತೆಗೆ ಈ ದ್ವೇಷಾಗ್ನಿಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ ಮಾನಸಿಕ ಆಘಾತದ ಜತೆಗೆ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನೇ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ನಂತರ ತಪ್ಪು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡರು.

1556ರಲ್ಲಿ ಈ ಉಪಖಂಡದಲ್ಲೇ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಎಂಬಂತೆ, ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ರೋಮನ್ ಅಕ್ಷರದ ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುದ್ರಣಾಲಯವೊಂದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಇತರ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1565 ರ ಅನಂತರ ಮಿಶನರಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಯು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕೊಂಕಣಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣ ರಚನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಆಕೃತಿಮಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ, ವಿಕಸಿತ ಗದ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೋಶವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಕೊಡುಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಇತರೆಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಇಂಡೋ–ಆರ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕೊಂಕಣಿ ಪಿತಾಮಹ ಶೆಣೈ ಗೋಂಯ್‌ಬಾಬ್:

ಶೆಣೈ ಗೋಂಯ್‌ಬಾಬ್ ಖ್ಯಾತಿಯ ವಾಮನ್ ರಘುನಾಥ ವರ್ದೇ ವಾಲೀಕರ್ (1877–1940 ಆಧುನಿಕ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ವಿದೇಶಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಮರಿಹೋಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಲೇಖನಗಳು, ದಂತಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಗರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗೋವಾ ಜನತೆಯ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅದು ಬಹುತೇಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಯಿತು. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಲೆಯಾಳಿ ಲಿಪಿ ಆಸರೆಯಾಯಿತು.

ಕೊಂಕಣಿಗರೆಂಬ ಅಸ್ಮಿತೆ:

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತರು, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು, ರಾಜಾಪುರ, ಚಿತ್ರಾಪುರ ಸಾರಸ್ವತರದ್ದು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ

ಭಾವನೆಯಿದೆ . ಆದರೆ ಸಮುದಾಯ ಅಧ್ಯಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ 40ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಪಂಗಡಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ವಾಸ್ತವ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ, ಸರಸ್ವತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜತೆಗೆ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ನವಾಯತರು, ಜಮಾಯಿತಿ ಸಮುದಾಯ ಉರ್ದು, ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಬಳಸುವ ಕೊಂಕಣಿಗರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರ ಮೂಲ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ತ್ರಿಹೋತ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಮೇಳವಿಸಿತು. ಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿ ಗೋಮಾಂತಕಿಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮರಾಠಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಗೋಮಾಂತಕಿ, ಮರಾಠಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಎಷ್ಟೋ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕವಲುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತೋಪಖ್ಯಾನವು ನಮ್ಮ ಬಾಷೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಗರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಂದಿಗೂ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತೃ ಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದುರಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ. ತಾವು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಕೊಂಕಣಿಗರ ವಿಶೇಷತೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿಯಿಂದ ಗೋವಾ, ಉ.ಕ., ದ.ಕ. ಕೇರಳವರೆಗಿನ ಭೂಭಾಗ ಕೊಂಕಣ. ಗೋವಾ, ಉ.ಕ., ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವವರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಯು ಕನ್ನಡ, ದೇವನಾಗರಿ, ರೋಮನ್, ಅರೆಬಿಕ್, ಮಲೆಯಾಳಿ ಹೀಗೆ ಬಹುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಬೇರಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ವಲಸಿಗರಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದು ವ್ಯವಾಹಾರಿಕವಾಗಿ ಚಿಗುರೊಡೆದ ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದವರು ಬೆಳೆಸಿದ ಬಂಡಸಾಲೆಗಳು, ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರತೆ, ದೇಶೀ, ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವಿಪುಲ ಉದ್ಯೋಗಾರ್ಹತೆ, ಉದ್ಯೋಗವಾಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯ ಸಹಜೀವನ, ಸಾಮರಸ್ಯದ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಾಧನೆಯ ಜತೆಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ತುಳುನಾಡಿನತ್ತ ಬಂದರೂ ಸ್ಥಳೀಯರೊಂದಿಗೆ

ಆಪ್ತರಾಗಿ, ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಾವೂ ಬೆಳೆದು ತನ್ನ ತುಳುನಾಡ ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿದ, ಬೆಳಗಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆಯ ಜಿ.ಎಸ್.ಬಿ, ಸಮಾಜದ ಎನ್ನುವ ಏರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವರ ಮಾತುಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯ ಅವಿಭಜಿತ ದಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತ, ಗಾಣಪತ್ಯ, ಸೌರ ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಗಣಪತಿ, ದೇವಿ, ಸೂರ್ಯ ಹೀಗೆ ಪಂಚಾಯನ ಆರಾಧಕರಾಗಿಯೂ ಅವರು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆಯ ಜತೆಗೆ ತುಳುನಾಡಿನವರ ದೈವಗಳೂ ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರ ಆರಾಧನಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದು ವಿಶೇಷತೆ. ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯನ್ನು ಮಹಾಲಸೆಯಾಗಿ ಮಾರಮ್ಮನನ್ನು ಊರಮ್ಮನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವ ಮೂಲಕವೂ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶಾರದೋತ್ಸವ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶೋತ್ಸವದಲ್ಲೂ ಅವರು ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೀಮಂತ ಗಣಪ ಮುಂಬೈನ ಕಿಂಗ್ ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಜಿ.ಎಸ್. ಬಿ. ಸೇವಾ ಮಂಡಲದ ಗಣಪತಿ ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗೊಬ್ಬ. ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ಗಣಪತಿಯ ಉತ್ಸವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಗರಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಬಿ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ನವಾಯತಿ–ದಾಲ್ಜಿ–ಜಮಾಯತಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಂಕಣಿಗರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಒಂದೇ ಸಮಾಜದ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ವಿಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಕೊಂಕಣಿಗರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ದೇವಿ, ದೈವ, ನಾಗ, ಭೂತಾರಾಧನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೊಳಗೊಂದಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು. ಕರಾವಳಿಯ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯಂತೆ ಚಿನ್ನಾಭರಣ ಸಹಿತ ವಾಸ್ತು ವೈಭವಗಳ ಅವರ ಭವ್ಯ ದಿವ್ಯ ದೇಗುಲಗಳು, ನಾಗ, ದೈವ ಸನ್ನಿಧಿಗಳು, ಸಂಘಟಿತ ಉತ್ಸವ, ಮಹೋತ್ಸವಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜರಗುವ ಸಂಕೀರ್ತನಾ ಸಪ್ತಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು, ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ನಡೆಯುವ ಏಕಾಹ ಭಜನಾ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು, ದೀಪೋತ್ಸವಗಳು, ವರ್ಷಾವಧಿ ಜಾತ್ರೆ, ರಥೋತ್ಸವಗಳು ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿ, ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಜತೆಗೆ ಅನ್ಯ ಸಮುದಾಯವನ್ನೂ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಸಂದೇಶ ಬಿತ್ತುವಲ್ಲಿಯೂ ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮಾಜ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರದ ಸರಸ್ವತಿ ತೀರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಕರಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಗರಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಹೀಗೆ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ವಲಸೆ ಹೋದವರು ಸಾರಸ್ವತರು. ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿ ಮತ್ತೆ ವಲಸೆ ಹೊರಟು ತಲುಪಿದ ಸ್ಥಳ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕೊಂಕಣಿಗರದ್ದು ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಎಲ್ಲರೊಳಗೊಂದಾಗಿ ಸದಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೀರ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬಂತೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಸಾಧಕರಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಗ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಅನ್ಯ ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಭ್ರಮ ಸಿನಿಮಾ, ಆಹಾರ, ಉದ್ಯಮ ಹೀಗೆ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಕೊಡುಗೆ ದೊಡ್ಡದು. ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಕೊಡುಗೆ ಇಲ್ಲದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ದುರಂತ ಎಂದರೆ ಸೇವೆಯ ದೀಪವಾಗಿ ಬೆಳಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ದಾದಿಯಾಗಿ ಕರಾಳ ಕ್ರೌರ್ಯವೊಂದರ ಬಲಿಪಶುವಾಗಿ 42 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜೀವಂತ ಶವವಾಗಿ ಮಲಗಿದ, ದಯಾಮರಣದಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ ಅಮರ ಚೇತನ ಎನಿಸಿರುವುದು ಕೂಡಾ ಇದೇ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹಳದೀಪುರ ಮೂಲದ ಅರುಣಾ ಶ್ಯಾನುಬಾಗ್ (1948 –2015) ಎನ್ನುವಾಗ ಆಕೆಯ ಜೀವನ ಕಥನ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳನ್ನು ತೇವವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನ ಅದನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಆ ಭಾಷೆ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶೇ 9ರ ದರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ಮುಂದಿರುವ ಅಸ್ಮಿತೆಗೆ ಎದುರಾಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಆಗಿದೆ. ಕೊಂಕಣಿಗರ ಅಭಿಮಾನ ಸುಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅನ್ಯ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ಅಡುಗೆ ಮನೆವರೆಗೂ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ವ್ಯಾಮೋಹ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಅಳಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಅಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಭಾಷಿಗರೂ ಭವಿಷ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಅನಾಥರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ವಾಸ್ತವ ಕೊಂಕಣಿಗರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಅಗತ್ಯ. ಇದು ನಿಧಾನದ ಆದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ ಕೆಲಸ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವುದು ಎಲ್ಲ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಪತ್ರಕರ್ತ ಸಂತೋಷ್ ಕುಮಾರ್ ಗುಲ್ವಾಡಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ.

ಆಕರಗಳು :

1. ಆರ್.ಎಸ್. ಭಾಸ್ಕರ್ (ಸಮ್ ಆಸ್ಪೆಕ್ಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕಲ್ಚರಲ್ ಹೆರಿಟೇಜ್ (ಪುಟ 22)
2. Discovery of Goa by Alfred Braganza M. A.
3. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೇಚೆ ಚೈತ, ಶೆಣ್ಯೈ ವಾಮನ ರಘುನಾಥ ವರ್ದೇ ವಾಲಾವಲೀಕರ್
4. ಅದೇ ಪುಟ 46
5. ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಯುಗಳ ತುಲಾನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶ ಹಾಗೂ ಸರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಬಸ್ತಿ ಪುಂಡಲೀಕ ಶೆಣ್ಯೈ, ಪುಟ 3
6. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ,ಮುರಳಿಧರ ಉಪಾಧ್ಯ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಪುಟ 5
7. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ,ಮುರಳಿಧರ ಉಪಾಧ್ಯ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಪುಟ 39
8. Discovery of Goa by Alfred Braganza M. A.)
9. ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತೋಪಖ್ಯಾನ / 11.5 ಪುಟ 144
10. ಏರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವ, (2000) ಪೊಲಿ, ದ.ಕ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ.
11. ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, 2015 , ವೇ.ಮೂ. ಪಾಂಡುರಂಗ ಆಚಾರ್ಯ, ಬನ್ನೂರು, ಪುಟ 66.

***